

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

FAKULTA PEDAGOGICKÁ

KATEDRA HISTORIE

**HISTORIK A PEDAGOG JOSEF STRNAD A JEHO ROLE
V PLZEŇSKÉ HISTORIOGRAFII**

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jiří Polívka

Historie se zaměřením na vzdělávání

Vedoucí práce: doc. PaedDr. Naděžda Morávková, Ph.D.

Plzeň 2021

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a zdrojů informací.

V Plzni, 19. dubna 2021

.....
vlastnoruční podpis

Poděkování

Chtěl bych velice poděkovat mé vedoucí bakalářské práce paní doc. PaedDr. Naděždě Morávkové, Ph.D. za odborné vedení, tvůrčí podněty a užitečné rady.

Mé poděkování patří také pracovníkům Archivu města Plzně, především pak paní PhDr. Štěpánce Pfliegerové za její ochotu a pomoc v době nouzového stavu.

Anotace

Tato bakalářská práce pojednává o životě a díle historika Josefa Strnada, který je považován za jednoho ze zakladatelů tzv. starší plzeňské historické školy. Autor klade důraz na zpřehlednění Strnadova života, podrobnou interpretaci jeho působení na plzeňských středních školách a práci v Městském historickém muzeu s přidruženým archivem. Podrobně se věnuje jeho vědeckému odkazu i publikační činnosti. Zmíněno je také Strnadovo působení ve Spolku přátel vědy a literatury české. Důležitou část tvoří jeho korespondence rozvedená do širších souvislostí a shrnutí celkového významu Strnadova působení pro Plzeň, jeho přínos a odkaz.

Klíčová slova

Josef Strnad, historiografie, Plzeň, Archiv města Plzně, II. česká státní reálka

Annotation

This thesis deals with the life and work of the historian Josef Strnad who is considered to be one of the founders of the so-called Older Pilsen Historical School. The author focuses on a more organized review of Strnad's life, a detailed interpretation of his work in high schools in Pilsen and his job in the Municipal Historical Museum with the connected archives. He pays detailed attention to his scientific heritage and his publication activities. Strnad's membership in "Spolek přátel vědy a literatury české" (Friends of Science and Czech Literature Association) is also mentioned. An important part is his correspondence with wider background and the summary of Strnad's general importance for Pilsen, his benefit and his legacy.

Key words

Josef Strnad, historiography, Pilsen, The City Archives of Pilsen, II. czech state real school

OBSAH

ÚVOD	7
1 ŽIVOTOPIS JOSEFA STRNADA	9
1.1 ŽIVOTNÍ POUŤ JOSEFA STRNADA	9
1.2 ZÁSADY STRNADOVY PRÁCE	13
2 STRNADOVO PŮSOBNÍ V PLZNI.....	15
2.1 PUBLIKAČNÍ A EDIČNÍ ČINNOST	15
2.2 PEDAGOGICKÁ ČINNOST	22
2.2.1 Vyšší reálné gymnázium Plzeň.....	22
2.2.2 II. česká státní reálka v době Strnadova působení	24
2.2.3 Úskalí výkonu ředitelské funkce – proces výstavby nové školní budovy	29
2.3 ARCHIVNICKÁ A MUZEJNÍ ČINNOST	30
2.4 SPOLEK PŘÁTEL VĚDY A LITERATURY ČESKÉ V PLZNI	36
3 FOND JOSEFA STRNADA.....	43
4 STRNADOVA KORESPONDENCE	46
4.1 KORESPONDENCE S FRANTIŠKEM XAVEREM FRANCEM	46
4.2 KORESPONDENCE S JOSEFEM LADISLAVEM PÍČEM.....	49
4.3 KORESPONDENCE S JAROMÍREM ČELAKOVSKÝM	49
4.4 KORESPONDENCE S KAMILEM KROFTOU.....	51
4.5 KORESPONDENCE S JAROSLAVEM ŠŤASTNÝM	52
4.6 KORESPONDENCE S ANTONÍNEM REZKEM.....	54
4.7 KORESPONDENCE S FRANTIŠKEM SCHWARZEM A MĚSTSKOU RADOU.....	55
4.8 KORESPONDENCE S JOSEFEM JIREČKEM, JAROSLAVEM SCHIEBLEM, VÁCLAVEM VOJTÍŠKEM, KARLEM KÖPLEM, AUGUSTEM SEDLÁČKEM A LVEKEM WINTREM	56
4.9 KURIOZITY ZE STRNADOVY KORESPONDENCE.....	57
5 VZTAH JOSEFA STRNADA A FRIDOLÍNA MACHÁČKA	61
6 STRNADŮV ODKAZ A ZÁSLUHY	63
ZÁVĚR	64
SUMMARY	66
PRAMENY A LITERATURA	67
SOUPIS VYBRANÝCH OSOBNOSTÍ ZE STRNADOVY KORESPONDENCE	81
SEZNAM PŘÍLOH, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ	86

PŘÍLOHY I

ÚVOD

Josef Strnad je přední osobností města Plzně i celého regionu přelomu 19. a 20. století. O jeho životních zásluhách a celkovém vlivu na kulturně-spoločenské dění nemůže být sporu, neboť jeho aktivity a výsledky jsou opravdu rozsáhlé. Při heuristice i při tvorbě práce jsem se dozvídal stále více souvislostí i životních osudů, takže Strnad se mi stával bližším natolik, že jsem zcela propadl snaze jej co nejvíce přiblížit, jak laické veřejnosti, tak odborným kruhům. Nashromáždil jsem hmotné i písemné prameny, které jsem využil k vytvoření základních souvislostí. Svá tvrzení jsem vytvořil s oporou dobového tisku i dochovaných dopisů. Právě tyto zdroje se staly stěžejními pro ukázkou toho, jak byl Strnad vnímán ve své době, jak byl uznáván.

Cílem této práce je komplexní představení Strnadova života, a to nejen po stránce profesní, ale i po stránce osobní a lidské. Za svou celoživotní práci si už ve své době vydobyl velkého uznání od kolegů i široké veřejnosti. V centru jeho úsilí byla snaha zvolna popularizovat dějiny, pečovat o prameny a zachovat historická fakta pro budoucí generace. Byl to právě on, kdo položil základy moderního regionálního dějepisectví a inicioval založení Městského historického muzea s přidruženým archivem. Strnad zůstal po celý život věrný zásadám pozitivistického bádání, které si osvojil už za studií. Svým dílem položil potřebné základy pro další zkoumání dějin Plzně, na kterých následně stavělo, a stále ještě je stavěno množstvím historiků. Díky své oddanosti pedagogické práci si vysloužil uznání a respekt většiny svých studentů a stal se vzorem ctností. Ve volném čase neváhal pracovat i nad rámec svých povinností, což můžeme vidět na jeho činnosti pro Spolek přátel vědy a literatury české. Navzdory svým nepopíratelným zásluhám a chvályhodným aktivitám paradoxně nepatří Strnad mezi veřejně proslulé osobnosti a je spíše osobou, o které existuje povědomí pouze v užším okruhu odborníků.

V průběhu výzkumu jsem v některých publikacích objevil občasně nepřesnosti či chyby. Jedná se o zejména o nesrovnalosti v letopočtech. Tento konflikt se nejčastěji vyskytoval mezi pramenem a publikací. V těchto případech jsem se rozhodl následovat pramen a nikoliv literaturu. Na tyto konflikty upozorňuji přímo v textu. Další nesrovnalosti se objevily ve spojitosti se jménem autora drobného článku *Spor o farní kostel v Plzni*. V některých bibliografiích a zdrojích, i v ČČH, byl jako autor uváděn jistý František Strnad. Jedná se bezesporu o chybu, záměnu křestního jména, neboť lze s jistotou říct, že autorem je Josef Strnad. Taktéž musím podotknout, že jsem odhalil několik chyb, kterých se dopustil

Fridolín Macháček ve svém stručném soupisu Strnadovy publikační činnosti. Jednalo se zejména o chyby v citacích sdělujících umístění článků.

Ve své práci prezentuji Strnadův život a aktivity v širších souvislostech, zejména ve spojitosti s institucemi a organizacemi, ve kterých se angažoval. Není opominut ani fond Josefa Strnada, vztah s Fridolínem Macháčkem či celkové zhodnocení Strnadova odkazu a zásluh. Jedna ze závěrečných linií práce se mimo jiné koncentruje na Strnadovu korespondenci s vybranými osobnostmi, která nebyla nikde dosud takto rozsáhle interpretována, stejně jako vědecká a publikační činnost či celkový pohled na Josefa Strnada. Smutným faktem je, že o Strnadovi neexistují žádné rozsáhlejší biografie ani monografie. Klíčové informace o jeho osobnosti se pouze útržkovitě snažili připomínat jeho pokračovatelé, archiváři Fridolín Macháček a Miloslav Bělohlávek. Aktuálně už se zmínky o Strnadovi začínají opět objevovat i u jiných, současných autorů a je tedy naděje, že jeho dílo nebude zapomenuto příštími generacemi.

1 ŽIVOTOPIS JOSEFA STRNADA

1.1 ŽIVOTNÍ POUŤ JOSEFA STRNADA

Josef Strnad se narodil 8. března 1852 v pražské Hostivaři¹ do chudších poměrů manželům Barboře a Antonínovi Strnadovým.² V Praze vystudoval akademické gymnázium a jako abiturientovi, který uměl trochu rusky a srbsky mu bylo nabídnuto výhodné místo v Holandsku, kde si měl vydělat až 10000 K ročně. Možnost tohoto angažmá mu rodiče a farář rozmluvili. Výsledek je popsán v časopise *Český západ* slovy: „*A Plzeň dnes jistě žehná tomu „úzkému obzoru“ prostých rodičů a venkovského faráře, že tím způsobem pan vládní rada Čechám vůbec a Plzni zvlášť byl zachován.*“³ Původně chtěl studovat klasickou filologii, ale přednášky prof. Jana Kvíčaly mu tento předmět zcela znechutily, přírodopis jej nebavil, a tak se vrhl na studium historie.⁴ Následně vystudoval filosofickou fakultu pražské univerzity se zaměřením na historii a geografii. Roku 1876 pracoval v archivech ve Vodňanech, Prachaticích pro Historický spolek v Praze. V této činnosti pokračoval nadále v letech 1880–1882, kdy bádá v Chebu, Třeboni, Vídni, Mnichově, Norimberku, Amberku, kde průběžně čerpal materiály do svých budoucích publikací o Plzni.⁵ Roku 1876 nastoupil jako suplující učitel na Městskou střední školu v Plzni a už po pěti letech byl učitelem definitivním.⁶ Později při rozdělení ústavu byl přidělen c. k. Vyššímu českému reálnému gymnáziu v Plzni.⁷ V letech 1879–1907 vedl správu archivu, patřícího pod Městské historické muzeum a do roku 1930 zde působil jako odborný archivář.⁸ Taktéž byl v letech 1906–1914 ředitelem II. státní reálky, která za doby jeho ředitelování dosáhla věhlasu i zisku nové školní budovy.⁹ Za svou práci pro společnost a za své zásluhy o zpracování historie

¹ Příloha č. 1 – Josef Strnad.

² SKALOVÁ, Alena. Josef Strnad (1879–1930) muž, který zasvětil život historii města Plzně, *Vítaný host v Plzeňském kraji*, 17. 4. 2020, roč. 15, č. 1, s. 28.

³ Za p. vládním radou Josefem Strnadem. *Český západ*, 1914, roč. 7, č. 23, ISSN 1805–1669. s. 1.

⁴ Tamtéž.

⁵ SCHIEBL, Jaroslav (ed.). *Almanach král. města Plzně na rok 1913*. roč. 1. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1913. s. 190. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:4bc82be2-0079-4647-b1f9-a98e4bf92dd7>.

⁶ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické muzeum, 1914. s. 1.

⁷ SCHIEBL, Jaroslav (ed.). *Almanach král. města Plzně na rok 1913*. roč. 1. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1913. s. 190. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:4bc82be2-0079-4647-b1f9-a98e4bf92dd7>.

⁸ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80–7277–023–3. s. 602.

⁹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav – HOSTIČKOVÁ, Anna – PAICHL, Přemysl. *Plzeňské medailony*. Plzeň: Karel Veselý, 2004. ISBN 80–86334–01–5. s. 23.

města, byl 23. ledna 1912 jmenován čestným měšťanem města Plzně.¹⁰ Byl členem mnoha organizací a spolků. Z nich jmenujme Českou akademii věd a umění, Královskou společnost nauk, Spolek přátel vědy a literatury české, kuratorium dívčího lycea, komisi školskou či komisi pro pojmenovávání plzeňských ulic.¹¹ V této komisi se snažil prosazovat názvy s lokální tematikou, opřené o historická fakta a souvislosti.¹² Dne 24. února 1906 byl poprvé zvolen v I. sboru do obecního zastupitelstva města Plzně, kde setrval další dlouhá léta.¹³ Strnad je považován za zakladatele Plzeňské historické školy a tvůrce skutečné vědecké historiografie v Plzni.¹⁴

I navzdory pokročilému stáří pokračoval v dalším badatelském úsilí. Obdobně se nadále věnoval i archivu a přednáškové činnosti.¹⁵ Jeho manželka, kterou poznal v mládí v Plzni, se jmenovala Gabriela, rozená Částková. Byla dcerou Františka Částka, plzeňského zastupitele a ředitele reálné školy. Částek byl poté v letech 1865–1891 ředitelem gymnázia, kde Strnad působil.¹⁶ Strnadovi se vzali se 28. října 1882 a měli spolu tři děti: Františka, Gabrielu a Marii.¹⁷ Rodina bydlela od roku 1924 v Purkyňově ulici č.p. 1024/21.¹⁸ Paní Strnadová byla mladší o 10 let a přežila manžela o sedm a půl roku.¹⁹ Byla mu celý život oporou a podporovala jej v jeho práci. Zemřela na srdeční záchvat. Její pohřeb se uskutečnil 17. listopadu 1937.²⁰

¹⁰ PFLEGEROVÁ, Štěpánka – SKALOVÁ, Alena. *Josef Strnad* [online]. 17. 4. 2020 [cit. 2020-10-23]. Dostupné z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=146.

¹¹ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-023-3. s. 602.

¹² MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 2.

¹³ SCHIEBL, Jaroslav (ed.). *Almanach král. města Plzně na rok 1913*. roč. 1. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1913. s. 190. Dostupné také z: <https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:4bc82be2-0079-4647-b1f9-a98e4bf92dd7>.

¹⁴ MORÁVKOVÁ, Naděžda (ed.). *Mladší Plzeňská historická škola v jubilejních člancích a nekrolozích: antologie*. Plzeň: ViaCentrum, 2009. ISBN 978-80-904384-0-8. s. 4.

¹⁵ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Plzeň a její dějepisci*. Plzeň: Městský archiv, 1959. s. 14.

¹⁶ JANEČKOVÁ, Jitka. *Mráz kopřivu nepálí: život a dílo Fridolína Macháčka a Václava Vojtíška ve vzájemné korespondenci z let 1905–1954*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978-80-88013-01-3. s. 41.

¹⁷ SKALOVÁ, Alena. Josef Strnad (1879–1930) muž, který zasvětil život historii města Plzně, *Vítaný host v Plzeňském kraji*, 17. 4. 2020, roč. 15, č. 1, s. 28–29.

¹⁸ PFLEGEROVÁ, Štěpánka – SKALOVÁ, Alena. *Josef Strnad* [online]. 17. 4. 2020 [cit. 2020-10-23]. Dostupné z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=146

¹⁹ Příloha č. 2 – Strnadův život Plzni.

²⁰ JANEČKOVÁ, Jitka. *Mráz kopřivu nepálí: život a dílo Fridolína Macháčka a Václava Vojtíška ve vzájemné korespondenci z let 1905–1954*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978-80-88013-01-3. s. 525.

V roce 1922 bylo Strnadovi nabídnuto, aby se stal kronikářem města Plzně. On však s díky odmítl, protože už byl stár a bylo mu čerstvě 70 let.²¹ K výročí svých 70. narozenin obdržel Strnad velké množství blahopřejných dopisů. Mezi nimi vynikají zejména dopisy od jeho bývalých studentů, abiturientů, kteří mu v dopisech projevují velkou úctu a vzpomínají na něj s respektem jako na jednoho z nejlepších učitelů. Nechybí ani dopis od redaktora Dominika Heyka z redakce *Nových ilustrovaných listů*, který prosí o Strnadovu podobenku, kterou by rád otiskl, stejně jako podobizny dalších vynikajících osobností Plzeňska.²² Blahopřáli mu přední čeští vědci, profesori Josef Pekař a Václav Novotný, ale i političtí představitelé jako byl ministr školství a národní osvěty Vavro Šrobár. Nechybí ani gratulace od stěžejních osobností Plzeňska a hlavních sdružení regionu.²³ Přál mu za Vlastivědné muzeum Klatovy JUDr. Karel Hostaš, dále i Klub českých turistů nebo za Kroužek přátel starožitností Ladislav Lábek, který ve svém dopise velebil Strnada slovy: „*Naše mladé sdružení vidělo ve Vás povždy zářivý příklad neúmorné pile, krajní svědomitosti a zároveň muže, který své vzácné schopnosti dovedl vtělit v celou řadu velkých činů. Nebyti těchto krásných vlastností, stála by Plzeň ještě daleko nazpět ve svém kulturním vývoji, chyběly by prostě základy, na kterých lze dále budovati.*“²⁴

K výročí Strnadových 75. narozenin uspořádalo Městské historické muzeum 8. března 1927 oslavu v přednáškové síni muzea. K této příležitosti zde přednášel PhDr. Václav Vojtíšek, městský archivář a docent univerzity v Praze. V neděli 13. března byla slavnostně otevřena výstava městského archivu a předmětů koupených z fondu Josefa Strnada v prostorách muzea.²⁵ K výročí svých 75. narozenin měl být i vyznamenán za své celoživotní dílo a práci pro Plzeň. Z neznámých důvodů se tak ale nakonec nestalo. Tento fakt ale nic nemění na tom, jak hodně moc toho pro Plzeň vykonal a trvale se zapsal do jejích dějin.²⁶ K narozeninám Strnad obdržel i množství pozdravných listů s blahopřáním od starosty města

²¹ JANEČKOVÁ, Jitka. *Mráz kopřivu nepálí: život a dílo Fridolína Macháčka a Václava Vojtíška ve vzájemné korespondenci z let 1905–1954*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978–80–88013–01–3. s. 118.

²² Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti ředitele Josefa Strnada, kart. LP 12143, inv. č. 161, sign. 161/50, Blahopřejné projevy k 70. narozeninám plzeňského historika ředitele Josefa Strnada: redaktor Dominik Heyk 9. 3. 1922 v Plzni. nestránkováno.

²³ Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti ředitele Josefa Strnada, kart. LP 12143, inv. č. 161, sign. 161/50, Blahopřejné projevy k 70. narozeninám plzeňského historika ředitele Josefa Strnada. nestránkováno.

²⁴ Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti ředitele Josefa Strnada, kart. LP 12143, inv. č. 161, sign. 161/50, Blahopřejné projevy k 70. narozeninám plzeňského historika ředitele Josefa Strnada: Kroužek přátel starožitností pro Plzeň a okolí (dr. Josef Ječný, předseda; Ladislav Lábek, jednatel). nestránkováno.

²⁵ Archiv města Plzně, fond Josef Strnad, kart. LP 18610, inv. č. 209, sign. 209/255, Pozvání na slavnostní večer na oslavu 75. narozenin J. Strnada. 25. 2. 1927. nestránkováno.

²⁶ NOVOTNÝ, Václav. Josef Strnad. In: *Almanach České akademie věd a umění*. roč. XLI, Praha: Akademie věd a umění, 1931, roč. 41, č. 2, ISSN 0862–3023. s. 906.

Plzně Ludka Pika a Čiperovy knihovny. Je mu vyjadřován vděk za jeho celoživotní práci a pomoc tomuto ústavu takto: „*Celoživotní Vaše dílo docení teprve budoucnost, díky vzdává Vám dnes již celá Plzeň současná. Kuratorium Čiperovy knihovny připomíná si zvláště Vaši vytrvalou činnost, již jste rozvinul pro zřízení vědecké knihovny v Plzni. Propagoval jste myšlenku tuto původně již ve Spolku přátel vědy a literatury české, později v historickém museu a tyto Vaše popudy nezůstaly bez vlivu na přátele Vaše, kteří v roce 1912 dali podnět k založení Okresní studijní knihovny Čiperovy v Plzni, v jejímž kuratoriu zasedáte v uznání těchto zásluh jako předseda od prvopočátku dodnes. Zvláště musí kuratorium ocenit snahu svého předsedy, aby se v Čiperově knihovně a knihovnám přidruženým dostalo vhodných a dostatečných místností, které by vlastně teprve umožnily dokonalé uplatnění sdružených vědeckých knihoven pro další rozvoj vědecké i všeobecně kulturní činnosti v Plzni.*“²⁷

V Plzni nejen žil, ale i zestárl a zemřel. Strnad neúnavně pracoval až do své smrti 12. května 1930.²⁸ Strnadovi byl městem Plzeň vypraven prostý pohřeb, podle jeho přání, ve čtvrtek 15. května 1930 v 15. hodin²⁹ od budovy muzea.³⁰ V pátek 23. května 1930 byla za Strnada městskou radou pořádána tryzna, která byla spojena s přednáškou univerzitního profesora PhDr. Václava Vojtíška z Prahy.³¹ Roku 1952, tedy bezmála 22 let po Strnadově smrti byl Fridolínem Macháčkem uspořádán „Strnadův večer“, který byl důstojnou připomínkou jeho díla a života. Vystoupil zde společně s Václavem Vojtíškem a Ladislavem Lábkem. Večer navštívila i Strnadova rodina, která přijela na tuto událost z Prahy.³² Strnad byl původně pohřben v rodinném hrobě Částek–Strnad na Ústředním hřbitově v Plzni oddělení 4 řada O číslo 31. V roce 1974 byly ostatky exhumovány, zpopelněny a uloženy do společného hrobu oddělení 13 řada O číslo 24. Strnad dnes již nemá důstojný hrob. O tomto faktu svědčí skutečnost, že jeho jméno není ani zmíněno na náhrobku. Tento hromadný hrob, kde je dnes uložen, je v naprosto tragickém stavu a bezesporu do něj bylo uloženo větší množství dalších lidí. Poněkud smutný osud Strnadových ostatků byl pro mě velkým překvapením. Bohužel však již tuto skutečnost nelze napravit. Je až s podivem, že Město

²⁷ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18611b, inv. č. 209, sign. 209/256, Pozdravný list k 75. narozeninám Josefa Strnada. 8. 2. 1927. nestránkováno.

²⁸ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Archív města Plzně: Průvodce po fondech a sbírkách*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1987. s. 21.

²⁹ Příloha č. 3 – Strnadův pohřeb.

³⁰ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18615, inv. č. 209, sign. 209/260, Ředitelství a profesorský sbor II. stát. reálky v Plzni, úmrtní oznámení J. Strnada. 12. 5. 1930. nestránkováno.

³¹ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18616, inv. č. 209, sign. LP 209/261, Rada města Plzně a správní výbor: oznámení úmrtí a tryzny za Josefa Strnada. 12. 5. 1930. nestránkováno.

³² JANEČKOVÁ, Jitka. *Mráz kopřivu nepálí: život a dílo Fridolína Macháčka a Václava Vojtíška ve vzájemné korespondenci z let 1905-1954*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978–80–88013–01–3. s. 623.

Plzeň vůbec dopustilo to, aby byl zrušen hrob přední osobnosti regionu, která se o Plzeň tolik zasloužila. Ostatně největším překvapením z celé záležitosti je fakt, že původní Strnadův hrob, kde byl uložen spolu s Částkovými, je dodnes prázdný a nevyužitý.

1.2 ZÁSADY STRNADOVY PRÁCE

Hlavní vliv na Strnadovu budoucí práci mělo zejména jeho studium na Filosofické fakultě pražské Karlovy univerzity, kde mimo jiné navštěvoval přednášky Václava Vladivoje Tomka, předního českého historika, který své žáky učil přesné historické práci a kritice.³³ Právě Tomek je řazen do historiografického pozitivistického proudu, který byl základem tzv. gollovske školy. Tento směr Strnada ovlivnil a jeho zásady lze spatřit napříč jeho publikacemi, ve kterých se profiloval jako tvůrce základů moderní vědecké, kritické historiografie. Díky tomuto vlivu se sám Strnad následně stal jedním ze zakladatelů Plzeňské historické školy.³⁴ Bezesporu byl Strnad ovlivněn i příkladem dalších univerzitních profesorů, hlavně Josefa Emlera a Josefa Kalouska.³⁵ Strnadovy práce jsou sice pod vlivem Tomkova učení, ale přece jen do nich Strnad vdechl vlastní tvůrčí přístup. Na rozdíl od Tomka, který za každých okolností zdůrazňoval svou přísnou věcnou objektivnost, se Strnad snažil být ve svých pracích více blíže čtenářům, lidem. Koncipoval práce v krátkých souřadných souvětích, ve snaze docílit maximální srozumitelnosti. Velmi se snažil, aby byl čtenář nucen uznat správnost jeho informací, v čemž mu napomáhalo i užívání důrazných slov tam, kde byly na místě.³⁶ Jeho výklad historie tedy rozhodně není nečitelnou duchaplnou esejí, je přesným opakem. Píše tak, aby se jednalo o prosté, výstižné a dobře čitelné vypravování toho, co se stalo, ale přesto je v jeho slovech skryto množství odborných zkušeností a úvah, které musel řádně promyslet.³⁷ Strnad se na rozdíl od V. V. Tomka nevěnoval pouze publikační činnosti. Právě kvůli tomu nebylo možné, aby vůbec dokončil svůj celoživotní úkol spojený s prací pro Městské historické muzeum a archiv. Zastával čestnou funkci, ale o to namáhavější práce byla, neboť neměl v archivu k ruce žádné další pracovníky. Sám nedokázal za celý život všechny materiál zpracovat, a proto z jeho celoživotní práce těžili i všichni jeho následovníci.³⁸ Veškerou svou vědeckou činnost

³³ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Plzeň a její dějepisci*. Plzeň: Městský archiv, 1959. s. 14.

³⁴ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepisectví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978-80-7291-202-5. s. 21.

³⁵ VOJTÍŠEK, Václav. O Josefu Strnadovi. *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1930, roč. 12, č. 4, s. 62. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:fe75d995-7650-4cc0-9ea2-885a7cee243c](https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:fe75d995-7650-4cc0-9ea2-885a7cee243c).

³⁶ O Josefu Strnadovi: (k jeho dnešním šedesátým narozeninám). *Český denník*, 8. 3. 1912, roč. 1, č. 68, ISSN 1801-2620. s. 1-2.

³⁷ Josef Strnad. *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*. 1930, roč. 12, č. 3, s. 41. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:2e57d0b3-816f-4de4-85da432285a650d7](https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:2e57d0b3-816f-4de4-85da432285a650d7).

³⁸ O Josefu Strnadovi: II. *Český denník*, 9. 3. 1912, roč. 1, č. 69, ISSN 1801-2620. s. 3-4.

provozoval i navzdory povinnostem a časové náročnosti plynoucí z plného úvazku středoškolského profesora.³⁹

V knize Naděždy Morávkové se o Strnadových pracích dočteme toto: „*Už u Josefa Strnada pozorujeme gollovské snažení přezkoumání a kritické prověření všech dosavadních poznatků o dějinách Plzně. Nelení cestovat za potřebným historickým pramenem do archivů mimo Plzeň, i do ciziny, trpělivě odděluje romantické a tradované smyšlenky o Plzni od historicky podložených faktů. Připravuje kritické edice tradičních textů o historii Plzně. Jeho přínos tkví především ve shromáždění značného materiálového bohatství k dějinám Plzně. Tento bohatý poklad však k rozsáhlejší syntéze nevyužívá, pokud v to nepočítáme přehledné, byť nehodnotící, sepsání dějin města pro potřeby hesla Plzeň v Ottově slovníku naučném. Výsledkem jeho práce jsou, přesně v pozitivistickém duchu, sebraná a prověřená historiografická data. Je typickým historikem první gollovské generace.*“⁴⁰

---

³⁹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav – HOSTIČKOVÁ, Anna – PAICHL, Přemysl. *Plzeňské medailony*. Plzeň: Karel Veselý, 2004. ISBN 80-86334-01-5. s. 23.

⁴⁰ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepisectví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 97880-7291-202-5. s. 33.

2 STRNADOVO PŮSOBENÍ V PLZNI

2.1 PUBLIKAČNÍ A EDIČNÍ ČINNOST

Publikační činnost Josefa Strnada úzce souvisí s jeho činností v Městském historickém muzeu a přidruženém archivu. Hlavně v oblasti starších dějin zpracoval hlavní otázky historie města Plzně. Snažil se maximálně orientovat všechn svůj zájem na Plzeň a s ní úzce související témata. Jeho odkazem je tak velký přínos pro regionální historiografii. Strnad nakonec splynul s plzeňskou minulostí natolik, že je dnes sám její významnou součástí. Dokud bude panovat zájem o plzeňskou historii, tak jeho dílo bude mít trvalý význam a věčnou upotřebitelnost díky hodnotě zmíněných faktů.⁴¹ Zároveň nesmíme opomenout skutečnost, že hlavní překážkou v tvorbě pro něj byla náročnost zisku materiálů, které musel soustavně sbírat, procházet a následně až zpracovávat informace v nich obsažené.⁴² Prameny zároveň podroboval odborné kritice s cílem ujistit se o jejich věrohodnosti.⁴³ Svými pracemi, které ukazují jeho mistrné historické techniky, si postavil trvalý pomník nejen v dějinách plzeňské historie, ale celého národa.⁴⁴

O jeho životním poslání, spojeném s předáváním informací a jejich zachováním pro budoucí generace úzce souvisí i jeho počin, provázaný se záchranou části městského archivu Stříbro, který ochránil před zničením.⁴⁵ Díky tomu vytvořil článek s názvem *Zprávy o vojenství Stříbrských z XV. a XVI. století*. Vzhledem k tomu, že vyučoval i zeměpis – je jeho tvůrčí činnost spojena i s historickou geografii, což můžeme vidět na jeho pojednání nazvaném *Mže či Berounka*.⁴⁶ Název Berounka zde kategoricky odmítá a hájí oprávněnost názvu Mže.⁴⁷

Nejvýznamnějším počinem jeho ediční činnosti je monumentální dvoudílný *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad*, kde shrnul látku k dějinám města a jeho

⁴¹ Josef Strnad. *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1930, roč. 12, č. 3, s. 41. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:2e57d0b3-816f-4de4-85da432285a650d7](https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:2e57d0b3-816f-4de4-85da432285a650d7).

⁴² BĚLOHLÁVEK, Miloslav – HOSTIČKOVÁ, Anna – PAICHL, Přemysl. *Plzeňské medailony*. Plzeň: Karel Veselý, 2004. ISBN 80-86334-01-5. s. 25.

⁴³ MORÁVKOVÁ, Naděžda. Fridolín Macháček – Plzeňan, jemuž město svůj vděk ještě dluží. In: ZÍVALOVÁ, Kristýna. *Fridolín Macháček – historik, archivář, muzeolog*. Plzeň: ViaCentrum, 2010. ISBN 978-80-904384-5-3. s. 8.

⁴⁴ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 25.

⁴⁵ Za p. vládním radou Josefem Strnadem. *Český západ*, 1914, roč. 7, č. 23, s. 2. ISSN 1805-1669.

⁴⁶ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 4.

⁴⁷ NOVOTNÝ, Václav. Josef Strnad. In: Almanach České akademie věd a umění. roč. XLI, Praha: Akademie věd a umění, 1931, roč. 41, č. 2, ISSN 0862-3023. s. 904.

okolí do roku 1526.⁴⁸ Strnad dílo zpracoval velmi pečlivě a představil v něm bezmála 1354 zpráv, přičemž jich 999 bylo uveřejněno prakticky poprvé.⁴⁹ První díl byl vydán roku 1891, druhý 1905.⁵⁰ Bělohlávek opakovaně ve svých knihách *Plzeň a její dějepisci*, *Plzeňské medailony* a *Archiv města Plzně* chybně uvádí rok 1901. První díl *Listáře* zachycuje roky 1300–1450, druhý 1451–1526.⁵¹ Původně měla být edice jednodílná, ale nakonec kvůli rozsáhlosti byla rozdělena ve dvě. Předěl v podobě roku 1450 není stanoven náhodou. V Čechách tento rok představuje zlom mezi latinou a češtinou v městských knihách. *Listář královského města Plzně* čítá veškerý listinný materiál, který se týká dějin „Nové Plzně“, nezahrnuje tedy Starý Plzenec.⁵² *Listář* dodnes vyhovuje moderním vědeckým i diplomatickým požadavkům, je úctyhodný už jen díky množství obsažených listin a Strnad v něm celkově podává rozsáhlejší informace, než bylo zvykem. Všechny listiny musel nejprve sám zkompletovat. Proto neváhal cestovat po množství českých i jihoněmeckých archivů.⁵³ Tvorba *Listáře* byla celkově velmi pracná. Musel listiny rozebrat po stránce jejich pravosti, musel je ocenit, rozlišit jejich význam, a pak je otisknout se všemi pomůckami. K tomu všemu v knize přidává i historii archivu či obsáhlé rozbory pečetí a listin z diplomatického hlediska. Nejedná se tedy jen o prostý otisk nalezených listin.⁵⁴ Velkou ztrátou pro práci bylo to, že v polovině 19. století byly listiny ničeny jako nepotřebný papír, pečetě jim byly odřezávány dětem na hraní, nebo byly listiny draženy či dokonce kradeny. O jejich záchranu se pak zasloužil Martin Hruška, který je seřadil a uschoval.⁵⁵ Pergameny se zachovaly více, protože neměly náhradní užití narozdíl od listin z papíru, ze kterých se dělaly v sirkárně krabičky.⁵⁶ Informace obsažené v *Listáři* jsou důležitými diplomatickými

⁴⁸ KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978–80–7106–402–2. s. 422.

⁴⁹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Plzeň a její dějepisci*. Plzeň: Městský archiv, 1959. s. 14.

⁵⁰ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepisectví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978–80–7291–202–5. s. 21.

⁵¹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 25.

⁵² STRNAD, Josef (ed.). *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad. Část I., od roku 1300–1450*. Plzeň: Městského historického museum, 1891. s. 4.

⁵³ MORÁVEK, Jan. Sedmdesáté páté narozeniny Josefa Strnada. *Časopis archivní školy*, 1926–1927, roč. 4, s. 142–143. Dostupné také z www: https://rukovet.cms.flu.cas.cz/static/Odkazy_upload/CAS_04_1926.p

⁵⁴ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 6–7.

⁵⁵ STRNAD, Josef (ed.). *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad. Část I., od roku 1300–1450*. Plzeň: Městské historické museum, 1891. s. 9.

⁵⁶ STRNAD, Josef (ed.). *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad. Část II., Od r. 1450–1526*. Plzeň: Městské historické museum, 1905. s. 5. Dostupné také z www: <https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/235>.

výsledky, které mají všeobecnou platnost a nejen lokální.⁵⁷ Strnada díky nim lze vnímat i jako představitele české diplomatiky.⁵⁸ Oba díly *Listáře* obsahují přesný popis užitých rukopisů. Strnad se v nich zmiňuje i o své ediční metodě.⁵⁹ Knihy obsahují rozsáhlé a dobře uspořádané rejstříky na samotném konci, které maximálně usnadňují hledání jednotlivých položek.⁶⁰ Důležitost této dvoudílné edice spočívá v tom, že díky ní je možné bezpečné zkoumání plzeňských dějin. Už ve své době byla kvalita *Listářů* uznána odbornou kritikou.⁶¹ Archiváři Josef Emler a Karl Köpl jej hodnotili slovy chvály a uznání.⁶² *Listáře* jsou dodnes základem vědeckého zkoumání a dalšího zpracovávání dějin Plzně. Právě s takovým základním kamenem se nemohou pochlubit žádná jiná města v zemi.⁶³ Jen v součinnosti s *Listářem* lze zpracovávat historii starší Plzně po stránce vnitřní, právní, sociální i ideové tak, jak je nutné v moderních výzkumech městské historie.⁶⁴ Strnad svou práci připravil i kus práce pro budoucí pokračování v podobě třetího dílu této edice, ve kterém už dle něj bude nutno oddělit soukromé smlouvy měšťanů od závětí a testamentů.⁶⁵ Strnadův kolega Fridolín Macháček v dopise Václavu Vojtíškovi napsal, že v *Listáři* nelze pokračovat se stejným způsobem a velkorysostí, jak to dělal Strnad. Údajně by pak pro každých 10 let musel svazek být tlustý stejně jako 2. díl edice. Proto Macháček následně ve sbornících publikoval už pouze vybrané kusy. Předpokládal, že jednou vyjde pokračování *Listáře*, ale tentokrát už složeného jen z regest, díky čemuž nebude už práce tak rozsáhlá a dlouhá.⁶⁶ Významnou edici, nepopíratelně inspirovanou Strnadem, vydal i právní historik Jaromír Čelakovský.

⁵⁷ BĚLOHLÁVEK, Miloslav – HOSTIČKOVÁ, Anna – PAICHL, Přemysl. *Plzeňské medailony*. Plzeň: Karel Veselý, 2004. ISBN 80–86334–01–5. s. 25.

⁵⁸ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepisce*. Část I., (Od počátků do roku 1965). Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978–80–7291–202–5., s. 22.

⁵⁹ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 5.

⁶⁰ VOLF, Josef. Strnad Josef, Listář král. města Plzně a druhdy poddaných osad. II. Od r. 1450–1526: [recenze]. *Časopis Musea království Českého*, 1906, roč. 80, č. 1, ISSN 1210–9746. s. 183. Dostupné také z www: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:24053122-dc71-45a7-a33c78ea33b77fff>.

⁶¹ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 5.

⁶² VOLF, Josef. Strnad Josef, Listář král. města Plzně a druhdy poddaných osad. II. Od r. 1450–1526: [recenze]. *Časopis Musea království Českého*, 1906, roč. 80, č. 1, ISSN 1210–9746. s. 182. Dostupné také z www: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:24053122-dc71-45a7-a33c78ea33b77fff>.

⁶³ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 25.

⁶⁴ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 7.

⁶⁵ MACHÁČEK, Fridolín. V Josefu Strnadovi... [nekrolog]. *Časopis archivní školy*, 1930, roč. 8, s. 232. Dostupné také z www: https://rukovet.cms.flu.cas.cz/static/Odkazy_upload/CAS_08_1930.pdf.

⁶⁶ JANEČKOVÁ, Jitka. *Mráz kopřivu nepálí: život a dílo Fridolína Macháčka a Václava Vojtíška ve vzájemné korespondenci z let 1905–1954*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978–80–88013–01–3. s. 268–269.

Konkrétně se jedná o dvoudílná *Privilegia královských měst venkovských v království českém*.⁶⁷

Listáři předcházely ještě Strnadovy starší spisy *Regesta listin královských městu Plzni udělených* a *Regesta listin duchovních města Plzně se týkajících*, první z roku 1880, druhá z roku 1881. Staly se jakousi předzvěstí a přípravou na Listář.⁶⁸ *Regesta listin královských městu Plzni udělených* byly jako článek uveřejněny i ve výroční zprávě Vyššího reálného gymnázia za školní rok 1879/1880. V těchto výročních zprávách Strnad opakovaně uveřejňoval vybrané články. Dalším z nich je *Stručný nástin nenadálého vzrostu statků města Plzně*, vydaný ve zprávě za rok 1881/1882 či *Znak královského města Plzně* vydaný tamtéž o rok později.⁶⁹ Tento článek se stal základem později vydané monografie.

Dalším hlavním a důležitým dílem jsou Paměti *M. Šimona Plachého z Třebnice* vydané roku 1883.⁷⁰ Zde publikoval jím zcela nově objevený pramen v podobě dvou Plachého rukopisů. Knihu doplnil informacemi o jeho rodině, původu i činnosti.⁷¹ Strnadovy editorské počiny přispěly k založení ediční řady *Prameny a příspěvky k dějinám Plzně a Plzeňska* při Městském historickém muzeu, která byla předána do správy Archivu města Plzně po jeho oddělení od muzea.⁷²

Byl autorem velkého množství monografií, místopisů a úzce zaměřených článků místopisných i rodopisných. Jsou však tematicky velmi různorodé, proto snad neexistuje důležitá otázka, které by se nevěnoval.⁷³ Prehistorii Strnad řeší nejméně, ale za zmínku rozhodně stojí jeho práce *Die Ausgrabungen auf dem Burgwall bei Bukovec*. Právě v této zprávě popsal své vlastní archeologické snažení na hradišti Bukovec. Vydal množství takovýchto zpráv, ale to spíše proto, že byly podávány ústřední komisi pro ochranu památek. Strnad tak musel činit z pozice svého úřadu korespondenta c. k. centrální komise pro ochranu památek, kterým byl jmenován roku 1885.⁷⁴

⁶⁷ BĚLOHLÁVEK, Miloslav (ed.). *Archiv města Plzně (Městská správa): inventář. II., Listiny 1293–1879*. Praha: TEPS, 1976. s. 22.

⁶⁸ NOVOTNÝ, Václav. Josef Strnad. In: *Almanach České akademie věd a umění*. roč. XLI, Praha: Akademie věd a umění, 1931, roč. 41, č. 2, ISSN 0862–3023. s. 901.

⁶⁹ Archiv města Plzně, Kronika České střední školy v Plzni, inv. č. 11286, sign. 15d56, 1877–1950. s. 141, 145.

⁷⁰ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava a PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80–7277–023–3. s. 602.

⁷¹ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 6.

⁷² MORÁVKOVÁ, Naděžda. Fridolín Macháček – Plzeňan, jemuž město svůj vděk ještě dluží. In: ZÍVALOVÁ, Kristýna. *Fridolín Macháček – historik, archivář, muzeolog*. Plzeň: ViaCentrum, 2010. ISBN 978–80–904384–5–3. s. 8.

⁷³ O Josefu Strnadovi: II. *Český denník*, 9. 3. 1912, roč. 1, č. 69, s. 3–4. ISSN 1801–2620. s. 3.

⁷⁴ NOVOTNÝ, Václav. Josef Strnad. In: *Almanach České akademie věd a umění*. roč. XLI, Praha: Akademie věd a umění, 1931, roč. 41, č. 2, ISSN 0862–3023. s. 900.

Místopis královského města Plzně před válkou husitskou je článek, který po vydání ještě následně revidoval. Výsledkem bylo rozšíření jeho myšlenek v navazujícím článku *Nejstarší místopis Plzně do válek husitských*, vydaným *Sborníkem městského historického muzea v Plzni*. Jedná se o článek komplexní, který se nevěnuje pouze Plzni, ale celkové problematice tehdejší doby, společnosti, politické situaci a poměrům.⁷⁵ Ve Strnadově zájmu stály také dějiny a historický rozvoj plzeňských budov. Výsledkem byl článek *Stará Plzeň*, kde se zabýval zejména židovskými domy a domy v Solní ulici i s jejich majiteli.⁷⁶ Nekonečná plejáda prací o Plzni nekončí. Dalšími jsou *Dějiny kláštera dominikánského*, kde dělí historický vývoj na období a přidává seznam členů těchto klášterů s datací i jejich konkrétní pozicí ve struktuře církevní hierarchie.⁷⁷ Církevní problematika mu rozhodně není cizí. Dále se věnoval v několika svých pracích kostelu sv. Bartoloměje s farou, kde podává rozsáhlý popis současného stavu i dějin celé katedrály. Článek s názvem *Arciděkaný chrám sv. Bartoloměje v Plzni* byl vydán ve výroční zprávě Vyššího reálného gymnázia za školní rok 1883/1884.⁷⁸ Zpracováním práce *Kláster Františkánský v Plzni, jinak klášter Šerý* dokončil své zpřehlednění historie obou plzeňských řádů.⁷⁹ Z místopisných prací nemůžeme opominout *Nejstarší místopis Plzně do válek husitských*, kde se zmiňuje o chrámu sv. Bartoloměje a základních historických souvislostech, rozebírá zvláště každou čtvrt', opevnění, a i pak předměstí – konkrétně Malické, Pražské, Skvrňanské a Litické. V závěru je připojena mapka, plán Plzně v počátcích 15. stol.⁸⁰ V dalším článku *Vlachové v Plzni* hledá počátky renesančního stavitelství v Plzni a definuje některé stavitele. Několik prací se týká i doby pohusitské, jedná se o články *Jiří z Poděbrad*, *Kašpar Kropáč z Kozince*, ve kterém rozebírá život renesančního básníka, *Knihtiskaři plzeň v XV. a XVI století*, *Antonín Frozín Plzeňský* či *Jan Pek*. Poslední zmíněné články jsou životopisného charakteru a přednáší o plzeňských knihtiskařích.⁸¹ Byly uveřejněny ve *Sbornících Městského historického muzea*, roč. V a VI. Rozebírá v nich národní otázku a poměry pobělohorské

⁷⁵ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického muzea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 5.

⁷⁶ STRNAD, Josef. *Stará Plzeň. Plzeňské listy*. 20. 1. 1894, č. 9, ISSN 1804–0187. s. 1.

⁷⁷ více viz: STRNAD, Josef. *Dějiny kláštera dominikánského v Plzni (1300–1785)*. Plzeň: Josef Strnad, 1896.

⁷⁸ Archiv města Plzně, Kronika České střední školy v Plzni, inv. č. 11286, sign. 15d56, 1877–1950. s. 152.

⁷⁹ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepiscetví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978–80–7291–202–5. s. 22.

⁸⁰ více viz: STRNAD, Josef. *Nejstarší místopis Plzně do válek husitských*. Plzeň: Městské historické museum v Plzni, 1909.

⁸¹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav – HOSTIČKOVÁ, Anna – PAICHL, Přemysl. *Plzeňské medailony*. Plzeň: Karel Veselý, 2004. ISBN 80–86334–01–5. s. 26.

doby.⁸² Strnad příliš nezpracovává husitské období, ale to zejména proto, že nebylo moc dochovaných pramenů z této neklidné doby.⁸³ Dobou předhusitskou reprezentuje článek uveřejněný ve školní zprávě gymnázia za školní rok 1886/1887 nazvaný *Několik úryvků z dějin královského města Plzně před válkou husitskou*⁸⁴ a dále pak článek *Spor o farní kostel v Plzni*, kde rozebírá rozpory mezi řádem německých rytířů a farářem Zachariášem. Upozorňuje na nesprávnost označení templářský dům, která se vžila kvůli podobnosti znaků obou řádů. Z tematiky doby pohusitské je hlavním článkem *Byl Jan Kapistran v Plzni či nebyl?* Otázka našla díky Strnadovi svou zápornou odpověď.⁸⁵ Celkově se snažil o sepsání nejstarší historie plzeňských budov, radnice a kostelů. To bylo opravdu velmi obtížné zejména z důvodu náročnosti heuristiky, která předcházela samotnému zpracování.⁸⁶ Neváhal se pustit do národnostní problematiky ve svých pracích *Obyvatelstvo královského města Plzně dle jmen a národnosti až do války husitské* a *Národnost obyvatelstva plzeňského až do války husitské*, kde ukazuje, že město bylo založeno Němci, ale přesto zde byla převaha Čechů. Rozvinul zde myšlenku, jak velký vliv mělo husitství na počestování našich měst.⁸⁷ V další práci *O založení královského města Plzně* bezpečně určuje rok založení do doby mezi léty 1288–1292, čímž vyvrátil původní nesprávná tvrzení jiných autorů.⁸⁸ Své závěry mohl stanovit jen na základě své detailní archivní heuristiky.⁸⁹ Jmenujme alespoň některé Strnadovy hlavní myšlenky z této publikace. Zmínky o Plzni z 10.–13. stol. zmínky se často týkají Plzece, a nikoli Plzně, jak se někteří autoři dříve mylně domnívali. Místo, kde je dnes Plzeň byly původně Malice, které byly připojeny jako předměstí. Plzeň podle něj vznikla v letech 1288–1292, soudí tak proto, že byl v této době položen základ farního chrámu a Minorité s Dominikány byli uvedeni do města. Jméno Plzeň je po nejpřednější dosavadní osadě a župním hradě, tehdy zvaném Nový Plzenec. Ze starších autorů pojem Nové Plzně a

⁸² NOVOTNÝ, Václav. Josef Strnad. In: Almanach České akademie věd a umění. roč. XLI, Praha: Akademie věd a umění, 1931, roč. 41, č. 2, ISSN 0862–3023. s. 901.

⁸³ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 9.

⁸⁴ Archiv města Plzně, Kronika České střední školy v Plzni, inv. č. 11286, sign. 15d56, 1877–1950. s. 159.

⁸⁵ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 9.

⁸⁶ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 7.

⁸⁷ Josef Strnad: [nekrolog]. *Český časopis historický*, 1931, roč. 36, ISSN 0862–4356. s. 462. Dostupné také z www: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uid:b97c6a27-45b9-11e1-1027-001143e3f55c>.

⁸⁸ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 9.

⁸⁹ MORÁVKOVÁ, Naděžda. Fridolín Macháček – Plzeňan, jemuž město svůj vděk ještě dluží. In: ZÍVALOVÁ, Kristýna. *Fridolín Macháček – historik, archivář, muzeolog*. Plzeň: ViaCentrum, 2010. ISBN 978–80–904384–5–3. s. 8.

Staré Plzně rozlišoval jen Josef Buonaventura Pitr.⁹⁰ Ze Strnadových menších fejetonů je třeba zmínit *Zajímavý plzeňský spor ze 16. stol.*, kde názorně demonstruje stav tehdejších běžných poměrů ve společnosti na ukázce řešení sporu, konkrétně nařknutí z krádeže.⁹¹ V monografii *Znak královského města Plzně, jeho historický vývoj a popis* pečlivě heraldicky znak rozebírá a stanovuje jeho přesný tvar a hned v úvodu ukazuje jeho správnou barevnou ilustraci.⁹² Strnad vyložil i životopis *Fabiana Stehlika z Čeňkova a Treustädtu* ve stejnojmenném článku, kde využil celou jeho pozůstalost.⁹³ Josef Strnad se zajímal i o osudy plzeňského školství, důkazem je útlá, leč přehledná práce *Městská škola v Plzni od 14. do 18. století*.⁹⁴

Mimo to je Strnad autorem zpracování článku, hesla o dějinách Plzně v *Ottově slovníku naučném*.⁹⁵ Jedná se o stručnou, ale dosud základní práci, která podává celistvý a kompaktní obraz minulosti Plzně.⁹⁶ Zároveň je autorem stručného sepsání plzeňských dějin v 1. vydání Schieblova *Ilustrovaného průvodce po městě a okolí* z roku 1885, taktéž v německém *Woerlově cestovním průvodci* a v *Gazette des Étrangers*.⁹⁷ Starší dějiny rozepsal také ve *Sborníku Plzeň a Plzeňsko*, vydaném Lidovou univerzitou Husovou roku 1925.⁹⁸

Od roku 1909 byl Strnad spoluredaktorem a přispěvatelem plzeňského *Sborníku Městského historického musea c. k. Františka Josefa I. v Plzni*, od osamostatnění republiky nazvaným *Sborník Městského historického musea v Plzni*. Toto periodikum bylo vzorně vedeným odborným vlastivědným časopisem.⁹⁹ Strnad jej redigoval společně s Fridolínem

⁹⁰ REZEK, Antonín. O založení královského města Plzně: podává prof. Jos. Strnad: [recenze]. *Časopis Musea království Českého*, 1894, roč. 68, č. 3, ISSN 1210–9746. s. 460. Dostupné také z [www: http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:be36a55a-ecd3-4ecb-87cd-65c5a32b96d0](http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:be36a55a-ecd3-4ecb-87cd-65c5a32b96d0).

⁹¹ STRNAD, Josef. *Zajímavý plzeňský spor ze 16. stol.* *Plzeňské listy*. 13. 1. 1887, č. 6, ISSN 1804–0187. s. 1.

⁹² více viz: STRNAD, Josef. *Znak královského města Plzně, jeho historický vývoj a popis*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1883.

⁹³ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 6.

⁹⁴ STRNAD, Josef. *Městská škola v Plzni od 14. do 18. století*. Plzeň: Josef Strnad, 1903. s. 8.

⁹⁵ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepisectví. Část I., (Od počátku do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978–80–7291–202–5. s. 22.

⁹⁶ BĚLOHLÁVEK, Miloslav – HOSTIČKOVÁ, Anna – PAICHL, Přemysl. *Plzeňské medailony*. Plzeň: Karel Veselý, 2004. ISBN 80–86334–01–5. s. 26.

⁹⁷ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 10.

⁹⁸ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 8.

⁹⁹ MORÁVEK, Jan. Sedmdesátipáté narozeniny Josefa Strnada. *Časopis archivní školy*, 1926–1927, roč. 4, s. 143. Dostupné také z [www: https://rukovet.cms.flu.cas.cz/static/Odkazy_upload/CAS_04_1926.pdf](https://rukovet.cms.flu.cas.cz/static/Odkazy_upload/CAS_04_1926.pdf).

Macháčkem a Cyrillem rytířem Purkyně.¹⁰⁰ Ve sborníku byly publikovány podrobné zprávy o aktivitách archivu. Jeho celkový význam spočívá i ve skutečnosti, že kromě *Sborníku příspěvateľů k dějinám hlavního města Prahy* nevycházelo v této době žádné další odborné periodikum.¹⁰¹ Právě v tomto periodiku publikoval i různé menší práce, například *Číslování domů v Plzni*.¹⁰² Nejvíce mě zaujal zcela pozapomenutý krátký příspěvek z kapitoly *Drobnosti Opatření pro bezpečnost Plzně ze dne 9. ledna 1645*, který je ukázkou Strnadovy brilantní práce, kde se maximálně opírá o parmeny a následně připojuje krátký výklad k citaci a problematice vůbec.¹⁰³ III. svazek tohoto sborníku je pojat jako „Sborník Strnadův“ na počest jeho 60. narozenin.¹⁰⁴ Fridolín Macháček v něm podal stručný popis Strnadových stěžejních prací.¹⁰⁵ Strnadova publikační a vědecká činnost se nepřímo odvíjela od jeho archivní činnosti. Publikoval o tom, co momentálně spravoval nebo objevil v archivu. Jeho práce maximálně vyhovovaly a stále vyhovují všem vědeckým požadavkům.¹⁰⁶

2.2 PEDAGOGICKÁ ČINNOST

2.2.1 VYŠŠÍ REÁLNÉ GYMNÁZIUM PLZEŇ

Roku 1876 přišel do Plzně a stal se suplentem městské střední školy.¹⁰⁷ Kandidátem učitelství gymnaziálního, tedy suplentem, byl jmenován výnosem městské rady ze dne 26. září 1876 č. 3744. Byl v pozici schválen c. k. zemskou školskou radou, výnosem ze dne 17. října 1876 č. 21661 a nahradil tak odcházejícího suplujícího učitele Viléma Šálu.¹⁰⁸ Po pozdějším rozdělení ústavu byl Strnad přidělen ke gymnáziu.¹⁰⁹ K rozdělení došlo roku

¹⁰⁰ SKALOVÁ, Alena. Josef Strnad (1879–1930) muž, který zasvětil život historii města Plzně, *Vítaný host v Plzeňském kraji*, 17. 4. 2020, roč. 15, č. 1, s. 19.

¹⁰¹ JANEČKOVÁ, Jitka. Archiv města Plzně včera a dnes. *Západočeské archivy*. Plzeň: Státní oblastní archiv v Plzni, 2014. s. 14.

¹⁰² STRNAD, Josef. *Číslování domů v Plzni*. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. V, Plzeň: Městské historické museum, 1920. ISSN 0862–0296. s. 76.

¹⁰³ STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín. *Drobnosti*. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín – LÁŽŇOVSKÝ, Bohuslav – MENCL, Václav (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. IV, Plzeň: Městské historické museum, 1919. ISSN 0862–0296. s. 156–157.

¹⁰⁴ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad*. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 1.

¹⁰⁵ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 9.

¹⁰⁶ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad*. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 10.

¹⁰⁷ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepiscetví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978–80–7291–202–5. s. 21.

¹⁰⁸ Archiv města Plzně, *Kronika České střední školy v Plzni*, inv. č. 11286, sign. 15d56, 1877–1950. s. 134.

¹⁰⁹ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepiscetví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978–80–7291–202–5. s. 21.

1888 a prakticky se tak škola rozdělila ve dvě nezávislé instituce – reálku a gymnázium.¹¹⁰ Na začátku školního roku 1879/1880 Strnad podal žádost městské radě, kde se domáhal svého jmenování do pozice skutečného učitele. Této žádosti bylo vyhověno a výnosem městské rady č. 9107 z 31. května 1881 byl Strnad jmenován skutečným učitelem mimo status.¹¹¹ V učitelském úřadě byl definitivně potvrzen a byl mu přiřknut titul řádného profesora až výnosem c. k. zemské školní rady dne 7. května 1884 č. 9054.¹¹² Karel Sklenář ve své knize *Bibliografický slovník českých, moravských a slezských archeologů* patrně chybně uvádí rok 1886. Svého času Strnad vyučoval souběžně i na jiných ústavech, neboť v kronice ústavu se lze dočíst, že jemu i několika jeho kolegům bylo městem Plzní povoleno od 1. září 1886 vyučovat na dívčí české škole.¹¹³ Tato věc byla opakovaně povolována i jiným členům učitelských sborů c. k. státních ústavů v Plzni. Strnadovi byla pro rok 1892 dokonce svěřena správa této Městské české vyšší dívčí pokračovací školy.¹¹⁴

Strnad na gymnáziu učil primárně zeměpis a dějepis, ale přesto podle potřeb školy střídavě vyučoval i český jazyk, němčinu nebo filosofii. Jeho úvazek čítal každoročně kolem 19 vyučovacích hodin týdně.¹¹⁵ Strnad také škole spravoval sbírky a pomůcky pro dějepis a zeměpis.¹¹⁶ Vynesením ze dne 4. února 1897 č. 2131 c. k. ministr kultu a vyučování byl povýšen profesor Josef Strnad do VIII. hodnostní třídy¹¹⁷ a od 1. ledna 1902 do VII. hodnostní třídy.¹¹⁸ Tyto hodnostní třídy upravovaly platové ohodnocení. Za dobu své pedagogické činnosti několikrát čerpal dovolenou kvůli tvorbě vědeckých prací. Tyto dovolené mu schvaloval ministr kultu a vyučování. Poprvé se tak stalo ve školním roce

¹¹⁰ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 1.

¹¹¹ Archiv města Plzně, Kronika České střední školy v Plzni, inv. č. 11286, sign. 15d56, 1877–1950. s. 141–142.

¹¹² *Jedenáctá zpráva c.k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1883–1884*, Plzeň: C.k. české státní vyšší gymnasium, 1884. s. 28. Dostupné také z www:

<https://www.difmoe.eu/d/periodical/uuid:0117e914-776c-431c-ad52-35a1dd665129>.

¹¹³ Archiv města Plzně, Kronika České střední školy v Plzni, inv. č. 11286, sign. 15d56, 1877–1950. s. 153.

¹¹⁴ *Devátá zpráva Městské české vyšší dívčí pokračovací školy v Plzni za rok 1892*, Plzeň: Městská česká vyšší dívčí pokračovací škola, 1892. s. 34. Dostupné také z www:

<https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:5168e067-4778-45a7-b739-222db8505b1c?page=uuid:63a68403-83d3-471f-9fa0-fe968a604465>

¹¹⁵ *Třináctá zpráva c.k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1885–1886*, Plzeň: C.k. české státní vyšší gymnasium, 1886. s. 56. Dostupné také z www:

<https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:11a88ddd-deb6-4af4-b742-d6e872237432?page=uuid:2f17a67e-96ad-4d63-899c-4959bf49b3f7>.

¹¹⁶ *Výroční zpráva c.k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1894–1895*, Plzeň: C.k. české státní vyšší gymnasium, 1895. s. 31. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:0ebf066b-6df2-4a13-b98e-ef4d05d8e955?page=uuid:506e0176-5595-4331-8ba9-a135e83b1352>.

¹¹⁷ *Výroční zpráva c.k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1896–1897*, Plzeň: C.k. české státní vyšší gymnasium, 1897. s. 26. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:a57cc2a3-a561-473d-a308-5675c4d524a0?page=uuid:53e1623a-daf2-4551-9ca7-d5d7d8b9e3b2>. h

¹¹⁸ Archiv města Plzně, Kronika České střední školy v Plzni, inv. č. 11286, sign. 15d56, 1877–1950. s. 247.

1898/1899. Původně měl mít Strnad dovolenou po dobu obou pololetí, avšak bohužel z důvodu vážné nemoci profesora Tomáše Cimrhanza se uvolil dovolenou přerušit a zastoupil jej. Za tuto službu mu ministr kultu a vyučování udělil novou dovolenou pro první pololetí příštího školního roku 1899/1900.¹¹⁹ Podruhé k takové situaci došlo ve školním roce 1904/1905, kdy měl Strnad snížený úvazek na 10 hodin a čerpal po celý rok poloviční dovolenou opět kvůli tvorbě vědecké práce.¹²⁰ Ze školy odešel roku 1906, po zisku nového místa.¹²¹

2.2.2 II. ČESKÁ STÁTNÍ REÁLKA V DOBĚ STRNADOVA PŮSOBENÍ

Strnadova činnost ve školství byla na vrcholu od roku 1906, kdy se stal ředitelem II. české státní reálky v Plzni. V čele školy setrval až do roku 1914, kdy odešel do penze.¹²² Za své zásluhy byl při odchodu z učitelského úřadu jmenován vládním radou. Vychoval mnoho generací žáků, kteří dosáhli významného společenského postavení nebo se často stali knězi. Předmět historie přednášel bez přehnaného vlastenčení a držel se objektivitu. Jako profesor v sobě spojoval přísnost s milou laskavostí a mezi studenty i kolegy byl oblíbený. Ve studiu trestal lenost, ale snaživým žákům vždy s přímluvou pomáhal.¹²³ Článek v časopisu *Český západ* z roku 1914 popisuje vtipnou situaci ze Strnadova náhodného setkání s bývalým studentem takto: „„*Vy mne neznáte, pane řediteli?*“ *Tak často v Plzni ho osloví ten či onen kněz. „Nemám tu čest,“ na to ředitel Strnad. „Jsem farář Y. v N. Váš bývalý žák.“ „Jak bych ho mohl poznat“ říkával p. ředitel. „Ztloustl, zestárl, zešedivěl, vlasy ztratil.“*“¹²⁴

V roce 1903 ze strany obce plzeňské vznikl podnět, který byl odeslán c. k. zemské školní radě a měl snahu o založení II. české státní reálky.¹²⁵ Jejím ředitelem se stal právě Josef Strnad, který opustil své dosavadní působiště pedagoga na Vyšším reálném gymnáziu a rovnou se stal ředitelem nově vzniklé vzdělávací instituce.¹²⁶ Strnad byl i tvůrcem výroční zprávy reálky vydané v roce 1913. Ihned v úvodu této výroční zprávy II. české státní reálky

¹¹⁹ Archiv města Plzně, Kronika České střední školy v Plzni, inv. č. 11286, sign. 15d56, 1877–1950. s. 222, 237.

¹²⁰ *Výroční zpráva c.k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1904–1905*, Plzeň: C.k. české státní vyšší gymnasium, 1905. s. 23. Dostupné také z www.difmoe.eu/d/view/uuid:0c1fbfcf-98c8-4cf8-9a28-e8d76944c516?page=uuid:c3fdc1af-7648-43f7-b5d0-5d4928523184.

¹²¹ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 1.

¹²² BĚLOHLÁVEK, Miloslav – HOSTIČKOVÁ, Anna – PAICHL, Přemysl. *Plzeňské medailony*. Plzeň: Karel Veselý, 2004. ISBN 80–86334–01–5. s. 23.

¹²³ Za p. vládním radou Josefem Strnadem. *Český západ*, 1914, roč. 7, č. 23, ISSN 1805–1669. s. 2–3.

¹²⁴ Za p. vládním radou Josefem Strnadem. *Český západ*, 1914, roč. 7, č. 23, ISSN 1805–1669. s. 2.

¹²⁵ VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 7.

¹²⁶ Archiv města Plzně, Kronika ústavu, inv. č. 16009, sign. 16b132, 1906–1914. s. 1.

v Plzni hovoří o jejím účelu. Zpráva má podávat stručnou historii ústavu a historii stavby nové budovy i s podrobným popisem, ke kterému jsou připojeny plány a pohledy. Obsahuje též popis a srovnání poměrů základního i středního školství v Plzni, a to v kontrastu mezi léty 1860 až 1913.¹²⁷

V Plzni docházelo mezi těmito léty k masivnímu nárůstu populace obyvatelstva. Narůstalo tak i množství žáků, zejména těch se zájmem o české školství.¹²⁸ Už od roku 1860 se Plzni nacházely dvě německé střední školy, a to Německé střední osmitřídí gymnázium a Německá trojtřídí reálka. Německé školství celkově značně převažovalo. Fungovala zde i německá hlavní škola pro hochy, německá farní škola pro dívky. Oproti tomu zde pro českou většinu byly pouhé dvě školy, a to česká hlavní škola pro chlapce a česká farní škola pro dívky.¹²⁹ Snahy a důvody podpory rozvoje českého školství lze popsat slovy: „*Iniciativa českých obcí i podstatně přispěla k vytvoření základů středního školství s českým vyučovacím jazykem. Obce při své podpoře nově vznikajících středních škol měly zájem na tom, aby vyhověly co nejširšímu okruhu zájemců o středoškolská studia a umožnily alespoň na nižším stupni budoucím gymnasistům i realistům z obce i okolí studia bez odchodu z rodiny.*“¹³⁰

Roku 1900 v Plzni žilo asi 68000 obyvatel, z toho 4/5 české národnosti a 1/5 německé národnosti. Tato 1/5 měla k dispozici pět středních ústavů, zatímco česká většina 4/5 šest ústavů. Jednalo se o dobu pozvolného vývoje, kdy v dalších letech docházelo k vyrovnávání tohoto nepoměru.¹³¹

Avšak už v roce 1903 přetlak na Vyšším reálném gymnáziu způsoboval, že počet studentů tohoto ústavu neklesal pod 600 a mnoho tříd mělo často i několik paralelních poboček.¹³² Fakticky se jednalo o stav, kdy ústav měl 15 tříd, což se vyrovnalo dvěma řádně navštěvovaným reálkám. Jednalo se o přeplněný stav, který následně vedl v iniciativu

¹²⁷ STRNAD, Josef. *Vznik II. reálky; Vzdělání v Plzni a předměstí pražského v 19. stol.; První výroční zpráva II. české státní reálky v Plzni*. Plzeň: II. česká státní reálka, 1913. s. 11.

¹²⁸ Archiv města Plzně, Kronika ústavu, inv. č. 16009, sign. 16b132, 1906–1914. s. 1.

¹²⁹ STRNAD, Josef. *Vznik II. reálky; Vzdělání v Plzni a předměstí pražského v 19. stol.; První výroční zpráva II. české státní reálky v Plzni*. Plzeň: II. česká státní reálka, 1913. s. 12.

¹³⁰ VESELÁ, Zdena. Vznik a vývoj českého středního školství v 19. století. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada pedagogicko-psychologická (I) = [Studia minora Facultatis philosophicae universitatis brunensis. Series pedagogica et psychologica]*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně (dnes Masarykova univerzita), Filozofická fakulta, 1972. s. 273. Dostupné také z [www: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/112888/I_PaedagogicaPsychologica_07-1972-1_17.pdf?sequence=1](https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/112888/I_PaedagogicaPsychologica_07-1972-1_17.pdf?sequence=1).

¹³¹ VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932, s. 7.

¹³² STRNAD, Josef. *Vznik II. reálky; Vzdělání v Plzni a předměstí pražského v 19. stol.; První výroční zpráva II. české státní reálky v Plzni*. Plzeň: II. česká státní reálka, 1913. s. 17.

směřující ke vzniku dalšího českého středního ústavu.¹³³ V Plzni bylo více potřeba nové školy reálného typu než gymnázia, protože rozrůstající se plzeňský průmysl nabízel stále více nových míst pro technicky vzdělané lidi.¹³⁴ Žádost o zřízení druhé reálky podaná obcí Plzeň zemské školní radě byla přijata. Dne 19. září 1905 okresní hejtmánství z pozice zřizovatele oznámilo městské radě, že je připraveno založit novou II. českou státní reálku, která zahájí svou činnost od školního roku 1906/1907.¹³⁵ Velkou zásluhu na procesu schvalování měl nový poslanec říšské rady prof. Josef Čípera, který se horlivě angažoval a urychlil tak dosavadní zdržování ze strany ministerstva.¹³⁶

Následně došlo k sepsání smlouvy mezi ministerstvem kultu a obcí Plzeň. Tato smlouva byla přijata na zastupitelstvu dne 2. března 1906. Ve smlouvě bylo ustanoveno, že bude otevřena první třída a nadále budou každý rok otevírány nové. Zároveň se město Plzeň zavázalo k vybudování nové budovy, a to nejpozději do srpna 1909.¹³⁷ Škola byla tedy oficiálně zřízena výnosem ministerstva kultu č. 32176 z 17. srpna 1906.¹³⁸ V konkurzu na místo ředitele vypsaném na konci srpna byl vybrán profesor při c. k. českém státním gymnáziu Josef Strnad, který 14. září 1906 složil služební přísahu do rukou místodržitele hraběte Karla Codenhove, a slavnostně se tak ujal řízení nově založeného ústavu.¹³⁹ V časopise *Český západ* je popsáno, co bylo Strnadovi sděleno, když se přihlásil do výběrového řízení: „*Vy to nedostanete*“, řekl mu (Strnadovi) tenkrát předseda zemské školní rady. „*Vy to nemůžete dostat*“, řekl mu tenkrát zemský inspektor. – A p. prof. Strnad stal se přece ředitelem.“¹⁴⁰

Obecně definovat pojem reálka a historii těchto reálek lze ve stručnosti takto: „*Střední školy reálného typu (na rozdíl od klasických gymnázií) se objevily v 18. stol. Vznikaly z potřeb společnosti, která se otevřela v duchu osvícenství studiu přírodních věd a*

¹³³ Archiv města Plzně, Kronika ústavu, inv. č. 16009, sign. 16b132, 1906–1914. s. 3.

¹³⁴ VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 7.

¹³⁵ Archiv města Plzně, Kronika ústavu, inv. č. 16009, sign. 16b132, 1906–1914. s. 4.

¹³⁶ VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 8.

¹³⁷ STRNAD, Josef. *Vznik II. reálky; Vzdělání v Plzni a předměstí pražského v 19. stol.; První výroční zpráva II. české státní reálky v Plzni*. Plzeň: II. česká státní reálka, 1913. s. 20–21.

¹³⁸ Archiv města Plzně, BĚLOHLÁVEK, Miloslav – KALSEROVÁ, Jaroslava. II. státní čsl. reálka v Plzni (1906–1942), 1962, Inventář. s. 2.

¹³⁹ VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 12.

¹⁴⁰ Za p. vládním radou Josefem Strnadem. *Český západ*, 1914, roč. 7, č. 23, ISSN 1805–1669. s. 1.

*technických předmětů. První reálku v Čechách mělo od r. 1833 město Rakovník. Plzeň zřídila dvě reálné školy. První z nich, česká, vznikla 1863 a za dva roky převzala do užívání novou budovu ve Veleslavínově ul., dnes ZČU. Reálka měla poskytovat všeobecné vzdělání se zvláštním zřetelem k matematice, přírodním vědám a živým jazykům; připravit ke studiu na vysoké školy technické, akademie lesnické, hornické a zemědělské. Sedmileté studium, dělené na 4 nižší třídy a 3 vyšší třídy, končilo maturitou. V sedmi třídách bylo týdně věnováno 72 hodin humanitním a 138 hodin reálným předmětům.*¹⁴¹

Josef Strnad byl sice dne 31. září 1906 jmenován do pozice ředitelem ústavu s platností od 1. září 1906, ale zápis prvních žáků provedl před prázdninami ředitel I. reálky Ladislav Dolanský.¹⁴² První školní rok měla škola pochopitelně jen jedinou třídu a 7 pedagogů. Počítalo se samozřejmě s postupným rozrůstáním pedagogického sboru. Strnad první rok vyučoval zeměpis a český jazyk. V průběhu let se jeho aprobace změnila zpět na dějepis a zeměpis. Škola se dále velmi rozrůstala a druhý rok už měla 115 žáků.¹⁴³

Množství pedagogů druhé reálky provozovalo další přednáškovou a literární činnost. Josef Strnad přednášel na okresní učitelské konferenci v říjnu roku 1906. Tématem jeho vystoupení byla Plzeň a její neblížší okolí po historické stránce se zřetelem na využití ve školách obecných a měšťanských. Dalšími přednášejícími z II. české státní reálky byl mimo jiné i prof. PhDr. Antonín Boháč, prof. Rudolf Sokol, prof. PhDr. Felix Vondruška, Vladimír Smolák nebo František Šváb. Právě Felix Vondruška patřil spolu se Strnadem k předním osobnostem plzeňského kulturně-spoločenského života. Jeho přednášky byly často cestopisného charakteru zejména o cestách do Benátek, Dalmácie a Černé hory.¹⁴⁴ Byl Strnadovým spolupracovníkem, působil taktéž ve Spolku přátel vědy a literatury české, a spolu se Strnadem byli autory výroční zprávy k 50. výročí založení tohoto uskupení. Vondruška mimo jiné přenášel o 40. leté historii tohoto spolku 18. listopadu 1918.¹⁴⁵ Byl taktéž jedním z nejdéle působících profesorů na II. české státní reálce.

¹⁴¹ SARTORIUSOVÁ, Eliška. *Historie školy – Gymnázium, Plzeň, Mikulášské nám.* 23 [online]. In: [cit. 2020-09-25]. Dostupné z www: <http://old.mikulasske.cz/historie/historie.pdf>

¹⁴² Archiv města Plzně, Kronika ústavu, inv. č. 16009, sign. 16b132, 1906–1914. s. 9.

¹⁴³ VENDL, Václav Karel. *Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931)*. In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 14–15.

¹⁴⁴ STRNAD, Josef. *Vznik II. reálky; Vzrůst Plzně a předměstí pražského v 19. stol.; První výroční zpráva II. české státní reálky v Plzni*. Plzeň: II. česká státní reálka, 1913. s. 37.

¹⁴⁵ STRNAD, Josef a VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 33, 43.

Škola získala za dobu Strnadova působení rozsáhlé sbírky, které využívala v běžném denním učebním procesu. Nejvýznamnějšími položkami jsou bezesporu národnostní mapky království českého z roku 1850 a 1886, které vytvořili Josef Jireček a Theodor Wagner.¹⁴⁶

Tradičním se stalo zahájení školního roku společnou modlitbou studentů se slavným „Veni Sancte“ v kostele sv. Mikuláše. Tyto modlitby byly vykonávány později společně s III. obecnou školou, jež sídlila v Houškově ulici. Toto společné slavnostní zahájení fungovalo až do 1913. Poté již probíhalo odděleně, neboť už se do kostela sv. Mikuláše všichni nevešli.¹⁴⁷

Od roku 1906 byl sídlem školy soukromý dům dr. Fiegla č. 520 na rohu ulic Jablonského a Novoměstské, později přejmenované roku 1913 na Sladkovského. V přízemí se nacházely nejen kabinety, ale i byty školníka a ředitele.¹⁴⁸ Tělocvična a hřiště byly od školy poněkud vzdáleny. Jako hřiště byl užíván tzv. „Kleislův palouček“, který byl od budovy školy vzdálen asi 20 minut chůze. Toto místo však nesloužilo dlouho, protože tam byla zahájena výstavba čtvrtého pivovaru.¹⁴⁹ V zimě byla užívána Měšťanská dívčí tělocvična, vzdálená taktéž 20 minut. V následujících letech došlo k častým změnám. Nejprve bylo užíváno staré vojenské cvičiště na Borech v letech 1909–1910 a později „palouk v Podhájí“ v roce 1911–1912.¹⁵⁰

Prostory v ulici Jablonského dlouhodobě nedostačovaly, a proto ředitel Strnad dal impuls k zahájení jednání s Františkem Holanem majitelem nově, potenciálně vhodné budovy.¹⁵¹ V lednu 1908 došlo k zisku nových prostor¹⁵² v ulici Železniční č. 176.¹⁵³ Získalo se nových pět tříd v druhém patře, v prvním pak nové byty pro školníka a Strnada. Ředitel Strnad se osobně zúčastnil prohlídky nových místností s komisí městské rady a okresního

¹⁴⁶ STRNAD, Josef. *Vznik II. reálky; Vzdělání Plzně a předměstí pražského v 19. stol.; První výroční zpráva II. české státní reálky v Plzni*. Plzeň: II. česká státní reálka, 1913. s. 37.

¹⁴⁷ STRNAD, Josef. *Vznik II. reálky; Vzdělání Plzně a předměstí pražského v 19. stol.; První výroční zpráva II. české státní reálky v Plzni*. Plzeň: II. česká státní reálka, 1913. s. 53–54.

¹⁴⁸ Archiv města Plzně, Kronika ústavu, inv. č. 16009, sign. 16b132, 1906–1914. s. 9.

¹⁴⁹ VENDL, Václav Karel. *Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931)*. In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 14.

¹⁵⁰ STRNAD, Josef. *Vznik II. reálky; Vzdělání Plzně a předměstí pražského v 19. stol.; První výroční zpráva II. české státní reálky v Plzni*. Plzeň: II. česká státní reálka, 1913. s. 53–60.

¹⁵¹ VENDL, Václav Karel. *Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931)*. In: VENDL, Václav K. – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 14.

¹⁵² Příloha č. 4 – školní budovy 1906–1913.

¹⁵³ Archiv města Plzně, BĚLOHLÁVEK, Miloslav – KALSEROVÁ, Jaroslava. *II. státní čsl. reálka v Plzni (1906–1942), 1962, Inventář*. s. 2.

hejtmanství, za účelem stanovení potřebných úprav. Právě z popudu hejtmanství se tato kontrola konala.¹⁵⁴

V následujícím školním roce 1908/1909 došlo k pokusu o přeměnu reálky v osmitřídní reálné gymnázium. V této době se přeměňovalo i množství podobných ústavů v jiných městech. Městská rada svým usnesením z 27. října 1908 tuto změnu podporovala. Požadavek byl odeslán c. k. zemské školní radě, která vydala pokyn ředitelství školy, aby po jednání s učitelským sborem předložilo určitý návrh. Na následné poradě dne 13. ledna 1909 se sbor jednomyslně usnesl, aby byla zachována reálka i její systém.¹⁵⁵ V témže roce byl byt ředitele Strnada z kapacitních důvodů určen pro umístění tříd a byl mu vyměřen finanční příspěvek na ubytování.¹⁵⁶ Zřízení a systém reálky, i dle názoru vyučujících, více odpovídal poměrům v tehdejší Plzni a na Pražském předměstí. Reálka byla sedmitřídní a vyhovovala více chudším studentům, kterých byla většina.¹⁵⁷ Výsledkem rozhodnutí byl další vzestup úrovně školy, prosperita, nárůst velikosti, vzestup množství studentů, vysoká úspěšnost při maturitách i kvalita absolventů.

2.2.3 ÚSKALÍ VÝKONU ŘEDITELSKÉ FUNKCE – PROCES VÝSTAVBY NOVÉ ŠKOLNÍ BUDOVY

Již při založení ústavu bylo slíbeno, že bude vystavena nová budova školy. Proces jednání o výstavbě této budovy byl neméně náročný. Strnad usiloval o to, aby byla budova školy umístěna na Mikulášském náměstí, které se nedlouho po vzniku republiky přejmenovalo na Masarykovo. Dnes již je zpět náměstím Mikulášským. Bohužel katolická církev zde chtěla vystavit kostel, takže po přepracování plánů měla reálka stát na jiném místě než bylo stanoveno dříve. Navzdory schválení města o umožnění výstavby obou budov, tedy školy i kostela, se církev rozhodla postavit kostel jinde. Plány proto byly znovu přepracovány do již finální podoby, 21. září 1908 byly městskou radou přijaty a následně dány k vypracování architektům Ferdinandu Havlíčkovi a Rudolfu Kříženeckému.¹⁵⁸ Rozpočet byl ustanoven až ve školním roce 1910/11. V plánech se však objevily nepřesnosti a chybějící informace o druzích materiálu, které měly být použity. Proto došlo například k nedostatku žulových

¹⁵⁴ Archiv města Plzně, Kronika ústavu, inv. č. 16009, sign. 16b132, 1906–1914. s. 19–24.

¹⁵⁵ VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 15.

¹⁵⁶ STRNAD, Josef. *Vznik II. reálky; Vzrůst Plzně a předměstí pražského v 19. stol.; První výroční zpráva II. české státní reálky v Plzni*. Plzeň: II. česká státní reálka, 1913. s. 57.

¹⁵⁷ Archiv města Plzně, BĚLOHLÁVEK, Miloslav – KALSEROVÁ, Jaroslava. II. státní čl. reálka v Plzni (1906–1942), 1962, Inventář. s. 2.

¹⁵⁸ VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 17–18.

kamenů, které byly nakonec získány z lomu v Jílovém u Kolína. Stavba se tak zpozdila a navzdory původním předpokladům se ve školním roce 1912/1913 stavělo i za zimy s cílem vše stihnout co nejdříve.¹⁵⁹ 15. prosince 1913 byla vykonána kolaudace budovy. Strnad rozhodl o přestěhování školy z Železniční ulice na konci I. pololetí s tím, že výuka začne 18. února 1914.¹⁶⁰ Škola tak konečně získala absolutní soběstačnost, vlastní dvůr, tělocvičnu, kapli i botanickou zahradu. Po všech průtazích se tak ústav po sedmi a půl roce konečně dočkal vlastní budovy. Původně měla budova stát už do tří let od založení školy. Ústav byl díky nové budově už prosperujícím vzorem vzdělávací instituce s plnou vybaveností a plně sloužící svému účelu.¹⁶¹ Dnes je budova Mikulášské náměstí 23 sídlem gymnázia.¹⁶²

2.3 ARCHIVNICKÁ A MUZEJNÍ ČINNOST

Muzeum bylo založeno primárně z iniciativy Františka Schwarze a Josefa Strnada, vedoucích činitelů Spolku přátel vědy a literatury české.¹⁶³ Návrh na zřízení muzea byl předložen 8. listopadu 1879 městskému zastupitelstvu.¹⁶⁴ Na úsilí vedoucímu ke zřízení muzea se aktivně podílel i Strnadův tchán František Částek, který zůstal činným v instituci i po jejím zřízení.¹⁶⁵ Strnad byl členem správního výboru muzea v letech 1879–1910 a taktéž působil do roku 1910 jako jednatel muzejního kuratoria. Vedl i archeologické vykopávky pořádané muzeem, zejména v 90. letech 19. století.¹⁶⁶ Na čas přenechal tuto práci tajemníkovi muzea, Františku Xaveru Francovi, ale sběratelskou agendu vykonával sám Strnad. Josef Strnad inicioval i několik dalších vlastních archeologických výzkumů. Například na Holém vrchu nad Bukovcem a na vrchu Hůrka nad Plzencem.¹⁶⁷ Při své práci pro muzeum se Strnad snažil o to, aby byly sbírky sestavovány s důrazem na vzájemnou provázanost s dějinami města a jeho okolí. Cílem bylo vyvarovat se toho, aby muzeum bylo

¹⁵⁹ Archiv města Plzně, Kronika ústavu, inv. č. 16009, sign. 16b132, 1906–1914. s. 49–51, 67–68.

¹⁶⁰ VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 18.

¹⁶¹ Archiv města Plzně, Kronika ústavu, inv. č. 16009, sign. 16b132, 1906–1914. s. 75–76.

¹⁶² Příloha č. 5 – školní budova Mikulášské náměstí.

¹⁶³ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 22

¹⁶⁴ SKALOVÁ, Alena. Josef Strnad (1879–1930) muž, který zasvětil život historii města Plzně, *Vítaný host v Plzeňském kraji*, 17. 4. 2020, roč. 15, č. 1, s. 28.

¹⁶⁵ *První zpráva městského muzea v Plzni: za dobu od listopadu 1878 do konce prosince 1880*. Plzeň: Městské historické muzeum, 1880. s. 6. Dostupné také z www:

<https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:5bab7771-a8c8-4228-994c-1d00754b19be?page=uuid:c527e3c4-120b-4568-b539-e71ce0565ca0>.

¹⁶⁶ SKLENÁŘ, Karel – SKLENÁŘOVÁ, Zuzana. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů*. Praha: Libri, 2005. ISBN 80-7277-253-8. s. 541.

¹⁶⁷ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad: *doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické muzeum*. Plzeň: Historické muzeum, 1927. s. 4–5.

jen skladištěm starožitností bez systému.¹⁶⁸ Strnad sám se podílel na rozmnožování muzejních sbírek. V časopise *Český západ* je popsán jeden z těchto zisků do sbírek takto: „*Jak po smrti jistého mlynáře blízko Manětína pásl, studentům říkal, aby mu smrt jeho hned oznámili, poněvadž měl vzácný zlatý peníz z dob císaře Arkadia a nechtěl, poctivým prof. Strnadem na jeho cenu byv upozorněn, za žádnou cenu plzeňskému museu jej přenechat. Až se jeho smrti dočkal a dukát museu získal.*“¹⁶⁹

Muzeum, archiv i knihovna fungovaly jako jedna instituce až do roku 1921, kdy se knihovna osamostatnila.¹⁷⁰ K tomuto osamostatnění došlo po devíti letech společné existence.¹⁷¹ S přidruženou knihovnou je spojen prof. Josef Čipera, který dal podnět k založení Fondu pro vydávání pramenů a příspěvků k historii města Plzně. Tento fond se nakladatelsky podílel na osmi publikacích.¹⁷² Městské historické muzeum nejprve sídlilo v ulici Bedřicha Smetany č. p. 14. Jednalo se o budovu bývalého kláštera sv. Anny.¹⁷³ V této budově se nacházely všechny odbory muzea, a to oddělení historické, přírodovědné a umělecko-průmyslové. Právě poslední jmenované se roku 1890 oddělilo a vytvořilo vlastní samostatnou instituci.¹⁷⁴ V roce 1895 byl zadán podnět k výstavbě nové reprezentativní budovy, po jejímž dokončení následovalo stěhování v roce 1901.¹⁷⁵ Významnou událostí pro muzeum byla návštěva císaře Františka Josefa I. dne 31. srpna 1885, který tou dobou pobýval v Plzni kvůli vojenským cvičením. Císaře uvítalo pochopitelně celé kuratorium, avšak právě Josef Strnad byl tím, kdo při prohlídce monarchovi přednášel o jednotlivých sbírkách. Sám Strnad popsal císařův zájem ve výroční zprávě muzea takto: „*Zvláště poutaly pozornost jeho veličenstva listiny, mezi nimiž zlaté bully císařské a privilegia města Plzně, dále*

¹⁶⁸ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické muzeum, 1914. s. 2.

¹⁶⁹ Za p. vládním radou Josefem Strnadem. *Český západ*, 1914, roč. 7, č. 23, ISSN 1805–1669. s. 3.

¹⁷⁰ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978–80–7291–202–5. s. 23

¹⁷¹ BERNHARDT, Tomáš – PEŘINOVÁ, Anna. Politický a společenský vývoj 1873/1875–1914. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016. s. 190.

¹⁷² BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 22

¹⁷³ SKALOVÁ, Alena. Josef Strnad (1879–1930) muž, který zasvětil život historii města Plzně, *Vítaný host v Plzeňském kraji*, 17. 4. 2020, roč. 15, č. 1, s. 28.

¹⁷⁴ MACHÁČEK, Fridolín. Městské historické muzeum v Plzni, jeho vývoj a jeho úkoly. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. I, Plzeň: Městské historické muzeum, 1909. s. 13.

¹⁷⁵ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 22

prehistorické nálezy z pohanských hrobů, pak mince a zbraně. Opouštěje náš ústav, císař opětoval uspokojení své nad sbírkami našimi.“¹⁷⁶

O archivu kulturní veřejnost věděla, že prostory uložení archiválií jsou více než provizorní a sílila snaha o osamostatnění archivu z područí Městského historického muzea. Cílem tedy bylo jeho založení jako samostatného ústavu. Město Plzeň nemělo ani vlastního archiváře natož samostatný archiv. V porovnání s ostatními významnými městy země byla Plzeň v tomto ohledu pozadu a ve vědeckých kruzích byl tento stav považován za ostudný.¹⁷⁷ Pro upozornění nutno zmínit, že archiv spravoval 900 pergamenů, přes dvacet tisíc papírových listin, 400 rukopisů a další množství městských knih či jiných literárních děl.¹⁷⁸ Šlo o obrovské množství archiválií, navzdory skutečnosti, že nedisponoval ani vlastním archivářem. Důležitou osobností se stal v tomto dění spisovatel a překladatel Jaroslav Schiebl, který stál v čele statistické kanceláře města Plzně. Tento muž podporoval rozvoj muzea a otevřeně projevoval snahu mít archiv jako samostatný ústav.

Josef Strnad nechtěl archiv jako pouhý sklad starožitných dokumentů, ale snažil se jej přetvořit na živý úřad sloužící k vědecko-historickému poslání a bádání. Archivní registr byl celkově velmi roztržštěný a nedobře organizovaný.¹⁷⁹ Například s uspořádáním listin, které vytvořil Martin Hruška, nebyl Strnad vůbec spokojen, a to navzdory skutečnosti, že už se jednalo o modernější systém. Proto roku 1920 zahájil jejich novou inventarizaci.¹⁸⁰ Největším problémem, se kterým se musel Strnad potýkat, byla skutečnost, že městské obory měly vlastní oddělené registry, což jen vedlo v ještě větší nepřehlednost spojenou s dalším hromaděním archivního materiálu. Tendence proto směřovaly ke snaze o zavedení jednoho velkého registru, který musel být následně nově vytríděn kvůli přehlednosti.¹⁸¹ Jednalo se o nekonečnou práci, kterou Strnad nemohl nikdy dokončit, a proto v dalších desetiletích

¹⁷⁶ *Třetí zpráva městského musea v Plzni: za dobu od 1. ledna 1882 do 31. prosince 1886.* Plzeň: Městské historické museum, 1886. s. 16–17. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:5bab7771-a8c8-4228-994c-1d00754b19be?page=uuid:c527e3c4-120b-4568-b539-e71ce0565ca0](https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:5bab7771-a8c8-4228-994c-1d00754b19be?page=uuid:c527e3c4-120b-4568-b539-e71ce0565ca0).

¹⁷⁷ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu.* Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 23

¹⁷⁸ MACHÁČEK, Fridolín – PURKYNĚ, Cyrill. *Městské historické museum v Plzni: průvodce sbírkami.* Plzeň: Městské historické museum, 1913. s. 4.

¹⁷⁹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu.* Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 23

¹⁸⁰ BĚLOHLÁVEK, Miloslav (ed.). *Archiv města Plzně (Městská správa): inventář. II., Listiny 1293–1879.* Praha: TEPS, 1976. s. 7.

¹⁸¹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu.* Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 23.

pokračovali v jeho úsilí jeho následovníci Fridolín Macháček a Miloslav Bělohlávek.¹⁸² Strnad převzal po prvním tajemníkovi muzea Antonínu Baumovi práci na soupisu městských rukopisů. Zpracoval kolem 330 městských knih, které využil ke zpracování svých spisů k dějinám města.¹⁸³ Titul tajemníka byl až roku 1919 změněn na titul městského archiváře, beze změny úředního postavení.¹⁸⁴ Od roku 1919 byl tak nově městským archivářem Fridolín Macháček.¹⁸⁵ Strnad sice práci na soupisu městských rukopisů po Baumovi převzal, ale titul tajemníka nikoliv. Titul tajemníka muzea získal František Xaver Franc. Důkazem nám může být dopis, kde sám Strnad France takto oslovuje.¹⁸⁶

Osamostatnění archivu od Městského historického muzea bylo potřebné kvůli skutečnosti, že i funkce těchto institucí je velmi odlišná. Muzeum je ústav, který shromažďuje doklady o minulosti města či regionu bez rozdílu. Zatímco archiv je v principu úřad, jež není nic jiného než pokračování městské agendy a registratury dokumentů do minulosti. Jedná se tedy o uchovávání minulé agendy. Cílem archivu je uspořádat a evidovat dokumenty, zachovat jejich časovou posloupnost i správné pořadí. Vědecké a badatelské činnosti archivu jsou až druhotné záležitosti. Archivář je tedy úředníkem, který pečuje o dokumenty z minulosti.¹⁸⁷

Strnad sám se také aktivně snažil o prosazení oddělení obou institucí – tedy archivu a muzea. Tato myšlenka byla propagována i publicisticky, např. v časopisu *Plzeňský obzor*.¹⁸⁸ Muzejní kuratorium v čele se Strnadem vypracovalo memorandum pro zastupitelstvo.¹⁸⁹ V tomto memorandu apeloval na vlastenecké cítění, lásku k historii i lásku k Plzni slovy: „*Mát Plzeň za sebou významnou minulost, která ji zjednává místo mezi předními městy našimi v Čechách, v přítomnosti význam její předstihl dobu minulou a podle dosavadního vývoje*

¹⁸² BĚLOHLÁVEK, Miloslav (ed.). *Archiv města Plzně (Městská správa): inventář. II., Listiny 1293–1879*. Praha: TEPS, 1976. s. 7.

¹⁸³ SKALOVÁ, Alena. Josef Strnad (1879–1930) muž, který zasvětil život historii města Plzně, *Vítaný host v Plzeňském kraji*, 17. 4. 2020, roč. 15, č. 1, s. 28.

¹⁸⁴ MACHÁČEK, Fridolín. Městské historické museum a městský archiv roku 1911–1925. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník městského historického muzea v Plzni*. sv. IX, Plzeň: Městské historické museum, 1926. ISSN 0862–0296, s. 3.

¹⁸⁵ JANEČKOVÁ, Jitka. *Archiv města Plzně včera a dnes. Západočeské archivy*. Plzeň: Státní oblastní archiv v Plzni, 2014. s. 14.

¹⁸⁶ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4406, inv. č. 46, sign. 46/135. Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. muzea, Francovi (o příjezdu prof. Píče a arch. družstva z Prahy). V Plzni 17. 5. 1893. nestránkováno.

¹⁸⁷ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 10

¹⁸⁸ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Archiv města Plzně: Průvodce po fondech a sbírkách*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1987. s. 20.

¹⁸⁹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 24–25.

můžeme soudit s plným právem na velikou budoucnost, k níž ovšem musíme všemožné základy klásti, a sami se též připravovati, a proto jest nejvýše na čase, aby se zřídil úřad, kterýž bude přísným a bedlivým strážcem všech práv i povinností obce, a proto městu netoliko k užitku, ale též ke cti a chloubě bude.“¹⁹⁰ Návrh byl v roce 1899 přijat, takže formálně bylo schváleno rozdělení institucí. Rozhodnutí bylo platné, ale skutečnost byla jiná. Prakticky se nic nezměnilo a archiv existoval dál jako součást muzea dalších 49 let.¹⁹¹ Společně tedy fungoval Archiv města Plzně s Městským historickým muzeem města Plzně v letech 1879–1948.¹⁹²

Archiv se neustále rozrůstal. Roku byla 1908 objevena předtereziánská registratura při rekonstrukci radnice a 54 nových městských knih.¹⁹³ Následovalo přijetí materiálů z archivů, kterým hrozilo zrušení. Díky Strnadovi také začalo shromažďování archiválií o stěžejních osobnostech, které v Plzni působily nebo k ní měly vztah.¹⁹⁴ Důkazem pro nás může být přes 400 kusů archiválií o Josefu Kajetánu Tylovi, který v Plzni zemřel.¹⁹⁵ Dále byly shromažďovány archiválie o Františku Schwarzovi, vůdčí osobnosti kulturně společenského života Plzně, či Vendelínovi Budilovi, řediteli plzeňského divadla.¹⁹⁶ K archivu byla též připojena stará městská registratura i hospodářské registry některých okolních panství.¹⁹⁷ Listiny jsou dodnes uloženy tak, jak je Strnad uspořádal. Každá je v obálce, na které je napsána signatura, datum a stručný popis obsahu.¹⁹⁸

Josef Strnad se už jen díky své činnosti pro významné městské instituce vepsal jako ušlechtilý člověk a strážce historie a historických pokladů města Plzně. Celá léta pokračoval přísun množství nových přírůstků do archivních sbírek, které bylo třeba nadále katalogizovat

¹⁹⁰ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Archív města Plzně: Průvodce po fondech a sbírkách*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1987. s. 21.

¹⁹¹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 24–25.

¹⁹² BYSTRICKÝ, Vladimír – HRUBÝ, Václav. *Přehled archivů ČSR*. Praha: TEPS, 1984. s. 111.

¹⁹³ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 26.

¹⁹⁴ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Archív města Plzně: Průvodce po fondech a sbírkách*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1987. s. 22.

¹⁹⁵ MACHÁČEK, Fridolín – PURKYNĚ, Cyrill. *Městské historické museum v Plzni: průvodce sbírkami*. Plzeň: Měst. historické museum, 1913. s. 4.

¹⁹⁶ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 26

¹⁹⁷ MACHÁČEK, Fridolín – PURKYNĚ, Cyrill. *Městské historické museum v Plzni: průvodce sbírkami*. Plzeň: Měst. historické museum, 1913. s. 4.

¹⁹⁸ BĚLOHLÁVEK, Miloslav (ed.). *Archív města Plzně (Městská správa): inventář. II., Listiny 1293–1879*. Praha: TEPS, 1976. s. 9.

a inventarizovat. Josef Strnad od 1. července 1920 doživotně pomáhal Fridolínovi Macháčkovi s chodem archivu a až do své smrti pokračoval ve svém celoživotním díle – katalogizoval, inventarizoval, řadil, čísloval.¹⁹⁹ Jako své poslání si vytyčil zinventarizovat a uspořádat celý přidružený archiv, nejlépe chronologicky. Jeho posláním byla řádně vedená instituce s přesným inventářem a vedeným musejním oddělením. Ani během práce pro archiv, ale nezapomínal na tvůrčí vědeckou činnost a stíhal prakticky obojí zároveň.²⁰⁰ Při výčtu všech jeho prací a zájmů vyvstává na mysl otázka, kde na svou činnost bral čas. Jeho celoživotní výsledky jsou důkaz maximálního sebeobětování a zápalu pro vlastní práci, která mu byla bezesporu koníčkem. Nepopíratelný význam má jeho láska a oddanost k městu, občanům i institucím, ve kterých působil. Miloslav Bělohlávek shrnul Strnadovu oddanost a práci pro archiv slovy: „Zúčastnil se prací na instalaci musea, ale především přilnul k archivu, který se mu stal druhým domovem, a práci v něm přerušila až smrt 12. května 1930. Strnad pečlivě uspořádal archiv a výsledky jeho práce je vidět v inventářích. Zinventarisoval všechny pergamenové listiny a listy, rozdělil je na dva oddíly: I. listiny města a korporací, II. listiny soukromé, „zhosty“, rodné listy apod. Každou listinu pečlivě uložil do obálky a opatřil registrem a založil ke všem lístkový katalog. K II. oddělení udělal lístkový rejstřík jmenný i místní. Inventář rukopisů počal psát první tajemník musea Ant. Baum, ale již po č. 209 převzal od něho práci prof. Strnad a svědomitě zapsal celkem 372 rukopisů.“²⁰¹

K výročí 75. narozenin Josefa Strnada uspořádalo Městské historické muzeum s archivem výstavu privilegií, listin, pečení, cechovních pečetidel a duchovních listin týkajících se dějin města Plzně. Tyto památky byly v muzeu uskladněny prakticky od jeho založení společně s dalšími písemnostmi, množstvím knih, opisů, kronik a spisů.²⁰² Po opuštění pozice jednatele Městského historického muzea pokračoval na pozici člena kuratoria. Aktivně pracoval pro muzeum nadále, zúčastnil se prací na instalaci výstav muzea. Neúnavně pracoval až do své smrti 12. května 1930.²⁰³

¹⁹⁹MACHÁČEK, Fridolín. Městské historické muzeum a městský archiv roku 1911–1925. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník městského historického muzea v Plzni*. sv. IX, Plzeň: Městské historické muzeum, 1926. ISSN 0862–0296, s. 4.

²⁰⁰BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Archív města Plzně: Průvodce po fondech a sbírkách*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1987. s. 21–22.

²⁰¹BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 25.

²⁰²MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické muzeum*. Plzeň: Historické muzeum, 1927. s. 11.

²⁰³BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Archív města Plzně: Průvodce po fondech a sbírkách*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1987. s. 21.

O Strnadově odkazu hovořil na jeho posmrtné oslavě zástupce československých muzeí prof. Karel Kazda takto: „*Jsem přesvědčen o tom, že jak pracovní historického musea, tak historické museum celé zůstává prodchnuto duchem pana ředitele Strnada a že chce se dožítí splnění všech ideálů a tužeb, které snad někdejší organisátor a budovatel tohoto musea nemohl sám uskutečnit, ale jejichž provedení jest předmětem zvýšeného úsilí dnešních ochránců a pracovníků historického musea, či jest snad pouze otázkou času.*“²⁰⁴

2.4 SPOLEK PŘÁTEL VĚDY A LITERATURY ČESKÉ V PLZNI

Spolek přátel vědy a literatury české vznikl v červenci roku 1878 zejména proto, aby se aktivně podílel na rozvoji kulturně-spoločenského dění v Plzni.²⁰⁵ Jeho hlavní náplní bylo pořádání výstav, zakládání knihoven, podpora spisovatelů, vědy, písemnictví či osvětových a vzdělávacích činností.²⁰⁶ Všechny tyto aktivity se ale odehrávaly zásadně v nepolitickém rázu. Cílem spolku bylo šířit zájem o vědu, umění, písemnictví a literaturu českou vůbec. Neméně úlohu měla i snaha spolku o vydávání vlastních pravidelných spisů či periodik, popřípadě o podporu jiných publikací. Zároveň se spolek koncentroval na pořádání různých rozprav, přednášek, koncertů, zábavných výletů, divadel a slavností.²⁰⁷ Spolek si moc dobře uvědomoval, že v Plzni panuje nerovnováha mezi českým a německým školstvím. Němců žilo v Plzni v roce 1871 asi 6 tisíc a měli k dispozici celkem 6 škol, což bylo ve velkém nepoměru k českému obyvatelstvu. Čechů bylo asi 29 tisíc, a měli k dispozici škol sedm. Tento nepoměr se stal víc než alarmujícím. V této době se v Plzni hojně rozrůstal i společenský život národního cítění, který byl úzce spojen se zakládáním spolků, jako byly Hlahol nebo Sokol. Oba byly založeny v roce 1863.²⁰⁸ Dále pak následovaly roku 1862 Měšťanská beseda, roku 1864 Řemeslnická beseda, roku 1870 Občanská beseda a roku 1873 Dělnická beseda.²⁰⁹ Nechyběl ale ani Politický spolek založený 1871. Dalším byl i čtenářský

²⁰⁴ KAZDA, Karel. Z posmrtné oslavy Josefa Strnada: projev zástupce Svazu čsl. muzeí, prof. Karla Kazdy. *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1930, roč. 12, č. 4, s. 78. Dostupné také z www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:380ba482-5c1b-4465-bb2b-b938a4e7a76e.

²⁰⁵ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Plzeň a její dějepisci*. Plzeň: Městský archiv, 1959. s. 14.

²⁰⁶ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9820, inv. č. 144, sign. 144/22, Stanovy "Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni". nestránkováno.

²⁰⁷ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9820, inv. č. 144, sign. 144/22, Stanovy "Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni". nestránkováno.

²⁰⁸ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 3–4.

²⁰⁹ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9821, inv. č. 144, sign. 144/23, 2 fascikly rkp. ředitele Josefa Strnada: "Přehled historie spolku literárního od r. 1878–1918. s. 5.

spolek Vlastimil či Klub českých dam. Za účelem vydávání levných knih pro český lid byla založena roku 1871 Matice slovanská.²¹⁰

V této době stále ještě pokračovaly spory a boje mezi dvěma politickými stranami, a to staročechy a mladočechy. Nejvíce na jejich bojích utrpěla kultura a literární a umělecká díla, jež byla často zavrhována jednou či druhou stranou. Spisovatelé trpěli, protože jejich díla zůstávala nepovšimnuta. Jednoduše byl vyvolán úpadek tvorby národní literatury. Vznikaly proto literární a čtenářské spolky, které si stanovily za cíl aktivně bojovat proti této pasivitě a prosazovat zájem o českou národní literaturu.²¹¹ Členové Spolu přátel vědy a literatury české měli za povinnost odebírat stanovené počty knih a tím tak podpořit jejich vydávání. Iniciátorem vzniku spolku byl František Schwarz. Získal pro svůj nápad dalších 62 intelektuálů. Spolek si stanovil za cíl ochraňovat kulturní dědictví, ideje, národní kulturní historii.²¹² Do aktivit uskupení byla zapojena valná část plzeňské inteligence, která se snažila o kontakt s osobnostmi z pražského prostředí.²¹³ Spolek bojoval za „zničení hmusného bejlí předměstské literatury, mezi domácím lidem naším Plzně kolportované“ (=šířené pozn. autora).²¹⁴ Posláním spolku, sloužit potřebám kraje a města, zachovávat, rozvíjet a podporovat českou knižní tvorbu, literaturu a vědu, provozovat osvětu a lásku k vlasti, bylo plněno maximálně.²¹⁵ Spolek byl jakousi lokální obdobou akademie věd, ale vznikl dokonce o 12 let dříve než Hlávková česká akademie věd a umění. Tehdy fungovala pouze dvojjazyčně rozdělená Královská společnost nauk.²¹⁶ Spolek však navíc podporoval dobročinnost. Přispíval na podporu chudé školní mládeže prostřednictvím Krejcarového spolku, který byl zřízen 18. května 1879. Roku 1880 se začaly pořádat sbírky ve prospěch urychlení výstavby

²¹⁰ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 4.

²¹¹ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9821, inv. č. 144, sign. 144/23. 2 fascikly rkp. ředitele Josefa Strnada: "Přehled historie spolku literárního od r. 1878–1918. s. 2.

²¹² STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 4–5.

²¹³ VIKTORA, Viktor. Literární život v Plzni. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016. s. 643.

²¹⁴ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9822, inv. č. 144, sign. 144/24, Rkp. ředitele Josefa Strnada: Historie literárního spolku, přednesená 12. 10. 1903. neustránkováno.

²¹⁵ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9847, inv. č. 144, sign. 144/49, Stanovy Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni. Tiskem J. R. Porta. V Plzni 1878. s. 3.

²¹⁶ VIKTORA, Viktor. Literární život v Plzni. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016. s. 644.

divadla v Plzni a roku 1882 byl založen fond na sepsání dějin města Plzně, který měl rozpočet 500 zlatých ročně.²¹⁷

Spolek se dělil do pěti konkrétních odborů, do kterých se rozdělili členové podle své specializace. Prvním z nich byl odbor literárně-umělecký, jehož hlavním cílem bylo šlechtění vkusu lidí a buzení lásky k plodům české literatury v Plzni. Druhým byl odbor vzdělávací, který si vytyčil za cíl zvelebování školství, zdokonalování praktických znalostí dospělých a podpora rozvoje domácího průmyslu.²¹⁸ Ve třetím odboru působil Strnad a jednalo se o odbor historicko-archeologický, který se specializoval na sbírání domácích dějepisných pramenů, rozvoj lásky k historickým a uměleckým památkám a jejich zachování pro budoucnost.²¹⁹ Rozvoj právního vědomí lidu a využití právní vědy pro praktický život bylo posláním právního odboru. Posledním, pátým odborem byl odbor přírodovědně-technický, specializovaný na výzkum přírody západních Čech, seznamování lidí s novými technickými vynálezy a jejich užití ku prospěchu práce a podniků.²²⁰ Strnad působil jako jednatel historicko-archeologického odboru a měl podíl na rozhodujících aktivitách a činnostech. Od roku 1882 byl dokonce předsedou odboru až do roku 1886, kdy odbor zanikl.²²¹

Podpora odvětví, propojených s jednotlivými odbory, se realizovala i nepřímo, a to prostřednictvím založení spolkové knihovny a čítárny, pořádáním přednášek pro laickou veřejnost, ale i výstav a dalším vydáváním literárních uměleckých děl či podporou domácích spisovatelů.²²² Členové mohli působit ve vícero odborech současně, avšak pouze v jednom

---

²¹⁷ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 15–16.

²¹⁸ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9821, inv. č. 144, sign. 144/23, 2 fascikly rkp. ředitele Josefa Strnada: „Přehled historie spolku literárního od r. 1878-1918. s. 10–11.

²¹⁹ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9847, inv. č. 144, sign. 144/49, Stanovy Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni. Tiskem J. R. Porta. V Plzni 1878. s. 4.

²²⁰ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9822, inv. č. 144, sign. 144/24, Rkp. ředitele Josefa Strnada: *Historie literárního spolku přednesená 12. 10. 1903*. nestránkováno.

²²¹ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 1.

²²² STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 11.

oboru mohli být voleni do jeho vedení.²²³ Činnost odborů postupem času spíše upadala, což eskalovalo v pozvolný útlum jejich aktivity.²²⁴

Postavení členů ve spolku bylo rovné, avšak právo být volen do čela spolku bylo vyhrazeno jen členům přímo z Plzně nebo blízkého okolí.²²⁵ Spolek aktivně podporoval vydávání prací svých členů a k jejich tvorbě je aktivně podněcoval. Kvalitu literatury, jejíž vydávání spolek podporoval, ověřoval podle hodnocení a recenzí dopisujících členů. Právě tyto členové se snažili o rozšiřování dobrých knih a jejich prodej prostřednictvím knihkupců.²²⁶ Aktivní členové se věnovali své přednáškové činnosti i v besedách všeho druhu. Nejaktivnější byl hlavně sám Josef Strnad a s ním František Schwarz. Strnad byl za svou aktivní práci pro organizaci poprvé odměněn už roku 1885, kdy byl na žádost spolku Strnad jmenován c. k. centrální komisí ve Vídni konzervátorem uměleckých památek.²²⁷

Spolek přátel vědy a literatury české aktivně inicioval pořádání komentovaných vycházek a výletů, ve kterých se Strnad taktéž aktivně angažoval. Podnikal komentované prohlídky na vybraných památkách. Nutno jmenovat tyto výlety, konkrétně z 10. července 1881 na Křivoklát, 24. června 1881 na „Rizenberk“, tedy Rýzmbek a Herštejn (společně se spolkem Hlahol) a 28. června 1885 na Rabí a Prácheň.²²⁸ V rukopisu ředitele Josefa Strnada: Přehled vycházek a výletů pořádaných literárním spolkem lze dohledat výše zmíněná data. Navíc jsou v něm ale zmíněny i další spolkové komentované vycházky pořádané Josefem Strnadem. První z nich je výlet na Klenovou a do Klatov 27. června 1886 a druhý na Hlubokou 16. července 1887.²²⁹

Za třináct let existence, tj. do roku 1886 spolek uspořádal kolem 250 přednášek. V jejich počtu dominovali nejvíce Josef Čipera, František Kunderát, Karel Klostermann a právě

²²³ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9847, inv. č. 144, sign. 144/49, Stanovy Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni. Tiskem J. R. Porta. V Plzni 1878. s. 7.

²²⁴ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 11.

²²⁵ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9847, inv. č. 144, sign. 144/49, Stanovy Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni. Tiskem J. R. Porta. V Plzni 1878. s. 6.

²²⁶ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9821, inv. č. 144, sign. 144/23, 2 fascikly rkp. ředitele Josefa Strnada: "Přehled historie spolku literárního od r. 1878–1918. s. 12–13.

²²⁷ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-023-3. s. 602.

²²⁸ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 16.

²²⁹ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9828, inv. č. 144, sign. 144/30, Rkp. ředitele Josefa Strnada: Přehled výletů a vycházek, pořad. liter. spolkem (1878–1907). nestránkováno.

Josef Strnad.²³⁰ Obsahové zaměření přednášek se vyhýbalo kontroverzním tématům, avšak jejich kvality a hodnoty byly zachovány. Výjimku představuje přednáška Julia Korába, který v roce 1883 přednášel o dosavadním průběhu sporů o pravost rukopisů Královédvorského a Zelenohorského. Tato problematika už se více neobjevila.²³¹ V době mezi 15. březnem 1886 až 30. říjnem 1899 došlo k úpadku spolku, která byla poznamenána neaktivitou a pasivitou mnoha členů. Prohlubování krize spolku způsobilo ochabnutí aktivit až do stavu kompletní nečinnosti.²³² Postupně ubývalo přednášek, což nakonec vedlo k ukončení jejich pořádání. Za celý rok 1898 se neuskutečnila jediná přednáška. Tato situace už se naštěstí nikdy více nezopakovala.²³³ Až do přestávky Strnad inicioval sedmnáct přednášek a patřil k aktivnějším členům uskupení.²³⁴

Po opětovném zavedení pořádání přednášek byly ustanoveny pravidelné pondělní přednáškové sešlosti. 12. října 1903 spolek oslavil dvacet pět let existence a byl to právě Strnad, kdo přednášel svým kolegům, o činnosti jejich spolku, za toto časové období.²³⁵ V svém přednesu poprvé podal celkový souhrn činností spolku i klíčová data z jeho minulosti.

Počty přednášek se v průběhu let různě měnily. Nejvíce přednášek se konalo v letech 1879–1883. Důvodem vyššího počtu je skutečnost, že se přednášelo i o prázdninách. V období 1878–1884 jich proběhlo 369. V letech 1884–1891 to bylo 198 setkání a v rozmezí let 1898–1904 celkem 154. V rámci podpory upadající činnosti spolku bylo rozhodnuto, že spolek začne pořádat pravidelné debatní večírky pro své členy na různá témata. Výsledkem bylo setkání 8. února 1904, na téma *O sociální pravdivosti románu*, které zahájil dr. Kohn.²³⁶ Do března roku 1928 spolek uspořádal v součtu 1028 přednášek.²³⁷ Strnad pro své potřeby vyhotovil i statistické záznamy, a tabulky s přehledem všech přednášek spolku. Tento

²³⁰ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni., kart. LP 9821, inv. č. 144, sign. 144/23, 2 fascikly rkp. ředitele Josefa Strnada: „Přehled historie spolku literárního od r. 1878–1918. s. 18–19.

²³¹ VIKTORA, Viktor. Literární život v Plzni. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016. s. 644.

²³² Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9821, inv. č. 144, sign. 144/23, 2 fascikly rkp. ředitele Josefa Strnada: „Přehled historie spolku literárního od r. 1878–1918. s. 17.

²³³ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9822, inv. č. 144, sign. 144/24, Rkp. ředitele Josefa Strnada: Historie literárního spolku přednesená 12. 10. 1903. s. 4.

²³⁴ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 47–61.

²³⁵ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9822, inv. č. 144, sign. 144/24, Rkp. ředitele Josefa Strnada: Historie literárního spolku přednesená 12. 10. 1903. s. 1.

²³⁶ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 77.

²³⁷ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 47–61.

nepříliš souvislý záznam mu později posloužil při spisování publikace k 50. výročí založení spolku.²³⁸

Poté, co se do čela spolku v roce 1906 na dalších třináct let postavil právě prof. Josef Strnad, začal spolek vyvíjet větší angažovanost ve vnějších záležitostech, což vedlo mimo jiné v založení Městského historického muzea v Plzni téhož roku.²³⁹ Otázce zřízení muzea byla dokonce údajně věnována už první schůze historického odboru 28. září roku 1882.²⁴⁰ Jak již bylo zmíněno, čele Spolku přátel vědy a literatury české Strnad setrval dlouhých třináct let, tedy do roku 1919.²⁴¹ V začátcích jeho předsednictví měl spolek asi 130 členů.²⁴² Postupně sílila snaha bojovat proti skutečnosti, že byl jejich spolek považován za „uzavřený kruh profesorů a doktorů“. Výsledkem bylo vydání oznámení s tím, že rádi mezi sebe přijmou kteréhokoliv intelektuála nebo vzdělance. Pedagogů či úředníků bylo ve spolku dlouhodobě málo, a tak bylo zapotřebí podnítit šíření idejí uskupení prostřednictvím stávajících členů a posílit tím nábor nového členstva.²⁴³ Bylo podporováno i rozrůstání spolkové knihovny, která se v průběhu let rozšířila i o hudebniny. Knihy byly užívány členy, ale byly i volně k dispozici veřejnosti.²⁴⁴

Vypuknutí 1. světové války v roce 1914 dočasně oslabilo činnost spolku. Organizace svou činnost sice nepozastavila, jen částečně omezila, avšak ihned po skončení války se život spolku opět obnovil.²⁴⁵ V listopadu 1918, po vyhlášení samostatnosti Československa, svolal Strnad valnou schůzi spolku, kde jasně deklaroval, že spolek začíná zcela novou etapu v nezávislé vlasti, která bude republikou.²⁴⁶ Spolek měl jednoznačně v tehdejší společnosti svůj význam, protože udržoval aktivní vazby s předními pražskými, českými vzdělanci a umělci. Důkazem toho nám může být skutečnost, že spolek ještě před vyhlášením

²³⁸ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, inv. č. LP 9840, sign. 144/42, Fascikl Strnadových poznámek k dějinám literárního spolku. s. 37–57.

²³⁹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 15–16.

²⁴⁰ MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického muzea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914. s. 1–2.

²⁴¹ VIKTORA, Viktor. Literární život v Plzni. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016. s. 644.

²⁴² STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. obr. příl.

²⁴³ *Zpráva o činnosti za správní rok 1906–07 přednesená na valné hromadě 20. dubna 1907*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni (J. Císař), 1907. s. 4.

²⁴⁴ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 35–39.

²⁴⁵ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 18–19.

²⁴⁶ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 27.

samostatnosti blahopřál Elišce Krásnohorské k jejím 70. narozeninám v květnu 1918. Krásnohorská spolku odpovídá s velkou skromností a vlasteneckými slovy.²⁴⁷ Ona, i mnozí další intelektuálové a reprezentanti české inteligence byli čestnými členy organizace.²⁴⁸ Mezi nimi například dr. Emil Holub nebo právě Strnadův učitel Václav Vladivoj Tomek.²⁴⁹

Josef Strnad se po ukončení svého předsednictví následně 20. října 1919 vzdal i funkce referenta v historicko-archeologickém odboru a stal se pouze řadovým, čestným členem.²⁵⁰ Čestné členství mu bylo uděleno už dříve, roku 1912.²⁵¹

Počet členů spolku v průběhu let kolísal. Tato nerovnováha byla způsobena odlivem osvědčených členů. Roku 1918 bylo 208 platících členů. Maximem v historii bylo 246 členů na přelomu roku 1918/1919. Častým problémem byl i nedostatek přednášejících. Nebyl bohatý výběr témat. Jednoduše bylo nutno se spokojit s tím, co se přednášelo. Chyběl příliv mladých členů, kteří by rozhýbali aktivitu, a spolek měl starší věkovou skladbu. Večírky nebyly už pro členy tak přitažlivé, protože chybělo piano k hudební produkci. Přednášky 31. března 1919 se zúčastnilo jen 28 členů. K 50. výročí založení spolku bylo mimo jiné rozhodnuto o vydání zvláštní publikace. Úkolem ji sepsat byl pověřen Josef Strnad. Prvních 40 let sepsal Strnad a zbylých 10 let měl doplnit Macháček. Projekt ale selhal, Macháčka nakonec nahradil Felix Vondruška.²⁵²

Za dobu svého působení Josef Strnad přednesl množství přednášek, které bychom mohli rozdělit do třech období.²⁵³ V době prvotního rozvoje spolku, mezi léty 1878–1886 vystoupil se 17 přednáškami. Období 1886–1899 je bráno za období úpadku spolku, navzdory tomuto faktu Strnad přednesl 12 přednášek. Čas oživení spolku nastal v letech 1899–1918. Strnad už ale paradoxně nevyvíjel takovou aktivitu a přednesl pouhých 5 přednášek. Jeho poslední jediná přednáška se uskutečnila 7. března 1921.²⁵⁴

²⁴⁷ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9831, inv. č. 144, sign. 144/33. Dopis básnířky Elišky Krásnohorské spolku přátel vědy a literatury české v Plzni (do rukou předsedy ředitele J. Strnada) Praha 1918. nestránkováno.

²⁴⁸ více viz: VIKTORA, Viktor. Literární život v Plzni. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016. s. 643.

²⁴⁹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 17.

²⁵⁰ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 27.

²⁵¹ Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9824, inv. č. 144, sign. 144/26. Rkp. ředitele Josefa Strnada: Čestní členové literárního spolku. nestránkováno.

²⁵² STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 27–43.

²⁵³ Příloha č. 6 – Tabulka přednášek.

²⁵⁴ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 73–90.

3 FOND JOSEFA STRNADA

Fond Josefa Strnada při Městském historickém muzeu byl založen roku 8. března 1922 k příležitosti Strnadových 70. narozenin, primárně z iniciativy Strnadových nejbližších spolupracovníků, množství městských organizací, ústavů či hospodářských podniků.²⁵⁵ Hlavní podnět přicházel od Fridolína Macháčka, Strnadových přátel, spolupracovníků z Městského historického muzea, Čiperovy studijní knihovny a Spolku přátel vědy a literatury české.²⁵⁶ Spolek tak ocenil Strnadovy zásluhy a celoživotní práci a tomuto fondu věnoval první příspěvek ve výši 500 Kč.²⁵⁷ Vložené a získané peníze tohoto fondu byly užity k rozšíření sbírek Městského historického muzea, ke kterému byl stále ještě přidružený archiv. Účelem fondu měl být tedy zisk, popřípadě odkup dalších památek pro zmíněné instituce za podmínky, že budou vhodné pro stálé vystavení ve veřejných sbírkách. Fond se řídil desetibodovými stanovami, které vypracoval Fridolín Macháček. Byl to právě on, kdo se zasloužil o zisk prvních příspěvků na činnost fondu.²⁵⁸ Macháček nabádal veřejné společnosti, jiné spolky a stejně tak i bývalé Strnadovy žáky, aby finančně přispěli do fondové kasy na jeho činnost. Ve velice krátké době fond získal disponibilní finance ve výši 27300 Kč.²⁵⁹ Tento obnos byl uložen na vkladní knížce v Plzeňské bance. Následně byla veškerá finanční hotovost převedena pod správu města Plzně s tím, že bude peněz využito výhradně v souladu se stanovami fondu a běžnou správní agendu bude vykonávat kancelář Městského historického muzea.²⁶⁰

V publikaci Josef Strnad od Fridolína Macháčka z roku 1927 se dočteme o finanční situaci fondu toto: „Do konce roku 1926 bylo úhrnem přijato na fond Strnadův Kč 36215,50 a vydáno Kč 23219,20 výhradně za koupě předmětů pro museum a archiv. Na fond kladou se požadavky ustavičně se stupňující, čekají ještě na své splnění velké úkoly pro záchranu

²⁵⁵ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 16.

²⁵⁶ MACHÁČEK, Fridolín – PIK, Luděk. Zpráva o fondu Josefa Strnada za rok 1922. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického muzea v Plzni*. sv. VII, Plzeň: Městské historické museum, 1923. s. 90.

²⁵⁷ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 30.

²⁵⁸ MACHÁČEK, Fridolín – PIK, Luděk. Zpráva o fondu Josefa Strnada za rok 1922. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického muzea v Plzni*. sv. VII, Plzeň: Městské historické museum, 1923. s. 90–91.

²⁵⁹ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 16.

²⁶⁰ MACHÁČEK, Fridolín – PIK, Luděk. Zpráva o fondu Josefa Strnada za rok 1922. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického muzea v Plzni*. sv. VII, Plzeň: Městské historické museum, 1923. s. 87.

velmi cenných památek plzeňských, a na tuto činnost bude potřeba velkých částek peněžních.“²⁶¹

Správce fondu byl doživotně ustanoven Josef Strnad. Ještě za jeho života se už ale myslelo na budoucnost a ve stanovách byl zapsán i předpoklad, jak bude fond veden po jeho smrti. Po Strnadově úmrtí mělo být zvoleno tříčlenné kuratorium. Strnad si směl zvolit do kuratoria svého nástupce, který byl doplněn úředníkem muzea a zástupcem voleným zastupitelstvem města.²⁶² Prvotním impulsem získal fond dostatečné prostředky pro svou činnost, avšak časem mohlo hrozit jejich vyčerpání. Příspěvky však ale přicházely stále, neboť lidé, kteří využívali informačních či jiných služeb Městského historického muzea či městského archivu ochotně a dobrovolně finančně doplňovali finanční zdroje fondu jako revanš za dobré služby od institucí. Nehrozilo tedy, že by fond z finančních důvodů zanikl, neboť vždy byla možnost získat finance příležitostnými sbírkami nebo dary od příznivců. Jedním z největších dárců v roce 1923 byly Škodovy závody, které přispěly 1000 Kč. Hotovost fondu koncem roku čítala 16672 Kč.²⁶³ Příjmem příspěvků byla zároveň dodržována jedna z dalších stanov, jež předpokládala, že příjmy fondu tedy jednoznačně musí plynout výhradně z darů, odkazů, subvencí a jiných věnování. Pro předměty, které fond získal v následujících letech, byl vytvořen specifický oddělený inventář. Každý předmět musel být při vystavování označen štítkem, který informoval o tom, že byl zakoupen fondem Josefa Strnada. Správa fondu podávala každoroční zprávu obsahující souhrnné informace o ziscích i výdajích.²⁶⁴

Výdaje však byly striktně dané výhradně podle pravidel za koupě předmětů. Příkladem nám může být rozsáhlý nákup z roku 1923, kdy došlo k zisku sbírky 24 pušek z 2. poloviny 15. století, ze zámku Horšovský Týn. Byla zakoupena ve snaze zabránit jejímu zničení, neboť hrozilo, že bude prodána jako nepotřebné staré železo. Dalšími významnými počiny fondu byl zisk depotu z Robčic, který čítal celkem tři srpy a dva palstavy z doby bronzové,

²⁶¹ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 16.

²⁶² MACHÁČEK, Fridolín. *Stanovy fondu Josefa Strnada při Městském historickém museu v Plzni*. Plzeň: Městské historické museum v Plzni, 1922. s. 2.

²⁶³ STRNAD, Josef. Zpráva o fondu Josefa Strnada za rok 1923. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. VIII, Plzeň: Městské historické museum, 1924. s. 93–94.

²⁶⁴ MACHÁČEK, Fridolín – PIK, Luděk. Zpráva o fondu Josefa Strnada za rok 1922. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. VII, Plzeň: Městské historické museum, 1923. s. 87.

nebo zisk mincí Václava IV. z Kvíčovic na Holýšovsku.²⁶⁵ Zároveň byly odkoupeny některé části městské zbrojnice, která se stala téměř světovým unikátem. Pro sbírku mincí byly získány mnohé cenné kusy, nejcennější z nich benátský dukát z 15. století nalezený u Tachova.²⁶⁶ Nelze opomenout ani mince z doby 30. leté války, jež byly nalezeny v Hvoždanech na Poběžovicku. Tyto počiny lze charakterizovat jako zisk menších předmětů, ale fond získával i daleko rozsáhlejší památky. Tou největší je vybavení Plzeňské lékárny, které bylo odkoupeno jako celek a taktéž zachráněno před likvidací. Součástí zařízení byl i pult nebo tabule, které byly už v době odkupu přes sto let staré.²⁶⁷ V letech 1924 a 1925 si fond nemohl dovolit nákup dražších položek, a proto se omezil na odkup menších památek. Byly získány listiny z archivu chotěšovského kláštera nebo sbírka mincí z duplikátů Národního muzea. Strnad si v závěru zprávy za rok 1924 a 1925 posteskl, že fond má nedostatek mecenášů. Připouští možnost, že by mohl být fond novými nákupy existenčně ohrožen. Ale přesto doufá v přízeň přátel a šlechtice Adolfa Waldsteina.²⁶⁸

PhDr. Fridolín Macháček ve spolupráci s fondem uspořádal k 75. narozeninám prof. Strnada výstavu jeho spisů. Tato výstava obsahovala množství rozličných fotografií, včetně jeho fotek z mládí. Sám Strnad údajně tuto výstavu ocenil, ale vystavení svých fotek z mládí údajně nesl nelibě.²⁶⁹

---

²⁶⁵ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 16–19.

²⁶⁶ STRNAD, Josef. Zpráva o fondu Josefa Strnada za rok 1923. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. VIII, Plzeň: Městské historické museum, 1924. s. 93.

²⁶⁷ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 17–19.

²⁶⁸ STRNAD, Josef. Zpráva o fondu Josefa Strnada v letech 1924 a 1925. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. IX, Plzeň: Městské historické museum, 1926. ISSN 0862–0296. s. 155–156.

²⁶⁹ MACHÁČEK, Fridolín. *Josef Strnad: doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927. s. 17–19.

4 STRNADOVA KORESPONDENCE²⁷⁰

4.1 KORESPONDENCE S FRANTIŠKEM XAVEREM FRANCEM

Josef Strnad byl v kontaktu s předními osobnostmi své doby. Jeho korespondence je nejvíce zastoupena dopisy s F. X. Francem, který s ním působil v Městském historickém muzeu. Za zajímavý lze považovat dopis z 4. srpna 1887, ve kterém Strnad popsal Francovi výsledky svého pokusu o přečtení listiny, která byla nalezena na hradu Lopata. Stěžejním shledává, že se listina se týká asi podstatného člověka, který byl poraněn nebo jinak poškozen a tímto listem je oznámeno panu Maršíkovi, aby se dostavil ke královskému soudu. Zároveň se Strnad snaží vyslovit hypotézy o totožnosti onoho Maršíka, avšak další zkoumání již ponechává na Francovi.²⁷¹ V dalším dopise z 10. dubna 1890 se Strnad obrací na France s žádostí, aby de facto za Strnada vytvořil dotazník nebo spíše seznam, jehož zpracováním byl pověřen jakožto konzervátor uměleckých památek ze strany ministerstva vyučování. Tento seznam měl být zařazen do průvodce po soukromých i veřejných uměleckých sbírkách v Rakousku, vydaného po vzoru známé knihy *Springers Kunsthandbuch*. Strnad France žádá o vypracování textu podle přidaného klíče, a to nejpozději v horizontu pěti dnů, neboť věc spěchá.²⁷² Dokladem jejich vřelého vztahu je dopis ze 31. července 1892, ve kterém Strnad, žádá France o upřesnění jeho podmínek, zejména platových, proto, aby se stal správcem muzejních sbírek. Právě zde mu Strnad vyjadřuje velké sympatie, je nadšen Francovým zájmem o pozici kustoda, avšak obává se neshody ohledně finančního ohodnocení. Přiznává, že pro schválení výše platu je třeba získat i purkmistra města i další členy městské rady, což může být překážkou v případě jeho specifických podmínek. Též se zde zmiňuje, že přízeň tehdejšího sekretáře muzea Františka Schwarze a správce knihovny Josefa Čipery mu již zajistil. Funkci kustoda do této doby zastával Antonín Baum, a právě jeho platové ohodnocení Strnad uvádí jako možné řešení, které by Francovi mohlo vyhovovat.²⁷³ Proces Francova příchodu byl poněkud zdlouhavější. Faktického stálého přijetí se mu dostalo až v lednu 1893 po schválení ze strany kuratoria, rady města a po pohovoru s purkmistrem o

²⁷⁰ Více o osobnostech viz: Rejstřík vybraných osobností ze Strnadovy korespondence

²⁷¹ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4401, inv. č. 46, sign. 46/130, Dopis prof. Josefa Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (posílá text listiny, která byla nalezena na Lopatě). Plzeň 4. 8. 1887. nestránkováno.

²⁷² Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4402, inv. č. 46, sign. 46/131, Dopis prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (žádá o vyplnění dotazníku pro průvodce po uměleckých sbírkách v Rak.). Plzeň 10. 4. 1890. nestránkováno.

²⁷³ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4403, inv. č. 46, sign. 46/132, Dopis prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o obsazení místa kustoda v plz. museu; Franc má sdělit plat. podmínky). Plzeň 31. 7. 1892. nestránkováno.

výši finančního ohodnocení.²⁷⁴ Závěrem Strnad shrnul v dopise shrnul: „*Nevyskytne-li se nic zvláštního, nějaké nenadálé překážky, tedy doufám, že vás co nejdříve uvidíme již stabilně u nás.*“²⁷⁵ Vše dopadlo podle Strnadových představ. Kuratorium jednomyslně přijalo návrh na Francovo přijetí i výši penze.²⁷⁶ V dalším dopise mu Strnad pogrataloval ke zvolení a doporučil, aby jako poděkování za zvolení navštívil osobně všechny členy kuratoria – Schwarze, Čiperu, Petáka, Hanuše, Schiebla. Dává mu volnost a sděluje mu, že už se mu nebude vměšovat do záležitostí jeho úřadu.²⁷⁷ Zároveň již do té doby stačil France pověřit prvními úkoly, ve spojitosti s příjezdem Josefa Ladislava Píče a jeho dalších kolegů, kteří plánovali navštívit plzeňské muzeum, Lopatu a zámek Kozel, kde právě Franc působil jakožto zahradník. Strnad píše ve své žádosti Francovi: „*...a v hostinci Vašeho zámečku v Štáhlavech zamluvte pro ně oběd, aby jim paní hostinská laskavě si neobtěžovala připravit, a sice na 12 hodinu.*“²⁷⁸ Oba muže pojilo bezesporu přátelství. Francovi Strnad odeslal 12. srpna 1893 korespondenční lístek z cest v severní Itálii, konkrétně od Raiblského jezera, v nepočestěné verzi známějším spíše jako Lago del Predil. Strnad zde na svých cestách navštívil města Udine a Tarvisio. Podnikl vycházky na hranice Korutan a Krajiny, tedy Kraňska. Svoje zalíbení a dojmy z této cesty vyjádřil v dopise slovy: „*Cesta vede údolím malé říčky a po obou stranách příkré a málo vábné stráně a svahy horské pnou se vzhůru, na které lézti ovšem mě ani nenapadá. Předevčírem byl jsem v Akvileji (Aquileia, pozn. autora) a navštívil jsem tamní museum neuvěřitelně bohaté na starožitnosti římské, když sám tvůrce sbírek těch profesor a spolu kustod Majonica vykládal vše ochotně. Tu jsem vzpomínal na Vás, na jak ohromné bohatství zde mají a jak u nás obtížně takřka ... (nečitelné) shledávati možno.*“²⁷⁹ Další velmi poutavý dopis pochází z 6. srpna 1894, který byl odeslán z Turčianského Svätého Martina. Strnad se tou dobou nacházel na poznávací cestě po Slovensku v doprovodu své manželky a švagra. Negativně zde odpovídá Francovi

²⁷⁴ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4405, inv. č. 46, sign. 46/134, Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o upravení penze). Plzeň 16. 3. 1893. nestránkováno.

²⁷⁵ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4404, inv. č. 46, sign. 46/133, Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (kuratorium doporučuje Francovo jmenování měst. radě). Plzeň 8. 1. 1893. nestránkováno.

²⁷⁶ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4405, inv. č. 46, sign. 46/134, Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o upravení penze). Plzeň 16. 3. 1893. nestránkováno.

²⁷⁷ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4409, inv. č. 46, sign. 46/138, Dopis (část) prof. J. Strnada F. X. Francovi (oznamuje, že byl zvolen bez obtíží). Plzeň 1893. nestránkováno.

²⁷⁸ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4407, inv. č. 46, sign. 46/136, Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o příjezdu prof. Píče a arch. družstva z Prahy; jména plzeňských účastníků). Plzeň 18. 5. 1893. nestránkováno.

²⁷⁹ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4408, inv. č. 46, sign. 46/137, Korespondenční lístek prof. J. Strnada F. X. Francovi (popis místa) u jezera Raiblského 12. 8. 1893. nestránkováno.

na jeho dotaz ohledně možného odkupu *Bible kralické*, neboť podle dříve obdrženého popisu soudí, že se nejedná o proslulý exemplář původní šestidílné verze, která vyniká nad všechny ostatní kvalitou jazyka. Nesouhlasil s odkupem kvůli tomu, že se muzeu tehdy nedostávalo dostatek finančních prostředků, a navíc kniha nebyla ani vydána v Plzni, a proto tedy tuto věc, která se do rámce instituce nehodila, nedoporučil získat. Strnad zároveň zmínil, že se na Slovensku setkal s předními slovenskými osobnostmi, tedy se Svetozárem Hurbanem-Vajanským, Pavolem Markovičem, Jurajem Čajdou, Ambro Pietorem a Jozefem Škultéty. Poněkud úsměvnými slovy líčí Francovi pobyt takto: „*Výlet jsem udělal do Blatnice, kdež jest krásné romantické údolí horské, pak noční výlet na faterský Kriváň (vys. 1711 metrů). Odpoledne jsme vyšli a na cestě překvapila nás bouřka a liják ale vytrvali jsme. Noc jsme ztrávili po způsobu cikánů při dvou ohních pod stromy v lese. Bylo nás 22 a bylo velmi veselo. Ale promočení jsme byli skrz na skrz a ráno se nám zachmuřilo nebe tak, že jsme ničeho nepozřeli. Počasí bylo na Slovensku mrchavé (=špatné). Zítřka odjíždím se ženou na Štrbské pleso, pak do Smokovce a odtud do ledové jeskyně u Dobšiny. Jinak pak dělám menší vycházky po okolí nejbližšího a pak musím doma ráno, odpoledne a večer zkoušet jakost Martinského piva. A jde to znamenitě. Těž již na mě čekají páni redaktori, abych přišel mezi ně, mají tu u mlýna kořátko (= 1/8 hektolitrů). Tedy vidíte, že vedu život sybaritský (hýřivý, rozkošnický, pozn. autora).²⁸⁰ Vzhledem k těmto Strnadovým slovům lze říci, že lidé se prakticky nezměnili dodnes, a i Strnad byl člověkem s neřestmi, jako jsme každý. Další dopisy France a Strnada se týkají různých pracovních záležitostí. Například se jedná o tematiku poskytování částí sbírek muzea na výstavy, konkrétně zbraní,²⁸¹ či Strnadovy analýzy prehistorických předmětů z oblasti Plzeň-Jíkalka. Vzájemně si dlouhodobě vyjadřují úctu či si sdělují novinky ze svých životů. Strnad zároveň oceňoval jeho vědeckou práci a poskytl mu slova povzbuzení a uznání v době, kdy byla Francova práce vystavena kritice takto: „*Práce Vaše vždy u pracovníků všech bude jen s vděčností a úctou vzpomínána a bude si jí váženo, jako dokladu důmyslu Vašeho.*“²⁸² Strnad nepřímo ze své pozice podporoval Francovu tvůrčí činnost. Muzeum mělo vydat vlastním nákladem Francovu práci *Popis o sbírkách a nálezech prehistorických v muzeu našem*, avšak kuratorium nebylo*

²⁸⁰ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4410, inv. č. 46, sign. 46/139, Dopis prof. J. Strnada F. X. Francovi (o svém životě). Turčianský Svätý Martin 6. 8. 1894. nestránkováno.

²⁸¹ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4411, inv. č. 46, sign. 46/140, Korespondenční lístek prof. J. Strnada F. X. Francovi (nemůže poslati zbraní za Francem do Prahy na výstavu). Plzeň 14. 5. 1895. nestránkováno.

²⁸² Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4412, inv. č. 46, sign. 46/141, Dopis prof. J. Strnada F. X. Francovi (oceňuje Francovu vědeckou práci; novinky z Plzně). Plzeň 30. 7. 1901. nestránkováno.

usnášeníschopné z důvodu nedostatku členů na schůzi, a tak tento počín uskutečněn nebyl. Tento nedostatek členů byl způsoben úmrtím Františka Schwarze.²⁸³ Franc roku 1904 pozici tajemníka muzea ze zdravotních důvodů opustil a odešel do výslužby.²⁸⁴

4.2 KORESPONDENCE S JOSEFEM LADISLAVEM PÍČEM

Korespondence obou mužů je úzce spojena s pracovními záležitostmi. V dopise 3. ledna 1895 žádá Strnada o zaslání článků o Templářském domě, které plánuje uveřejnit Strnadovým jménem. Strnadovi zároveň doporučuje publikaci jiného článku, který mu zaslal dříve takto: „*Pokud znám svět, řekl bych, že zasláný článek v kterémkoli pražském vydání dosti zapadl, za to by šel z ruky do ruky, kdybyste jej vytiskl ve feuilletonu některého plzeňského listu a nechal si udělati zvláštní otisk...*“²⁸⁵ Další psaní je věnováno poděkování za Strnadovo sdělení ohledně Kněževsi, kterým Píčovi pomohl v jeho práci. Stěžejní částí dopisu je však reakce na zdravotní stav F. X. France slovy: „*Pana France je mi srdečně líto a jestli naděje, že by se po čase zotavil a naděje vždy může být – pak by byla i škoda, poněvadž on prehistorickou sbírku se zájmem zná a dosud nepopsal, a to je škoda dvojnásobná. Nahlížím, že nastane zlá věc, ale historické oddělení by mohlo zaranžovat umělecko-průmyslové oddělení...*“²⁸⁶

4.3 KORESPONDENCE S JAROMÍREM ČELAKOVSKÝM

Strnadova korespondence s touto osobností je důkazem jeho neustálého kontaktu s pražským prostředím a tamními předními osobnostmi. Jak již bylo zmíněno výše, tak Strnad svého času spolupracoval s pražským Historickým spolkem. Čelakovský Strnada v dopise z 8. července 1877 pozval ke spoluúčasti na archiválním výzkumu v Litoměřicích a Ústí nad Labem. Tento výzkum měl trvat celý měsíc srpen, tedy v době prázdnin, a Strnadovi měly být nahrazeny všechny náklady spojené s pobytem. Navíc mu bylo nabízeno, aby si i prohlédl parolodě plující z Litoměřic do Drážďan, které byly tehdy ještě stále

²⁸³ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4412, inv. č. 46, sign. 46/141, Dopis prof. J. Strnada F. X. Francovi (o Francově „Popisu o sbírkách a nálezech předhist. v plzeňském museu“). Plzeň 2. 6. 1906. nestránkováno.

²⁸⁴ FRÝDA, František – METLIČKOVÁ, Jarmila. Plzeňská muzea, střediska hmotné paměti západních Čech. In: BYTRICKÝ, Vladimír (ed.). *Západočeský historický sborník*. sv. I, Plzeň: Státní oblastní archiv, 1995. s. 160.

²⁸⁵ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18687, inv. č. 210, sign. 210/61, Dr. Pič žádá články o Templářském domě. 3. 1. 1895. nestránkováno.

²⁸⁶ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18688, inv. č. 210, sign. 210/62, Dr. Pič děkuje za sdělení o Kněževsi. 15. 1. 1904. nestránkováno.

populární.²⁸⁷ Zdali Strnad Čelakovského nabídku akceptoval, není známo, ale vzhledem již dřívější doložené spolupráci s Historickým spolkem, Strnadově ochotné povaze a lásce ke své práci se dá přijetí předpokládat. Nabídky na archivní bádání ze strany Čelakovského se zopakovaly v dopise z 29. ledna 1888, ve kterém je Strnadovi nabídnuto, aby jel bádát do archivů ve Vatikánu, avšak v době, kdy probíhala školní výuka a Strnad by si tak musel vzít dlouhodobou dovolenou na více než půl roku. Na základě zkoumání zpráv Vyššího reálného gymnázia lze stanovit, že Strnad tuto nabídku patrně nepřijal, neboť o dovolené v tomto období se v nich nenachází žádná zmínka. Navíc jak píše sám Čelakovský: „... a že *Plzeňští pro ten případ pomýšlí vás jmenovati městským archivářem.*“²⁸⁸ Takže je jisté, že za této situace Strnad jistě moc nepomýšlel na dlouhodobější zahraniční pobyt. Další dopisy jsou převážně orientovány na pracovní záležitosti obou mužů. V dopise z 10. října 1897 Čelakovský sděluje, že přijede bádát do plzeňského archivu a již počítá se Strnadovou pomocí. Avšak vyjadřuje obavy o to, zda bude moci pracovat v radnici a zdali to purkmistr Plzně umožní.²⁸⁹ Dále jedná o dopis, ve kterém Čelakovský vychvaluje výsledky Strnadova pojednání *O založení města Plzně* a plně se s nimi ztotožňuje.²⁹⁰ Oba muži si vzájemně vypomáhali. O tom svědčí i Čelakovského prosba o zaslání vybraných publikací nebo prepisů, které potřebuje ke své práci. Jedná se například o Tannerovu kroniku či různé plzeňské městské knihy.²⁹¹ Navíc z dopisu z 5. listopadu 1899 vyplývá, že Čelakovský v Praze patrně pomáhal iniciovat vydávání některých prací v různých periodících. Omlouvá se Strnadovi, že nebylo možno vydat některé práce slovy: „*Velmi lituju, že pro nedostatek suplentů zmařila se Naše naděje na vydání Našich vědeckých prací. Bohdá za rok bude už lépe.*“²⁹²

²⁸⁷ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18634, inv. č. 210, sign. 210/8, Dr. Čelakovský Josefu Strnadovi: Historický spolek chce podniknout výzkum v Litoměřicích a Ústí nad Labem zve Strnada, aby s ním spolupracoval. Neustránkováno.

²⁸⁸ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18636, inv. č. 210, sign. 210/10, J. Čelakovský Josefu Strnadovi v záležitosti cesty do Říma a práce v archivu Vatikánu. Praha 29. 1. 1888. neustránkováno.

²⁸⁹ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18635, inv. č. 210, sign. 210/9, Dr. Čelakovský oznamuje, že v sobotu přijede do Plzně a rád by v neděli pracoval v archivu. Praha 10. 10. 1897. neustránkováno.

²⁹⁰ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18637, inv. č. 210, sign. 210/11, J. Čelakovský Josefu Strnadovi v záležitosti pojednání o založení města Plzně. Praha 16. 7. 1894. neustránkováno.

²⁹¹ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18639, inv. č. 210, sign. 210/13, J. Čelakovský žádá Josefa Strnada o zaslání Tannerovy kroniky. Praha 5. 12. 1899. neustránkováno.

²⁹² Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18638, inv. č. 210, sign. 210/12, J. Čelakovský: Lituje, že pro nedostatek suplentů nemohl vydat vědecká díla. Praha 5. 11. 1899. neustránkováno.

4.4 KORESPONDENCE S KAMILEM KROFTOU

Od roku 1887 byl Kamil Krofta studentem na c. k. vyšším reálném gymnáziu v Plzni, kde tou dobou vyučoval právě i Josef Strnad.²⁹³ V roce 1896 se tehdy ještě mladý student Kamil Krofta setkal s Josefem Strnadem, který jej požádal o pomoc s heuristickou přípravou k jeho chystané práci o dominikánském klášteře v Plzni. V dopise z 3. května téhož roku Strnada informuje o výsledcích pátrání v archivu dominikánského klášteře v Praze s tím, že je ve zdejších knihách mnoho roztroušených zápisů o plzeňském konventu, avšak jejich procházení je otázkou několikadenní. Zároveň mu sděluje, že některé knihy se nachází ve Vídni u jednoho staršího člena řádu, avšak přístup k nim bude možný až po jeho smrti. Závěrem dopisu píše: „...že kdybyste si přál přijít do archivu zdejšího a tu pracovat, ochotně Vám bude vyhověno. Lituji, že Vám tentokrát já sám nemohu nabídnout své soukromé služby, jsa přes míru zaměstnán seminárními pracemi, na nichž si musím zvláště dáti záležitosti hodlaje se ucházeti o místo ve vídeňském institutu.“²⁹⁴ Krofta se v roce 1900 nacházel dlouhodobě na stipendijním pobytu ve Vatikánu, Římě, kde sbíral materiály pro připravované opisy. I zde zůstal se Strnadem v kontaktu a psal mu postupu své práce i o poměrně důležitých zmínkách ohledně Plzně, které zde objevil. Strnad jej informoval o dění v Plzni načež Krofta reagoval slovy: „Byl jsem velice překvapen zprávou o chorobě p. sekretáře France, o níž jsem neměl tušení. Račte mu laskavě vyříditi můj upřímný pozdrav. Na druhý díl listáře se velmi těším, a přeji Vám k jeho tisku hodně zdaru.“²⁹⁵ Jak již bylo zmíněno Francova choroba se nelepšila a následně roku 1904 opustil pozici sekretáře.²⁹⁶ V dopise z 19. května 1904 Krofta napsal, že nahlédl po návratu do Prahy do Strnada *Listáře*. Kvalitu *Listáře* uznal, ale neváhal, v nejhlubší úctě, upozorňovat Strnada na dvě vybrané věci, na které měl vlastní mínění o podstatě problému.²⁹⁷ Předmětem posledního dopisu jsou nové úpravy plzeňského znaku, kdy Krofta radí Strnadovi možnosti, jak s tímto problémem naložit, avšak sám zmiňuje, že on, ani vídeňský institut, kde působí, se heraldikou téměř nezabývá.²⁹⁸

²⁹³ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Plzeňan Kamil Krofta*. Plzeň: Koniáš, 2016. ISBN 978–80–86948–25–6. s. 93.

²⁹⁴ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18657, inv. č. 210, sign. 210/31, K. Krofta oznamuje výsledek pátrání o plzeňském klášteře dominikánském v Praze. Praha 3. 5. 1896. nestránkováno.

²⁹⁵ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18658, inv. č. 210, sign. 210/32, K. Krofta oznamuje o svých bádáních ve vatikánském archivu. Řím 19. 10. 1900. nestránkováno.

²⁹⁶ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepiscetví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978–80–7291–202–5. s. 23.

²⁹⁷ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18660, inv. č. 210, sign. 210/34, K. Krofta upozorňuje Josefa Strnada na dvě věci, týkají se sporu o plzeňskou faru. Praha 19. 5. 1904. nestránkováno.

²⁹⁸ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18661, inv. č. 210, sign. 210/35, K. Krofta děkuje za uznání práce a odpovídá na dotaz o úpravě plzeňského znaku. Praha 25. 11. 1904. nestránkováno.

4.5 KORESPONDENCE S JAROSLAVEM ŠŤASTNÝM

Oba muži se seznámili v Plzni, kde byli oba pedagogy na c. k. vyšším reálném gymnáziu.²⁹⁹ Šťastný přišel z karlínské reálky do Plzně na začátku školního roku 1886/1887, a pak v červnu 1902 odešel zpět do Prahy na žižkovskou reálku.³⁰⁰ V době svého plzeňského působení spravoval spolkovou knihovnu Spolku přátel vědy a literatury české.³⁰¹ Stěžejním předmětem korespondence jsou osudy procesu vydávání práce o Josefu Františku Smetanovi, plzeňském filosofovi a básníkovi. K příležitosti Smetanových nedožitých stých narozenin bylo v roce 1900 Spolkem jednomyslně podpořeno vydání spisů tohoto buditele.³⁰² Často se v dopisech Strnada a Šťastného objevuje i tematika tehdejších problémů ve školském prostředí. Stav mezi různými ústavami v Praze popsal Šťastný v dopise takto: „... *ale co si tak navzájem povíme, když se sejdeme z různých ústavů. Co všelijakých nesrovnalostí je na různých ústavech, a přece se myslí, že to musí být tak a tak! Až přijedu do Plzně, pak budu spíše ústně moci leccos vypravovat, ne klepy, ale zkušenosti!*“³⁰³ Jaroslav Šťastný řadou bibliografických či literárně historických statí zjistil rozsah, obsah, cenu Smetanovy pozůstalosti a literární hodnotu jeho díla pro tisk větší práce. Původně o Smetanovi Šťastný publikoval jen krátké statí v *Listech filologických, Hlídce* či *Květech*. Spolek přátel vědy pro následnou rozsáhlejší práci přichystal nejdůležitější část Smetanovy pozůstalosti, konkrétně bohatý výběr básní. Dílo bylo vydáno nakonec roku 1905.³⁰⁴ O vydání knihy *Josef František Smetana: Básně* proběhla různá jednání s nakladatelem Janem Ottou, avšak nedopadla podle Šťastného přestav. Dílo bylo nejprve označeno za příliš rozsáhlé, téměř 700 stran, a proto muselo být z důvodů nákladnosti tisku zkráceno. Navíc obsahoval básně proticírkevního charakteru a hrozilo tedy potenciální nebezpečí osobního stíhání. Šťastnému bylo sděleno: „*Mnoho vypustit ze Smetany nebudete chtít a pak jste ve*

²⁹⁹ *Výroční zpráva c.k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1896–1897*, Plzeň: C.k. české státní vyšší gymnasium, 1897. s. 28. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:a57cc2a3-a561-473d-a308-5675c4d524a0?page=uuid:d815863b-60fa-42f0-ab71-af399f101019](https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:a57cc2a3-a561-473d-a308-5675c4d524a0?page=uuid:d815863b-60fa-42f0-ab71-af399f101019).

³⁰⁰ Archiv města Plzně, Kronika České střední školy v Plzni, inv. č. 11286, sign. 15d56, 1877–1950. s. 210, 249.

³⁰¹ STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 36.

³⁰² STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 23.

³⁰³ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18709, inv. č. 210, sign. 210/83, J. Šťastný píše o školních poměrech a co se týče vydání Smetany. Praha 11. 11. 1902. nestránkováno.

³⁰⁴ NOVÁK, Arne. Josef František Smetana: Básně. In: *Listy filologické = Folia Philologica: časopis pro klasická, středověká a neo-latinská studia, založený r. 1874*. Praha: Jednota českých filologů v Praze, 1905. ISSN 0024–4457. s. 302. Dostupné také z [www: https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:0118ff13-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c?page=uuid:01190047-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c](https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:0118ff13-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c?page=uuid:01190047-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c).

velkém osobním nebezpečí!“³⁰⁵ Dále v dopise Strnadovi stojí: „*Zatím moc prosím, aby o věci nezvěděly přece časem žurnály.*“³⁰⁶ Je vidět, že i tehdy už panovaly obavy z tisku, který by mohl snadno poškodit pověst Šťastného, tak případně i Spolku přátel vědy a literatury české. Otta nakonec nedovolil vydání knihy jeho nakladatelstvím, což Šťastný shrnul slovy: „*Každý se divil věrolomnosti (proradnosti pozn. autora) Ottově a zdá se, že pan „císařský rada“ se najednou lekl, když měl vydat doopravdy vydat rebelantské básně.*“³⁰⁷ V dopise ze 17. června 1903 líčí Strnadovi i pražské novinky týkající se kontroly místodržícího na reálce, kde však nebyl očekáván a narazil na nepříjemná zjištění, která eskalovala v nucený odchod do penze jistého profesora. Šťastný shrnuje slovy: „*Jak račte vidět o klepy tu není nouze a my, co jsme u pramene (u redakce Věštníku), víme mnohé, co si bohové na Olympu šeptají.*“³⁰⁸ Celkově byl Šťastný v Praze nespokojen a stěžoval si Strnadovi na kvalitu zdejšího školství takto: „*Ale což kdybyste slyšeli historii vinohradské reálky! Tam jsou studenti! To raději spakovat a jít.*“³⁰⁹ Neopomínal ani Strnada průběžně informovat o publikování statí o Smetanovi. Jedná o zmínky, že vyjde jedna stat’ v *Časopise národního muzea* a další v časopise *Máj*.³¹⁰ Žádá Strnada o to, aby se přimluvil za svolení Spolku přátel vědy a literatury české poskytnout 500 zlatých na podporu výtisku v *Máji*.³¹¹ V příštím dopise jej uvědomuje o tom, že část Smetanových básní předal Václavu Štěchovi a Aloisi Jiráskovi, kteří na ně napíší odborný názor do připravované publikace. A komentuje slovy: „*Nejraději bych byl napsal ten názor sám, ale musím se upřímně přiznat, že nedovedu psát tou hantýrkou, jaká požaduje při literárních rozborech.*“³¹² Nakonec mu bylo ale těmito pány sděleno, že nemají čas psát onen zadaný rozbor, a tak se ho navzdory původnímu prohlášení sepsal Šťastný sám. Získal taktéž pro výtisk nového nakladatele Františka

³⁰⁵ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18710, inv. č. 210, sign. 210/84, J. Šťastný sděluje výsledek jednání o Smetanovi, dále žádá, aby literární spolek žádal obec plzeňskou o podporu na vydání spisů Smetanových. Praha 6. 12. 1902. nestránkováno.

³⁰⁶ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18710, inv. č. 210, sign. 210/84, J. Šťastný sděluje výsledek jednání o Smetanovi, dále žádá, aby literární spolek žádal obec plzeňskou o podporu na vydání spisů Smetanových. Praha 6. 12. 1902. nestránkováno.

³⁰⁷ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18711, inv. č. 210, sign. 210/85, J. Šťastný přeje hezké svátky a píše, že má rukopisy Smetanovy řádně uloženy. Praha 23. 12. 1902. nestránkováno.

³⁰⁸ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18712, inv. č. 210, sign. 210/86, J. Šťastný ohledně rukopisů Smetanových a vydání jich tiskem. 17. 6. 1903. nestránkováno.

³⁰⁹ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18713, inv. č. 210, sign. 210/87, J. Šťastný o školních poměrech a o svém přání, vidět Smetanovy rukopisy v tisku. 9. 3. 1904. nestránkováno.

³¹⁰ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18713, inv. č. 210, sign. 210/87, J. Šťastný o školních poměrech a o svém přání, vidět Smetanovy rukopisy v tisku. 9. 3. 1904. nestránkováno.

³¹¹ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18714, inv. č. 210, sign. 210/88, J. Šťastný vyslovuje soustrast nad úmrtím kol. Malého, Máj prý vydá básně básně Smetanovy. 2. 4. 1904. nestránkováno.

³¹² Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18715, inv. č. 210, sign. 210/89, J. Šťastný píše stran Smetany a o svém prázdninovém pohybu. Praha 20. 9. 1904. nestránkováno.

Šimáčka, se kterým docílil shody na podrobnostech vydání.³¹³ V dalším dopise píše: „*Prosím Vás tedy, velectěný pane professore, račte být ještě tak laskav a sdělit toto vše sl. výboru lit. spolku a přimluvit se, aby dal svůj souhlas. Jinak ten ubohý Smetana zase uvázne!*“³¹⁴ Strnad záležitost ve výboru podpořil, a tak byla práce vydána. V posledním dopise z 2. prosince 1904 si Šťastný stěžuje své působiště, velmi vzpomíná na Plzeň a píše: „*Věřte, že nemám v celém 30členném sboru jediného přítele a sborovně se teď vůbec vyhýbám! Kde jsou ty časy našich popovídáníček v plzeňské sborovně?!*“³¹⁵

4.6 KORESPONDENCE S ANTONÍNEM REZKEM

Za zmínku stojí i korespondence s Antonínem Rezkem, který Strada v dopise z 29. prosince 1886 informuje o tom, že *Sborník historický* již přestal vycházet, a on má tedy nemilou povinnost vracet nevytištěné rukopisy. Strnadovi píše: „*Mezi nimi jest také Tvůj: „O sjezdech královských měst“ Tento rád bych za sebou zadržel, poněvadž by se mi nepochybně hodilo jinak ho míti: rozumí se samo sebou, že vždy s plným vyznáním toho, že od Tebe pocházejí. Prosím, aby si mně v té příčině dal své svolení, anebo požádal si rukopis zpět, Zařídím se úplně po vůli Tvé... V mé skupině „dopisů rodu Rosenberského“, kteráž nyní počne se tisknouti v Archivu Českém, jsou asi dva nebo tři dopisy o velkém ohni v Plzni. Jak nevím vyjdou tiskem: kdyby se Ti však hodilo a přál sis je míti dříve v ruce, dám Ti je přepsati a hned odešlu.*“³¹⁶ Strnad zaslal později Rezkovi svou práci *O založení města Plzně*. O ní se v korespondenčním lístku z 8. září 1894 vyjadřuje takto: „... *děkuji co nejsrdečněji za stať O založení královského města Plzně, která se mi velmi líbila. Je to práce velké solidnosti, kritičnosti a nezvratná ve svém resultatu.* (výsledku, pozn. autora). *Podobných potřebovali bychom i u jiných král. měst.*“³¹⁷ Rezek byl od roku 1896 ministerským radou ve vídeňském ministerstvu kultu a vyučování.³¹⁸ Díky této pozici měl samozřejmě na ministerstvu patřičný vliv. Byl to právě on, kdo se snažil Strnadovi dopomoci k zisku dovolené za účelem vědeckého bádání. Strnad jej bezesporu požádal, aby mu pomohl tento plán na ministerstvu

³¹³ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18716, inv. č. 210, sign. 210/90, J. Šťastný o tom, že Šimáček vydá životopis Básně Smetanovy. Praha 5. 11. 04. nestránkováno.

³¹⁴ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18717, inv. č. 210, sign. 210/91, J. Šťastný líčí průběh jednání se Šimáčkem kvůli životopisu Smetany. 14. 11. 1904. nestránkováno.

³¹⁵ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18718, inv. č. 210, sign. 210/92, J. Šťastný prosí o podobiznu Smetany a píše, jak je to s vydáním. Praha 2. 12. 1904. nestránkováno.

³¹⁶ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18692, inv. č. 210, sign. 210/66, Antonín Rezek oznamuje, že *Sborník historický* přestal vycházet. Praha 29. 12. 1886. nestránkováno.

³¹⁷ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18693, inv. č. 210, sign. 210/67, Antonín Rezek děkuje za stať "O založení královského města Plzně." Písek 8. 9. 1894. nestránkováno.

³¹⁸ LIŠKOVÁ, Marie. *Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách 1861–1913*. Praha: Státní ústřední archiv, 1994. ISBN 80–85475–13–8. s. 248.

prosadit. Rezek navíc riskoval, když se nepochybně snažil o protekci pro Strnada. Konkrétně tehdy v dopise z 19. května 1897 napsal: „... *píšu Ti list velmi důvěrný v naději, že se ani slovem o něm nezminíš. Mám malou naději, že podaří se mi Tebe tentokrátí vymoci dovolenou... zemská školní rada se vyslovila proti. Ne proti Tvé osobě, nýbrž proti všem dalším dovoleným...*“³¹⁹

4.7 KORESPONDENCE S FRANTIŠKEM SCHWARZEM A MĚSTSKOU RADOU

Příležitostně se objevuje i několik dopisů, které si Strnad vyměnil s Františkem Schwarzem. V dopise z 20. července 1879 píše Strnad Schwarzovi ohledně své žádosti o studijní podporu, kterou mu má poskytnout plzeňská městská rada. Jak z dopisu vyplývá, Strnad se tou dobou nacházel v Praze, kde v pražském muzeu prohledával archivní materiál a snažil dohledat zmínky ohledně Plzně. Spolupracoval zde s Josefem Emlerem, který mu pomáhal procházet neuspořádané archiválie bez katalogového zařazení. Schwarzovi Strnad v dopise o svých plánech a finanční situaci píše: „*V případě, že obdržím žádanou podporu, tedy budu pracovat v naznačeném směru až do konce tohoto měsíce. Začátkem srpna chci navštívit sestru svou ve Slezsku, kdež bych se zdržel až do 15. srpna; pak bych se vrátil a pokračoval dále v začaté práci. Kdybych však žádné podpory neobdržel, tu bych nemohl ani tento měsíc pracovat v Praze, poněvadž jsem již se svými prostředky hotov a v tomto případě pak strávím u sestry celý srpen.*“³²⁰ Klíčovou informací z tohoto dopisu je skutečnost, že Strnad měl sestru kdesi ve Slezsku. Jedná se tedy o informaci, která se ještě nikde neobjevila. Celkově však jsou informace o Strnadových rodinných poměrech ojedinělé. Schwarz na Strnadovo psaní odpověděl obratem 25. července 1879 s tím, že o Strnadových problémech nevěděl. Dále píše: „*Posílám v opisu kopii městské rady a prosím, abyste jí odepsal, že jste povolnou podporu obdržel a že svého času podáte o své činnosti jí zprávu.*“³²¹

Důkazem toho, že Plzeň podporovala Strnadovu badatelskou činnost, je i dopis od městské rady z 26. července 1881 tohoto znění: „*V schůzi dne 26. 7. odbyvané, povolila městská rada král. města Plzně k žádosti od 16. července 1881 panu profesorovi Josefu Strnadovi na práce archivální podporu 50 zl. tj. padesát zlatých s tím však doložením, by zpráva, jaká byla žádána sub. N. E. 3249 asi 1879 byla purkmistrovskému úřadu podána*“

³¹⁹ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18694, inv. č. 210, sign. 210/68, Antonín Rezek Strnadovi v záležitosti jeho studijní dovolené. Praha 9. 5. 1897. nestránkováno.

³²⁰ Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti poslance Františka Schwarze, kart. LP 15228, inv. č. 186, sign. 186/232, dopis prof. Josefa Strnada, Františku Schwarzovi. Hostivař 20/7 1879. nestránkováno

³²¹ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 15228, inv. č. 186, sign. 186/232, František Schwarz píše, že dostal povolenou podporu, má podat zprávu o činnosti městské radě. Plzeň 25. 7. 1879. nestránkováno.

dodatečně, jakož i by se tak stalo o práci nyní obmyšlené, jinak by obec pro budoucnost každou podporu musela odřici. Městský duchovní úřad se poukazuje, aby částku tuto panu profesorovi J. Strnadovi vyplatit.³²² Na základě Strnadova konceptu městské radě lze soudit, že později žádal i o příspěvek na publikování *Paměti M. Šimona Plachého z Třebnice*.³²³ Tuto požadovanou podporu bezesporu obdržel. V předmluvě této práce stojí: „Plného uznání zasluhuje ochota slavného okresního zastupitelstva plzeňského, kteréž povolilo pro rok 1883 větší příspěvek na vydání *Paměti M. Šimona Plachého a podobně i p. Augusta Fodermayera, měšťana v Plzni, kterýž k témuž účelu vydatně nápomocen byl. Tím pak umožněno, že paměti Plachého mohly tiskem vyjít, a tak obecnstvu nejširšímu přístupnými se státi.*“³²⁴

4.8 KORESPONDENCE S JOSEFEM JIREČKEM, JAROSLAVEM SCHIEBLEM, VÁCLAVEM VOJTÍŠKEM, KARLEM KÖPLEM, AUGUSTEM SEDLÁČKEM A LVEW WINTREM

Strnad však byl v aktivním kontaktu i s dalšími předními osobnostmi, od kterých dosáhl uznání za svou práci. Například Josef Jireček se na něj obracel s dotazem na jeho vydanou práci o plzeňském znaku.³²⁵ Nechybí však ani dochované dopisy adresované jeho spolupracovníkovi Jaroslavu Schieblovi. V prvním mu Strnad sděluje, že nemá vlastních zápisů o svěcení Nového svátku z netištěných pramenů.³²⁶ V druhém mu píše o Frozíněch a popravě voják za účast na Valdštejnově spiknutí.³²⁷ Neméně zajímavým je i dopis o Václava Vojtíška, kde na Strnadova slova uznání k jeho práci reaguje takto: „*Jsem opravdu potěšen, že se Vám můj článek o plzeňských pečetech a erbu líbil. Byl ovšem umožněn Vaší prací, stejně jako všechny mé rozpravy o Plzni těžily z Vaší pile a neúnavnost.*“³²⁸ Následně mu

³²² Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti Františka Schwarze, kart. LP 15394, inv. č. 187, sign. 187/39, Dopis městské rady v Plzni Literárnímu spolku. Plzeň 26/7 1881. nestránkováno

³²³ Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti Františka Schwarze, kart. LP 15410, inv. č. 187, sign. 187/55, Dopis prof. Josefa Strnada (koncept) městské radě v Plzni. nestránkováno.

³²⁴ PLACHÝ Z TŘEBNICE, Šimon – STRNAD, Josef, (ed.). *M. Šimona Plachého z Třebnice Paměti Plzeňské*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1883. s. 2. Dostupné také z [www: https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=21&bookid=423&page=1](https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=21&bookid=423&page=1)

³²⁵ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18651, inv. č. 210, sign. 210/25, J. Jireček Josefu Strnadovi o rozpravě o plzeňském erbu. Praha 5. 1. 1888. nestránkováno

³²⁶ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost Jaroslava a Ignáce Schiebla, kart. LP 10290, inv. č. 147, sign. 147/140, Dopis ředitele II. státní reálky Josefa Strnada, historika města Plzně, Jaroslavu Schieblovi. Písek 30/7 1910. nestránkováno.

³²⁷ Archiv města Plzně, fond Jaroslav Schiebl, kart. LP 23732, inv. č. 239, sign. 239/126, Josef Strnad píše Schieblovi o Frozíněch a o popravě vojáků za účast na Valdštejnově spiknutí. Plzeň 4. 5. 1923. nestránkováno.

³²⁸ Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti Josefa Strnada kart. LP 18737, inv. č. 210, sign. 210/111, V. Vojtíšek je potěšen, že se jeho článek o plzeňských pečetech a erbu líbil. Praha 17. 11. 1926. nestránkováno.

sděluje, že své další závěry k této problematice bude publikovat až v pojednání o českých pečetích, které připravuje a že Strnadovi jistě zašle jeho kopii. Pokračuje v dopise slovy: „*Úsudek znalce bude mi milý, a zvláště by mě způsobilo radost, kdybyste mým závěrům dal za pravdu.*“³²⁹

Nelze opomenout ani dopisy od dalších předních představitelů tehdejší vědy. Jedním z nich je i Karl Köpl. Tento první a zároveň poslední ředitel Místodržitelského archivu v Praze psal Strnadovi v zejména pracovních záležitostech.³³⁰ Bohužel však jeho dopisy jsou psány natolik nečitelnou němčinou, že lze jen stěží pochopit přesný smysl všech vět. Obsahově se týkají *Listářů* a informací z archivů, které si oba muži vyměňovali. V dopise z 29. června 1892 se Köpl Strnadovi omlouvá, že dosud nenapsal kritiku prvního dílu *Listáře*.³³¹ Zdali ji nakonec skutečně napsal, či nenapsal, zůstává otázkou. Obdobné dopisy pracovního charakteru Strnad dostal i od významného historika a heraldika Augusta Sedláčka, a to zejména v záležitostech ohledně erbů, konkrétně o obnovení erbu Plzně³³², o erbu Tuškářů ze Zaječic a mnoha dalších.³³³ Posledním je bezesporu Lev Winter, politik, právník a publicista, který se Strnada několikrát vyptával na vybrané otázky ke své vlastní práci, popřípadě si od Strnada vypůjčil vybraná kulturněhistorická díla, archivní výpisy³³⁴ či knihy zachráněné Strnadem ze Stříbra.³³⁵

4.9 KURIOZITY ZE STRNADOVY KORESPONDENCE

Bezesporu pozoruhodné je anonymní vyznání lásky Josefu Strnadovi, podepsané iniciálami J. B. Tento dopis byl nalezen mezi Strnadovými studentskými legitimacemi spolkovými v jeho studentském zápisníčku. Dopis bohužel není datován, ale asi pochází z dob vysokoškolských studií. Pro zajímavost přikládám dopis v plném znění: „*Drahý pane! Již dlouho čekám toužebně na okamžik, ve kterém bych Vám mohla vyjevit, co v nitru srdce svého tak dlouho – až bolestně dlouho skrývám. Dnes – v den jmenin Vašich odhaluji Vám*

³²⁹ Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti Josefa Strnada, kart. LP 18737, inv. č. 210, sign. 210/111, V. Vojtíšek je potěšen, že se jeho článek o plzeňských pečetech a erbu líbil. Praha 17. 11. 1926. nestránkováno.

³³⁰ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80–7277–023–3. s. 331.

³³¹ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18664, inv. č. 210, sign. 210/38, K. Köpl se omlouvá, že dosud nenapsal kritiku *Listáře*. Praha 29. 6. 1892. nestránkováno.

³³² Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18696, inv. č. 210, sign. 210/70, Sedláček J. Strnadovi o obnovení erbu Plzně. nestránkováno.

³³³ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18699, inv. č. 210, sign. 210/73, Sedláček píše o erbu Tuškářů ze Zaječic. nestránkováno.

³³⁴ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18734, inv. č. 210, sign. 210/108, L. Winter děkuje za knihu a vrací výpisy archivní. nestránkováno.

³³⁵ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18729, inv. č. 210, sign. 210/103, L. Winter děkuje za ochotu ve vypůjčení knih stříbrských. Beroun 1888. nestránkováno.

srdce svoje, ve kterém Vy drahý Josefe tak dlouho – již dlouho sídlíte. Ustrňte se nad ubohou, která vše Vám obětovati jest volna a za vše žádá jen Vaši lásku. Proč tak chladně kolem mne chodíte – já toužebně očekávám pohled láskyplný od Vás – Vy ale nic. Srdce mé oddává se té blahé naději, že i ve Vás cit lásky ke mně zaplane. Chodte pilně po promenádě tam se se mnou sejdete – tam snad vyjde mně i Vám hvězda štěstí a blaha. Tisíckrát Vás líbá v duchu na nádra zvlněná tiskne. Vás vždy milující. J. B.“³³⁶

Druhým zajímavým textem je pouhý koncept, ale o to je zajímavější. Jedná se o koncept polemiky proti JUDr. Františku Troppovi, kritikovi plzeňské samosprávy.³³⁷ Právě tento muž, dle Strnadových vlastních slov, o něm v brožurce *Plzeňská samospráva* otiskl množství lží a nepravd. Sice Tropp vydal tento text anonymně, avšak Strnad se nějakým způsobem dověděl, kdo je jeho autorem. Z dopisu vyplývá, že Tropp byl bývalým Strnadovým žákem. Údajně spolu měli dobré korektní vztahy, ale Tropp z ničeho nic vydal tyto informace. Tyto uveřejněné nepodložené lži vrhaly na Strnada špatné světlo a poškozovaly tak jeho pověst a renomé jakožto poctivého slušného člověka. Polemika je sice špatně čitelná, zejména z důvodu množství škrtanců, avšak Strnadovy pocity a jeho rozezlenost z ní lze vypozařovat bez potíží. Nejen, že v Troppově spisku, byl dle Strnadových slov očerňován jeho tchán František Částek, ale navíc Tropp napadal i výsledky Strnadovy práce pro muzeum a archiv. Strnad reagoval takto: „*Za 24 let od r. 1882 ... konal jsem všelijaké práce v museu historickém vždy bez platu až ro roku 1894.*“³³⁸ Ke své obhajobě dále napsal: „*Mimo tuto práci jsem pane doktore, jak věřte sám obstarával celou agendu kancelářskou, kdy není tam ustanoveného úředníka, a že tu jsem nezahálel, snad byste mohl věděti sám, ale kdybyste snad zapomněl, přijďte, milerád Vás přesvědčím a ukážu, že tomu tak, co tvrdím, a poskytnu Vám příležitost, co Vy byste tak za tu práci odhadl, neboť maje sám síly zaměstnané, dovedete lépe než kdo jiný oceniti práci sice práci platnou... Možná že Vy dáte písari více měsíčně a že přece práce, jež jsem vykonal je nepamětně větší a cennější. Kdybyste vy tuto práci konal, bylo by palmáre (=finanční odměna advokátovi, pozn. autora) větší, ovšem to by byla pozice.*“³³⁹ Vrcholem bylo nařčení, že Strnad velmi finančně profituje na své

³³⁶ Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18626, inv. č. 209, sign. 209/271, Anonymní vyznání lásky J. Strnadovi. nestránkováno.

³³⁷ DOUŠA, Jaroslav. František Tropp – zapomenutý kritik plzeňské městské správy (1905–1906). In: KAISEROVÁ, Kristina (ed.). *Nardi aristae. Sborník k 70. narozeninám Ivana Martinovského*. Ústí nad Labem: Albis international, 2007 s. 121–130.

³³⁸ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost prof. Josefa Strnada, kart. LP 5912, inv. č. 82, sign. 82/3, Autograf prof. Josefa Strnada. Koncept tužkou psané polemiky proti JUDr. Františku Troppovi. nestránkováno.

³³⁹ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost prof. Josefa Strnada, kart. LP 5912, inv. č. 82, sign. 82/3, Autograf prof. Josefa Strnada. Koncept tužkou psané polemiky proti JUDr. Františku Troppovi. nestránkováno.

publikační činnosti i všech aktivitách vůbec. V polemice Strnad důrazně oponoval: „*Dále tvrdíte dle pravdy pane doktore, že jsem mimo ten stálý roční plat a ty diety, které byly jen nahodilé, ne pravidelné, dostal ještě za tisk uvedených děl Plachého a obou dílů Listáře za každý několik tisíc korun, ano za II. díl, ale dle Vás prý nejméně 5–6000 korun. Tu se mě zdá, že buď číslice Vám tancují v hlavě, aneb máte halucinace. Dále Listář I. díl, dle Vás „jen snůška opisů listin z nichž má být historie teprve sestavená“; však já to nedovedu jako vy, jen si sehnati a napsati samostatné promyšlené a pravou blahovůlí dýšící dílo „Plzeňská samospráva.“*³⁴⁰ K finanční stránce věci ještě přidává: „*Prosím Vás pomozte mně, anžto se těch tisíců nemohu dopočítati, jak vy jste to vypočetl. Dle Vás nejméně jsem dostal 5000–6000 korun, to podivno, jak zase nápadně se rozcházíme, a tak sečteme-li všechny ty tři sumy, dostaneme za všechna tři díla 3460 korun, tedy sotva polovinu toho, co Vy tvrdíte, že jsem za jediný II. díl dostal... A tak rekapitulujeme si pane doktore ty číslice. Dle Vás dostal jsem stálého platu 24.000, dále honoráře za uvedené vámi tři spisy přinejmenším obnášejí dle vás za II. díl 5000, za druhý řekněme 2000 korun za Plachého 1000 korun, tedy 32.000 korun to jest podle Vašeho výpočtu. Dle mého výpočtu dělá to všechno 3460 Korun a počítám-li za jednu polovinu roku 1600 korun, tedy suma sumárum 5060 korun, tedy nepatrná difference skoro 27.000 korun. Ve škole byste pane doktore i teď s diplomem dostal neúprosně pětku, co však říci o Vás advokátu, když se odváží stvořiti takové takovéto smělé nepravdy vulgo (jak se říká, pozn. autora) lži tiskem hlásati a ostouzeti někoho na veřejnosti, Vy snad byste našel ten paragraf, dle kterého by se ho to dalo posouditi. Povězte mě to, jsem v právech neznalý a milerád se dám poučiti. Možná že snad na to ani paragraf, věřte, ale zasluhovalo by to něco jiného, v obyčejné mluvě řekněme zatím tomu: pfuj, pfuj, ještě jednou pfuj.*“³⁴¹ Závěrem Strnad sám o sobě napsal: „*Nikdo mě nedal ten úkol, abych napsal historii města Plzně a nejsem proto žádný historiograf, jak mě říkali a říkají, a že se mně tak nesprávně říká, není mou vinou, neboť jestli někdo někoho jmenuje něčím, snad to platí, já ale nedostával ničeho, a dělal-li jsem něco pro dějiny Plzně a to jste i Vy sám přiznával, tedy dobře, jest to tu, ale abych mohl vysypati historii plzeňskou z rukávu to nejde.*“³⁴²

Strnad byl taktéž v kontaktu se Zikmundem Wintrem. Jejich vzájemnou korespondenci zapůjčil Archivu města Plzně jeho syn Jaroslav Winter. Byla opsána Václavem Jílkem.³⁴³

³⁴⁰ Archiv města Plzně, fond Pozůstalost prof. Josefa Strnada, kart. LP 5912, inv. č. 82, sign. 82/3, Autograf prof. Josefa Strnada. Koncept tužkou psané polemiky proti JUDr. Františku Troppovi. nestránkováno.

³⁴¹ Tamtéž.

³⁴² Tamtéž.

³⁴³ Archiv města Plzně, fond Sbirka literárních pozůstalostí, kart. LP 25681, inv. č. 270, sign. 270/2, Dopisy Josefa Strnada Zikmundu Wintrovi.

Zikmund Winter sepsal o Josefu Strnadovi článek, o němž se v knize Naděždy Morávkové dočtete toto: „*Jde o neotištěný článek Z. Wintra o Josefu Strnadovi. Jílek zde zveřejňuje velmi lichotivý článek českého historika a beletristy o plzeňském profesoru, zakladateli vědeckého směru plzeňského dějepisectví, Josefu Strnadovi. Článek Zikmund Winter zasílal Strnadovým žákům do sborníku, který chystali k profesorovým šedesátinám. Patrně ho však zaslal pozdě, takže se do sborníku nedostal, a když další sborník k poctě Strnada chystal již F. Macháček, opomněl článek také. Jílek jej objevil v Archivu města Plzně a v Životě Plzeňska s komentářem zveřejnil, k poctě J. Strnada i po dlouhých letech.*“³⁴⁴

---

³⁴⁴ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepisectví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978–80–7291–202–5. s. 86.

5 VZTAH JOSEFA STRNADA A FRIDOLÍNA MACHÁČKA

PhDr. Fridolín Macháček se narodil 20. března 1884 v Praze, obdobně jako Strnad v chudší vrstvě společnosti.³⁴⁵ Vystudoval Filozofickou fakultu Univerzity Karlovy obor dějepis zeměpis.³⁴⁶ Roku 1904 odešel z pozice tajemníka Městského historického muzea F. X. Franz. Strnad jakožto předseda muzejního kuratoria za něj sháněl adekvátní náhradu, a právě Macháček mu byl doporučen.³⁴⁷ Macháčekův příchod do Plzně je popsán v knize Jitky Janečkové *Mráz kopřivu nepálí slovy: „Na základě přímluvy Václava Novotného, který měl dobré styky s Josefem Strnadem, se v Plzni ucházel o úřad tajemníka městského historického muzea v Plzni. Na základě Strnadovy podpory byl zvolen všemi hlasy v plzeňském obecním zastupitelstvu dne 16. 4. 1907.*“³⁴⁸

Strnad působil v muzeu po Macháčekově příchodu jako externista, částečně placený ze subvencí ministerstva.³⁴⁹ Takže hlavní práce spočívala přesto hlavně na Macháčkovi, jakožto na plnohodnotném zaměstnanci. Naděžda Morávková ve své knize popisuje Macháčekův vzestup po boku Strnada takto: „*V roce 1919 se stal iniciátorem založení i jedním ze zakladatelů (později i předsedou) Svazu československých muzeí... Tohoto roku by také oficiálně jmenován městským archivářem. Zvládal vzorně muzeum i archiv, který se počátkem století nebývale rozrůstal. Jeho předchůdce Josef Strnad mu ovšem zůstal nedocenitelným pomocníkem a rádcem, neboť zcela nezištně a zdarma dále docházel do archivu a pomáhal jej pořádat a spravovat.*“³⁵⁰

Poté, co převzal po Strnadovi vedení, musel spravovat nejen vzrůstající muzeum s přidruženou vědeckou knihovnou, která se stala základem dnešní Státní vědecké knihovny Plzeňského kraje, ale zároveň se musel starat i o kulturně společenskou osvětu a archiv. Archiv se stále tísnil v poněkud menších prostorech a k tomu se ještě rozrůstal. Macháček cíleně navazoval na práci svého předchůdce, kterého se svých publikacích velebil, obdivoval

³⁴⁵ BĚLOHLÁVEK, Miloslav – HOSTIČKOVÁ, Anna – PAICHL, Přemysl. *Plzeňské medailony*. Plzeň: Karel Veselý, 2004. ISBN 80-86334-01-5. s. 27.

³⁴⁶ HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-023-3. s. 394.

³⁴⁷ ZÍVALOVÁ, Kristýna. *Fridolín Macháček – historik, archivář, muzeolog*. Plzeň: ViaCentrum, 2010. ISBN 978-80-904384-5-3. s. 22.

³⁴⁸ JANEČKOVÁ, Jitka. *Mráz kopřivu nepálí: život a dílo Fridolína Macháčka a Václava Vojtiška ve vzájemné korespondenci z let 1905–1954*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978-80-88013-01-3. s. 35.

³⁴⁹ JANEČKOVÁ, Jitka. *Mráz kopřivu nepálí: život a dílo Fridolína Macháčka a Václava Vojtiška ve vzájemné korespondenci z let 1905–1954*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978-80-88013-01-3, s. 151.

³⁵⁰ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepisectví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978-80-7291-202-5. s. 23.

a odkazoval na něj jako na svůj vzor.³⁵¹ Ve svých publikacích se Macháček opíral o dostupné archivní prameny městského archivu i Strnadův Listář. Strnadovy články o plzeňských domech, publikované v Plzeňských listech v závěru 19. stol byly pro Macháčkovu práci taktéž prospěšné, neboť právě Strnad byl tím, kdo nakupil množství pramenů k této problematice.³⁵² Fridolín Macháček nechal rozepsat množství knih, zejména knihy s tematikou soudnictví nesporného ve snaze je zachovat a zpřístupnit. Za svůj život vytvořil rekordních 87 krabic materiálu a navázal tak na Strnadových 31 krabic.³⁵³ Ve své tvůrčí činnosti se věnoval obdobně jako Strnad psaní místopisů. Až do své smrti v květnu roku 1930 byl Strnad Macháčkovi k ruce, úzce s ním spolupracoval a pomáhal mu s běžným chodem archivu, agendou i inventarizací nově získaných položek a památek.³⁵⁴ Strnad se pro Macháčka stal nepostradatelným spolupracovníkem, který zdarma obětavě pomáhal dál navzdory pokročilému věku.³⁵⁵ Sám Macháček se v dopise Václavu Vojtíškovi svěřil, že se se Strnadem snáší stále ideálně a má v tomto ohledu lépe než jiní kantoři, kteří neustále nadávají na své ředitele.³⁵⁶

Macháček byl stejně jako Strnad oddaným pracovníkem archivu až do své smrti. Roku 1941 byl donucen odejít z pozice ředitele, ale archivu zůstal i tak věrný dál a pracoval pro něj nadále.³⁵⁷ Jeho činnost v letech 1944–1945 přerušila válka, protože byl nacisty uvězněn v koncentračních táborech Terezín a Flossenbürg.³⁵⁸ Po konci války se však znovu aktivně zapojil do chodu této instituce.³⁵⁹ Setrval zde až do své smrti v roce 1954.³⁶⁰

³⁵¹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 26–27.

³⁵² MORÁVKOVÁ, Naděžda. Fridolín Macháček – Plzeňan, jemuž město svůj vděk ještě dluží. In: ZÍVALOVÁ, Kristýna. *Fridolín Macháček – historik, archivář, muzeolog*. Plzeň: ViaCentrum, 2010. ISBN 978–80–904384–5–3. s. 11.

³⁵³ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Archív města Plzně: Průvodce po fondech a sbírkách*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1987. s. 23.

³⁵⁴ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. Dějiny archivu. In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu*. Plzeň: Městský národní výbor, 1954. s. 26–27.

³⁵⁵ MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepisceví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978–80–7291–202–5. s. 23.

³⁵⁶ JANEČKOVÁ, Jitka. *Mráz kopřivu nepálí: život a dílo Fridolína Macháčka a Václava Vojtíška ve vzájemné korespondenci z let 1905–1954*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978–80–88013–01–3., s. 249.

³⁵⁷ BĚLOHLÁVEK, Miloslav – HOSTIČKOVÁ, Anna – PAICHL, Přemysl. *Plzeňské medailony*. Plzeň: Karel Veselý, 2004. ISBN 80–86334–01–5. s. 28.

³⁵⁸ Vzpomínky z koncentračního tábora vydal Fridolín Macháček knižně. MACHÁČEK, Fridolín. *Plzeň, Terezín, Flossenbürg*. Praha: František Novák, 1946.

³⁵⁹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Plzeň a její dějepisci*. Plzeň: Městský archiv, 1959. s. 16.

³⁶⁰ JANEČKOVÁ, Jitka. *Archiv města Plzně včera a dnes. Západočeské archivy*. Plzeň: Státní oblastní archiv v Plzni, 2014. s. 14.

6 STRNADŮV ODKAZ A ZÁSLUHY

Strnad byl v Plzni už během svého působení velmi ceněn. Nejen že se mu podařilo společně s množstvím spolupracovníků rozvíjet kulturně-společenský život města, ale zároveň se mu podařilo jeho pracemi osvětlit minulost města Plzně a podpořit rozvoj regionální historiografie. Neméně jsou podstatné jeho zásluhy pro Městské historické muzeum a archiv. Aktivně pracoval k jejich rozkvětu, který byl korunován nejen rozrůstáním sbírek, ale i novým uspořádáním s pevně stanoveným systémem.³⁶¹ Ve svých pracích se výhradně věnoval Plzni a jejímu blízkému okolí, ale také historiografickým pramenům této oblasti, které různým způsobem editoval. Během své publikační činnosti dospěl k množství převratných a nových informací, které nadále podněcovaly k bádání jeho následovníky v dalších desetiletích, a mají přesah až do současnosti. Strnad položil základy moderní regionální historiografie a jeho práce jsou pro nás základem pro další hlubší zkoumání dějin této oblasti dodnes.³⁶² Jeho dílo však není jen specifické, nesnaží se pouze o místní detailní zpracování, ba naopak se snaží v souvislosti s detaily zpracovávat i širší kontext celé problematiky. V celkovém pohledu se jedná o dílo veskrze všestranné, které vyžadovalo Strnadovo velké úsilí. Díky zpracování jeho děl, které se vyznačuje přínosem zcela nových a nikde dříve nezmíněných informací, se stal Strnad i se svým dílem uznávaným v rámci národní historiografie a stal se i vlivnou osobností regionu.³⁶³

---

³⁶¹ BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Plzeň a její dějepisci*. Plzeň: Městský archiv, 1959. s. 14.

³⁶² MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepisceví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978-80-7291-202-5. s. 22.

³⁶³ NOVOTNÝ, Václav. Josef Strnad. In: *Almanach České akademie věd a umění*. roč. XLI, Praha: Akademie věd a umění, 1931, roč. 41, č. 2, ISSN 0862-3023. s. 906.

ZÁVĚR

Na základě podrobného zkoumání literatury i dostupných pramenů jsem následoval svůj záměr souhrnně představit život a dílo významného plzeňského historika Josefa Strnada. Práce klade důraz na základní faktografii týkající se Strnadovy osobnosti i vylíčení jeho aktivit v širších souvislostech. Maximálně jsem usiloval o zobrazení Strnada jako tvůrčího, kreativního a nadaného člověka, který významnou měrou zasáhl do dění v plzeňském regionu. Zároveň jsem cílil na to, aby byl Strnad vyobrazen i z lidského hlediska. Zejména při tvorbě kapitol o korespondenci jsem zařadil i úsměvné, leč svérázné dopisy, které vnesly do mé práce větší dobový náhled. Po jejich přečtení jsem začal více vnímat Strnada jako prostého člověka, nikoliv jen jako osobnost.

Josef Strnad dokázal maximálně využít svého potenciálu, svých vědeckých, organizačních i pedagogických schopností. Celý život oddaně pracoval pro Plzeň. Vydal množství článků, statí i publikací o regionu a městu Plzni. I v pokročilém věku byl neobyčejně aktivní a neúnavně pracoval dál.

Strnad zažil mnohé přelomové okamžiky moderních českých dějin. Zažil soumrak zkostnatělého mocnářství Rakousko-Uherska, první světovou válku i mladou republiku. Politické podmínky kolem něj se neustále měnily, avšak on vytrval ve svém nadšení pro svou práci i přes její náročnost. Pokračoval i navzdory skutečnosti, že byl ve svých snahách prakticky lokálním osamoceným průkopníkem. Díky Josefu Strnadovi byl umožněn rozmach moderní regionální historiografie. Ve spolupráci s dalšími předními osobnostmi inicioval rozvoj vědění v regionálním prostředí a napomohl Plzni k postavení centra inteligence, které se mohlo rovnat Praze.

Jisté je též to, že se Strnad nepopíratelně zapsal do vývoje plzeňského archivu, který stojí na základech, které tento muž zbudoval. Byl to právě on, kdo zavedl jednotný systém a řád, zachránil množství pramenů, katalogizoval a inventarizoval. Položil základy pro budoucnost, pevné základy, na kterých pak bylo možno dále stavět.

V rámci tématu osobnosti Josefa Strnada je jistě stále ještě užší prostor pro další bádání. Tyto možnosti spatřuji zejména v oblasti komparace metodologie Strnadových děl s pracemi jiných autorů jeho doby. Taktéž by bylo jistě užitečné zabývat se návazností prací Fridolína Macháčka na práce Strnadovy.

Navzdory snahám různých autorů však stále tento muž zůstává upozaděm. O tom, že byl Josef Strnad i městem Plzní částečně zapomenut svědčí skutečnosti týkající se uložení

jeho ostatků, o kterých se ve své práci též zmiňuji. Pevně věřím, že tato práce poukáže na jeho významné zásluhy a počiny, které rozhodně nemohou být zapomenuty.

SUMMARY

This thesis dedicated to Josef Strnad, the founder of modern archiving and historiography in Pilsen, a historian of the "Goll school" and a secondary school teacher, is based on new approaches to this topic. The aim of the thesis is to clarify all aspects of his life, work and legacy in a broader context. The chapter devoted to his correspondence is a particularly important part of this thesis, which has not yet been thoroughly researched and provides a look at Josef Strnad not only in the context of his work, but also on a personal level.

Strnad significantly contributed to the development of the foundations and the overall character of modern regional historiography. He was influenced by his professor Václav Vladivoj Tomek and thus became a representative of the positivist current of Czech historiography. Following his example, he emphasized precise historical work and criticism, but nevertheless used his own creative approaches. His two-part *"Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad"* is the culmination of his research and publishing work, and to this day it is one of the main sources for the history of the region. Strnad participated in the building of Pilsen's professional museology, archiving and cultural and educational activities, which he primarily developed through his work in "Spolek přátel vědy a literatury české" (Friends of Science and Czech Literature Association), where he actively lectured. From his positions, he always promoted the idea that institutions, that is the Municipal Historical Museum and its archive, should not be a mere storehouse of antiques, but rather living institutes open to the public and researchers. He was responsible for an extensive inventory of archives and the overall systematization of the functioning of both institutions in general. The foundations that Strnad laid with his broad-spectrum activities enabled and facilitated the work of his successors, especially Fridolín Macháček, who can in many ways be considered Strnad's successor.

Josef Strnad achieved great social esteem and prestige during his lifetime. He was not only an excellent historian, but also a teacher. For years he taught at several Pilsen schools, but the culmination of his career in education was working at II. česká státní reálka (2nd state real school) in Pilsen, where he was director in 1906–1914. He also maintained contact with most of the leading figures in the field and was an active contributor to many periodicals. He became famous as a man dedicated to his mission as an educator, historian and organizer of national culture in the region, who persevered in his efforts throughout his life and achieved results that forever inscribed him in the history of modern Pilsen.

PRAMENY A LITERATURA**Prameny**

Archiv města Plzně, BĚLOHLÁVEK, Miloslav – KALSEROVÁ, Jaroslava. II. státní čsl. reálka v Plzni (1906–1942), 1962, Inventář.

Archiv města Plzně, fond Jaroslav Schiebl, kart. LP 23732, inv. č. 239, sign. 239/126, Josef Strnad píše Schieblovi o Frozinech a o popravě vojáků za účast na Valdštejnově spiknutí. Plzeň 4. 5. 1923.

Archiv města Plzně, fond Josef Strnad, kart. LP 18610, inv. č. 209, sign. 209/255, Pozvání na slavnostní večer na oslavu 75. narozenin J. Strnada. 25. 2. 1927.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4401, inv. č. 46, sign. 46/130, Dopis prof. Josefa Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (posílá text listiny, která byla nalezena na Lopatě). Plzeň 4. 8. 1887.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4402, inv. č. 46, sign. 46/131, Dopis prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (žádá o vyplnění dotazníku pro průvodce po uměleckých sbírkách v Rak.). Plzeň 10. 4. 1890.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4403, inv. č. 46, sign. 46/132, Dopis prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o obsazení místa kustoda v plz. museu; Franc má sdělit plat. podmínky). Plzeň 31. 7. 1892.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4404, inv. č. 46, sign. 46/133, Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (kuratorium doporučuje Francovo jmenování měst. radě). Plzeň 8. 1. 1893.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4405, inv. č. 46, sign. 46/134, Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o upravení pense). Plzeň 16. 3. 1893.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4405, inv. č. 46, sign. 46/134, Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o upravení pense). Plzeň 16. 3. 1893.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4406, inv. č. 46, sign. 46/135. Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o příjezdu prof. Píče a arch. družstva z Prahy). V Plzni 17. 5. 1893.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4407, inv. č. 46, sign. 46/136, Zálepka prof. J. Strnada, jednatele kuratoria ob. musea, Francovi (o příjezdu prof. Píče a arch. družstva z Prahy; jména plzeňských účastníků). Plzeň 18. 5. 1893.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4408, inv. č. 46, sign. 46/137, Korespondenční lístek prof. J. Strnada F. X. Francovi (popis místa) u jezera Raiblského 12. 8. 1893.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4409, inv. č. 46, sign. 46/138, Dopis (část) prof. J. Strnada F. X. Francovi (oznamuje, že byl zvolen bez obtíží). Plzeň 1893.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4410, inv. č. 46, sign. 46/139, Dopis prof. J. Strnada F. X. Francovi (o svém životě). Turčianský Svätý Martin 6. 8. 1894.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4411, inv. č. 46, sign. 46/140, Korespondenční lístek prof. J. Strnada F. X. Francovi (nemůže poslati zbraní za Francem do Prahy na výstavu). Plzeň 14. 5. 1895.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4412, inv. č. 46, sign. 46/141, Dopis prof. J. Strnada F. X. Francovi (oceňuje Francovu vědeckou práci; novinky z Plzně). Plzeň 30. 7. 1901.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost F. X. France, kart. LP 4415, inv. č. 46, sign. 46/144, Dopis prof. J. Strnada F. X. Francovi (o Francově „Popisu o sbírkách a nálezech předhist. v plzeňském museu“). Plzeň 2. 6. 1906.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost Jaroslava a Ignáce Schiebla, kart. LP 10290, inv. č. 147, sign. 147/140, Dopis ředitele II. státní reálky Josefa Strnada, historika města Plzně, Jaroslavu Schieblovi. Písek 30/7 1910.

Archiv města Plzně, fond Pozůstalost prof. Josefa Strnada, kart. LP 5912, inv. č. 82, sign. 82/3, Autograf prof. Josefa Strnada. Koncept tužkou psané polemiky proti JUDr. Františku Troppovi.

Archiv města Plzně, fond Sbíрка literárních pozůstalostí, kart. LP 25681, inv. č. 270, sign. 270/2

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 15228, inv. č. 186, sign. 186/232, František Schwarz píše, že dostal povolenou podporu, má podat zprávu o činnosti městské radě. Plzeň 25. 7. 1879.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18611b, inv. č. 209, sign. 209/256, Pozdravný list k 75. narozeninám Josefa Strnada. 8. 2. 1927.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18615, inv. č. 209, sign. 209/260, Ředitelství a profesorský sbor II. stát. reálky v Plzni, úmrtní oznámení J. Strnada. 12. 5. 1930.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18616, inv. č. 209, sign. LP 209/261, Rada města Plzně a správní výbor: oznámení úmrtí a tryzny za Josefa Strnada. 12. 5. 1930.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18626, inv. č. 209, sign. 209/271, Anonymní vyznání lásky J. Strnadovi.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18634, inv. č. 210, sign. 210/8, Dr. Čelakovský Josefu Strnadovi: Historický spolek chce podniknout výzkum v Litoměřicích a Ústí nad Labem zve Strnada, aby s ním spolupracoval.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18635, inv. č. 210, sign. 210/9, Dr. Čelakovský oznamuje, že v sobotu přijede do Plzně a rád by v neděli pracoval v archivu. Praha 10. 10. 1897.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18636, inv. č. 210, sign. 210/10, J. Čelakovský Josefu Strnadovi v záležitosti cesty do Říma a práce v archivu Vatikánu. Praha 29. 1. 1888.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18637, inv. č. 210, sign. 210/11, J. Čelakovský Josefu Strnadovi v záležitosti pojednání o založení města Plzně. Praha 16. 7. 1894.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18638, inv. č. 210, sign. 210/12, J. Čelakovský: Lituje, že pro nedostatek suplentů nemohl vydat vědecká díla. Praha 5. 11. 1899.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18639, inv. č. 210, sign. 210/13, J. Čelakovský žádá Josefa Strnada o zaslání Tannerovy kroniky. Praha 5. 12. 1899.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18651, inv. č. 210, sign. 210/25, J. Jireček Josefu Strnadovi o rozpravě o plzeňském erb. Praha 5. 1. 1888.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18657, inv. č. 210, sign. 210/31, K. Krofta oznamuje výsledek pátrání o plzeňském klášteře dominikánském v Praze. Praha 3. 5. 1896.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18658, inv. č. 210, sign. 210/32, K. Krofta oznamuje o svých bádáních ve vatikánském archivu. Řím 19. 10. 1900.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18660, inv. č. 210, sign. 210/34, K. Krofta upozorňuje Josefa Strnada na dvě věci, týkají se sporu o plzeňskou faru. Praha 19. 5. 1904.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18661, inv. č. 210, sign. 210/35, K. Krofta děkuje za uznání práce a odpovídá na dotaz o úpravě plzeňského znaku. Praha 25. 11. 1904.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18664, inv. č. 210, sign. 210/38, K. Köpl se omlouvá, že dosud nenapsal kritiku Listáře. Praha 29. 6. 1892.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18687, inv. č. 210, sign. 210/61, Dr. Pič žádá články o Templářském domě. 3. 1. 1895.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18688, inv. č. 210, sign. 210/62, Dr. Pič děkuje za sdělení o Kněževsi. 15. 1. 1904.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18692, inv. č. 210, sign. 210/66, Antonín Rezek oznamuje, že Sborník historický přestal vycházet. Praha 29. 12. 1886.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18693, inv. č. 210, sign. 210/67, Antonín Rezek děkuje za stat' "O založení královského města Plzně." Písek 8. 9. 1894.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18694, inv. č. 210, sign. 210/68, Antonín Rezek Strnadovi v záležitosti jeho studijní dovolené. Praha 9. 5. 1897.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18696, inv. č. 210, sign. 210/70, Sedláček J. Strnadovi o obnovení erbu Plzence.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18699, inv. č. 210, sign. 210/73, Sedláček píše o erb. Tuškářů ze Zaječic.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18709, inv. č. 210, sign. 210/83, J. Šťastný píše o školních poměrech a co se týče vydání Smetany. Praha 11. 11. 1902.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18710, inv. č. 210, sign. 210/84, J. Šťastný sděluje výsledek jednání o Smetanovi, dále žádá, aby literární spolek žádal obec plzeňskou o podporu na vydání spisů Smetanových. Praha 6. 12. 1902.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18710, inv. č. 210, sign. 210/84, J. Šťastný sděluje výsledek jednání o Smetanovi, dále žádá, aby literární spolek žádal obec plzeňskou o podporu na vydání spisů Smetanových. Praha 6. 12. 1902.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18711, inv. č. 210, sign. 210/85, J. Šťastný přeje hezké svátky a píše, že má rukopisy Smetanovy řádně uloženy. Praha 23. 12. 1902.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18712, inv. č. 210, sign. 210/86, J. Šťastný ohledně rukopisů Smetanových a vydání jich tiskem. 17. 6. 1903.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18713, inv. č. 210, sign. 210/87, J. Šťastný o školních poměrech a o svém přání, vidět Smetanovy rukopisy v tisku. 9. 3. 1904.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18714, inv. č. 210, sign. 210/88, J. Šťastný vyslovuje soustrast nad úmrtím kol. Malého, Máj prý vydá básně básně Smetanovy. 2. 4. 1904.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18715, inv. č. 210, sign. 210/89, J. Šťastný píše stran Smetany a o svém prázdninovém pohybu. Praha 20. 9. 1904.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18716, inv. č. 210, sign. 210/90, J. Šťastný o tom, že Šimáček vydá životopis Básně Smetanovy. Praha 5. 11. 04.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18717, inv. č. 210, sign. 210/91, J. Šťastný líčí průběh jednání se Šimáčkem kvůli životopisu Smetany. 14. 11. 1904.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18718, inv. č. 210, sign. 210/92, J. Šťastný prosí o podobiznu Smetany a píše, jak je to s vydáním. Praha 2. 12. 1904.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18729, inv. č. 210, sign. 210/103, L. Winter děkuje za ochotu ve vypůjčení knih stříbrských. Beroun 1888.

Archiv města Plzně, fond Strnad Josef, kart. LP 18734, inv. č. 210, sign. 210/108, L. Winter děkuje za knihu a vrací výpisy archivní.

Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9820, inv. č. 144, sign. 144/22, Stanovy "Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni".

Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9821, inv. č. 144, sign. 144/23, 2 fascikly rkp. ředitele Josefa Strnada: "Přehled historie spolku literárního od r. 1878–1918.

Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9822, inv. č. 144, sign. 144/24, Rkp. ředitele Josefa Strnada: Historie literárního spolku, přednesená 12. 10. 1903.

Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9847, inv. č. 144, sign. 144/49, Stanovy Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni. Tiskem J. R. Porta. V Plzni 1878.

Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9828, inv. č. 144, sign. 144/30, Rkp. ředitele Josefa Strnada: Přehled výletů a vycházek, pořád. liter. spolkem (1878–1907).

Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, inv. č. LP 9840, sign. 144/42, Fascikl Strnadových poznámek k dějinám literárního spolku.

Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9824, inv. č. 144, sign. 144/26. Rkp. ředitele Josefa Strnada: Čestní členové literárního spolku.

Archiv města Plzně, fond Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, kart. LP 9831, inv. č. 144, sign. 144/33. Dopis básničky Elišky Krásnohorské spolku přátel vědy a literatury české v Plzni (do rukou předsedy ředitele J. Strnada) Praha 1918.

Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti Františka Schwarze, kart. LP 15394, inv. č. 187, sign. 187/39, Dopis městské rady v Plzni Literárnímu spolku. Plzeň 26/7 1881.

Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti Františka Schwarze, kart. LP 15410, inv. č. 187, sign. 187/55, Dopis prof. Josefa Strnada (koncept) městské radě v Plzni.

Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti Josefa Strnada kart. LP 18737, inv. č. 210, sign. 210/111, V. Vojtíšek je potěšen, že se jeho článek o plzeňských pečetech a erbu líbil. Praha 17. 11. 1926.

Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti poslance Františka Schwarze, kart. LP 15228, inv. č. 186, sign. 186/232, dopis prof. Josefa Strnada, Františku Schwarzovi. Hostivař 20/7 1879.

Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti ředitele Josefa Strnada, kart. LP 12143, inv. č. 161, sign. 161/50, Blahopřejné projevy k 70. narozeninám plzeňského historika ředitele Josefa Strnada: redaktor Dominik Heyk 9. 3. 1922 v Plzni.

Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti ředitele Josefa Strnada, kart. LP 12143, inv. č. 161, sign. 161/50, Blahopřejné projevy k 70. narozeninám plzeňského historika ředitele Josefa Strnada.

Archiv města Plzně, fond Z pozůstalosti ředitele Josefa Strnada, kart. LP 12143, inv. č. 161, sign. 161/50, Blahopřejné projevy k 70. narozeninám plzeňského historika ředitele Josefa Strnada: Kroužek přátel starožitností pro Plzeň a okolí (dr. Josef Ječný, předseda; Ladislav Lábek, jednatel).

Archiv města Plzně, Kronika České střední školy v Plzni, inv. č. 11286, sign. 15d56, 1877–1950.

Archiv města Plzně, Kronika ústavu, inv. č. 16009, sign. 16b132, 1906–1914.

Archiv města Plzně, Z archivu Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni, inv. č. LP 9823, sign. 144/25, Rkp. ředitele Josefa Strnada: Přehled členů správního výboru literárního spolku.

Prameny vydané

Devátá zpráva Městské české vyšší dívčí pokračovací školy v Plzni za rok 1892, Plzeň: Městská česká vyšší dívčí pokračovací škola, 1892. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:5168e067-4778-45a7-b739-222db8505b1c?page=uuid:63a68403-83d3-471f-9fa0-fe968a604465](http://www.difmoe.eu/d/view/uuid:5168e067-4778-45a7-b739-222db8505b1c?page=uuid:63a68403-83d3-471f-9fa0-fe968a604465).

Jedenáctá zpráva c.k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1883–1884, Plzeň: C.k. české státní vyšší gymnasium, 1884. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/d/periodical/uuid:0117e914-776c-431c-ad52-35a1dd665129](http://www.difmoe.eu/d/periodical/uuid:0117e914-776c-431c-ad52-35a1dd665129).

MACHÁČEK, Fridolín. *Stanovy fondu Josefa Strnada při Městském historickém museu v Plzni*. Plzeň: Městské historické museum v Plzni, 1922.

První zpráva městského musea v Plzni: za dobu od listopadu 1878 do konce prosince 1880. Plzeň: Městské historické museum, 1880. Dostupné také z [www: https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:5168e067-4778-45a7-b739-222db8505b1c?page=uuid:63a68403-83d3-471f-9fa0-fe968a604465](http://www.difmoe.eu/d/view/uuid:5168e067-4778-45a7-b739-222db8505b1c?page=uuid:63a68403-83d3-471f-9fa0-fe968a604465).

<https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:5bab7771-a8c8-4228-994c-1d00754b19be?page=uuid:c527e3c4-120b-4568-b539-e71ce0565ca0>

Třetí zpráva městského musea v Plzni: za dobu od 1. ledna 1882 do 31. prosince 1886. Plzeň: Městské historické museum, 1886. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:5bab7771-a8c8-4228-994c-1d00754b19be?page=uuid:c527e3c4-120b-4568-b539-e71ce0565ca0>.

Výroční zpráva c.k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1894–1895, Plzeň: C.k. české státní vyšší gymnasium, 1895. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:0ebf066b-6df2-4a13-b98e-ef4d05d8e955?page=uuid:506e0176-5595-4331-8ba9-a135e83b1352>.

Výroční zpráva c.k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1896–1897, Plzeň: C.k. české státní vyšší gymnasium, 1897. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:a57cc2a3-a561-473d-a308-5675c4d524a0?page=uuid:53e1623a-daf2-4551-9ca7-d5d7d8b9e3b2>.

Výroční zpráva c.k. českého státního vyššího gymnasia v Plzni za školní rok 1904–1905, Plzeň: C.k. české státní vyšší gymnasium, 1905. Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/view/uuid:0c1fbcfc-98c8-4cf8-9a28-e8d76944c516?page=uuid:c3fdc1af-7648-43f7-b5d0-5d4928523184>

Zpráva o činnosti za správní rok 1906–07 přednesená na valné hromadě 20. dubna 1907. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české v Plzni (J. Císař), 1907.

Monografie

BĚLOHLÁVEK, Miloslav – HOSTIČKOVÁ, Anna – PAICHL, Přemysl. *Plzeňské medailony.* Plzeň: Karel Veselý, 2004. ISBN 80–86334–01–5.

BĚLOHLÁVEK, Miloslav (ed.). *Archív města Plzně (Městská správa): inventář. II., Listiny 1293–1879.* Praha: TEPS, 1976.

BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Dějiny archivu.* In: BĚLOHLÁVEK, Miloslav – ZEMAN, Adolf – MENTBERGER, Václav. *Městský archiv v Plzni: průvodce po archivu.* Plzeň: Městský národní výbor, 1954.

BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Archív města Plzně: Průvodce po fondech a sbírkách*. Plzeň: Západočeské nakladatelství, 1987.

BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Plzeň a její dějepisci*. Plzeň: Městský archiv, 1959.

BERNHARDT, Tomáš – PEŘINOVÁ, Anna. Politický a společenský vývoj 1873/1875–1914. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016.

BYSTRICKÝ, Vladimír – HRUBÝ, Václav. *Přehled archivů ČSR*. Praha: TEPS, 1984.

HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80–7277–023–3.

JANEČKOVÁ, Jitka. Archiv města Plzně včera a dnes. *Západočeské archivy*. Plzeň: Státní oblastní archiv v Plzni, 2014.

JANEČKOVÁ, Jitka. *Mráz kopřivu nepálí: život a dílo Fridolína Macháčka a Václava Vojtíška ve vzájemné korespondenci z let 1905–1954*. Praha: Archiv hlavního města Prahy, 2014. ISBN 978–80–88013–01–3.

KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978–80–7106–402–2.

LIŠKOVÁ, Marie. *Slovník představitelů zemské samosprávy v Čechách 1861–1913*. Praha: Státní ústřední archiv, 1994. ISBN 80–85475–13–8.

MACHÁČEK, Fridolín – PURKYŇ, Cyrill. *Městské historické museum v Plzni: průvodce sbírkami*. Plzeň: Městské historické museum, 1913.

MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad: *doprovodem po výstavě Městského archivu a fondu Josefa Strnada, kterou k počtě jeho 75. narozenin uspořádalo Historické museum*. Plzeň: Historické museum, 1927.

MACHÁČEK, Fridolín. *Plzeň, Terezín, Flossenbürg*. Praha: František Novák, 1946.

MORÁVKOVÁ, Naděžda (ed.). *Mladší Plzeňská historická škola v jubilejních člancích a nekrolozích: antologie*. Plzeň: ViaCentrum, 2009. ISBN 978–80–904384–0–8.

MORÁVKOVÁ, Naděžda. Fridolín Macháček – Plzeňan, jemuž město svůj vděk ještě dluží. In: ZÍVALOVÁ, Kristýna. *Fridolín Macháček – historik, archivář, muzeolog*. Plzeň: ViaCentrum, 2010. ISBN 978–80–904384–5–3.

MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Plzeňan Kamil Krofta*. Plzeň: Koniáš, 2016. ISBN 978–80–86948–25–6.

MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Miloslav Bělohlávek a Plzeňská historická škola: cesty plzeňského odborného dějepisectví. Část I., (Od počátků do roku 1965)*. Plzeň: Ševčík, 2008. ISBN 978–80–7291–202–5.

PLACHÝ Z TŘEBNICE, Šimon – STRNAD, Josef, (ed.). *M. Šimona Plachého z Třebnice Paměti Plzeňské*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1883. Dostupné také z [www: https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=21&bookid=423&page=1](https://sources.cms.flu.cas.cz/src/index.php?s=v&cat=21&bookid=423&page=1)

SKLENÁŘ, Karel – SKLENÁŘOVÁ, Zuzana. *Biografický slovník českých, moravských a slezských archeologů a jejich spolupracovníků z příbuzných oborů*. Praha: Libri, 2005. ISBN 80–7277–253–8.

STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928.

STRNAD, Josef (ed.). *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad. Část II., Od r. 1450–1526*. Plzeň: Městské historické museum, 1905. Dostupné také z [www: https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/235](https://digi.law.muni.cz/handle/digilaw/235).

STRNAD, Josef (ed.). *Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad. Část I., od roku 1300–1450*. Plzeň: Městského historické museum, 1891.

STRNAD, Josef. *Městská škola v Plzni od 14. do 18. století*. Plzeň: Josef Strnad, 1903.

STRNAD, Josef. *Vznik II. reálky; Vzdělání Plzně a předměstí pražského v 19. stol.; První výroční zpráva II. české státní reálky v Plzni*. Plzeň: II. česká státní reálka, 1913.

STRNAD, Josef. *Dějiny kláštera dominikánského v Plzni (1300–1785)*. Plzeň: Josef Strnad, 1896.

STRNAD, Josef. *Nejstarší místopis Plzně do válek husitských*. Plzeň: Městské historické museum v Plzni, 1909.

STRNAD, Josef. *Znak královského města Plzně, jeho historický vývoj a popis*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1883.

VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932.

VIKTORA, Viktor. Literární život v Plzni. In: WASKA, Karel a kolektiv autorů. *Dějiny města Plzně 2: 1788–1918*. Plzeň: Statutární město Plzeň, 2016.

ZÍVALOVÁ, Kristýna. *Fridolín Macháček – historik, archivář, muzeolog*. Plzeň: ViaCentrum, 2010. ISBN 978–80–904384–5–3.

Stati ve sbornících

DOUŠA, Jaroslav. František Tropp – zapomenutý kritik plzeňské městské správy (1905–1906). In: KAISEROVÁ, Kristina (ed.). *Nardi aristae. Sborník k 70. narozeninám Ivana Martinovského*. Ústí nad Labem: Albis international, 2007

FRÝDA, František – METLIČKOVÁ, Jarmila. Plzeňská muzea, střediska hmotné paměti západních Čech. In: BYTRICKÝ, Vladimír (ed.). *Západočeský historický sborník*. sv. I, Plzeň: Státní oblastní archiv, 1995.

MACHÁČEK, Fridolín – PIK, Luděk. Zpráva o fondu Josefa Strnada za rok 1922. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. VII, Plzeň: Městské historické museum, 1923.

MACHÁČEK, Fridolín. Josef Strnad. In: MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. III, Plzeň: Městské historické museum, 1914.

MACHÁČEK, Fridolín. Městské historické museum a městský archiv roku 1911–1925. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník městského historického musea v Plzni*. sv. IX, Plzeň: Městské historické museum, 1926. ISSN 0862–0296

MACHÁČEK, Fridolín. Městské historické museum v Plzni, jeho vývoj a jeho úkoly. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. I, Plzeň: Městské historické museum, 1909.

NOVOTNÝ, Václav. Josef Strnad. In: Almanach České akademie věd a umění. roč. XLI, Praha: Akademie věd a umění, 1931, roč. 41, č. 2, ISSN 0862–3023.

SCHIEBL, Jaroslav (ed.). *Almanach král. města Plzně na rok 1913*. roč. 1. Plzeň: Obec královského města Plzně, 1913. Dostupné také z www:

<https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:4bc82be2-0079-4647-b1f9-a98e4bf92dd7>

STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín. Drobnosti. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín – LÁZŇOVSKÝ, Bohuslav – MENCL, Václav (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. IV, Plzeň: Městské historické museum, 1919. ISSN 0862–0296.

STRNAD, Josef. Číslování domů v Plzni. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. V, Plzeň: Městské historické museum, 1920. ISSN 0862–0296.

STRNAD, Josef. Zpráva o fondu Josefa Strnada v letech 1924 a 1925. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. IX, Plzeň: Městské historické museum, 1926. ISSN 0862–0296.

STRNAD, Josef. Zpráva o fondu Josefa Strnada za rok 1923. In: STRNAD, Josef – MACHÁČEK, Fridolín (ed.). *Sborník Městského historického musea v Plzni*. sv. VIII, Plzeň: Městské historické museum, 1924.

VESELÁ, Zdena. Vznik a vývoj českého středního školství v 19. století. In: *Sborník prací Filozofické fakulty brněnské univerzity. Řada pedagogicko-psychologická (I) = [Studia minora Facultatis philosophicae universitatis brunensis. Series pedagogica et psychologica]*. Brno: Univerzita J. E. Purkyně (dnes Masarykova univerzita), Filozofická fakulta, 1972. Dostupné také z www: https://digilib.phil.muni.cz/bitstream/handle/11222.digilib/112888/I_PaedagogicaPsychologica_07-1972-1_17.pdf?sequence=1

Periodika

Josef Strnad. *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1930, roč. 12, č. 3, Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:2e57d0b3-816f-4de4-85da432285a650d7>.

Josef Strnad: [nekrolog]. *Český časopis historický*, 1931, roč. 36, ISSN 0862–4356. Dostupné také z www: <https://kramerius.lib.cas.cz/uuid/uuid:b97c6a27-45b9-11e1-1027-001143e3f55c>.

KAZDA, Karel. Z posmrtné oslavy Josefa Strnada: projev zástupce Svazu čl. museí, prof. Karla Kazdy. *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1930, roč. 12, č. 4, Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:380ba482-5c1b-4465-bb2b-b938a4e7a76e>.

MACHÁČEK, Fridolín. V Josefu Strnadovi... [nekrolog]. *Časopis archivní školy*, 1930, roč. 8, Dostupné také z www: https://rukovet.cms.flu.cas.cz/static/Odkazy_upload/CAS_08_1930.pdf.

MORÁVEK, Jan. Sedmdesáté páté narozeniny Josefa Strnada. *Časopis archivní školy*, 1926–1927, roč. 4, Dostupné také z www: https://rukovet.cms.flu.cas.cz/static/Odkazy_upload/CAS_04_1926.p

NOVÁK, Arne. Josef František Smetana: Básně. In: *Listy filologické = Folia Philologica: časopis pro klasická, středověká a neo-latinská studia, založený r. 1874*. Praha: Jednota českých filologů v Praze, 1905. ISSN 0024–4457. Dostupné také z www: <https://kramerius.lib.cas.cz/view/uuid:0118ff13-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c?page=uuid:01190047-4bfd-11e1-1586-001143e3f55c>.

REZEK, Antonín. O založení královského města Plzně: podává prof. Jos. Strnad: [recenze]. *Časopis Musea království Českého*, 1894, roč. 68, č. 3, ISSN 1210–9746. Dostupné také z www: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:be36a55a-ecd3-4ecb-87cd-65c5a32b96d0>

SKALOVÁ, Alena. Josef Strnad (1879–1930) muž, který zasvětil život historii města Plzně, *Vítaný host v Plzeňském kraji*, 17. 4. 2020, roč. 15, č. 1,

STRNAD, Josef. Stará Plzeň. *Plzeňské listy*. 20. 1. 1894, č. 9, ISSN 1804–0187.

STRNAD, Josef. Zajímavý plzeňský spor ze 16. stol. *Plzeňské listy*. 13. 1. 1887, č. 6, ISSN 1804–0187.

VOJTÍŠEK, Václav. O Josefu Strnadovi. *Plzeňsko: list pro vlastivědu západních Čech*, 1930, roč. 12, č. 4, Dostupné také z www: <https://www.difmoe.eu/d/uuid/uuid:fe75d995-7650-4cc0-9ea2-885a7cee243c>.

VOLF, Josef. Strnad Josef, Listář král. města Plzně a druhdy poddaných osad. II. Od r. 1450–1526: [recenze]. *Časopis Musea království Českého*, 1906, roč. 80, č. 1, ISSN 1210–9746. Dostupné také z www: <http://www.digitalniknihovna.cz/nkp/uuid/uuid:24053122-dc71-45a7-a33c78ea33b77fff>

Za p. vládním radou Josefem Strnadem. *Český západ*, 1914, roč. 7, č. 23, ISSN 1805–1669.

Denní tisk

O Josefu Strnadovi: (k jeho dnešním šedesátým narozeninám). *Český denník*, 8. 3. 1912, roč. 1, č. 68, ISSN 1801–2620.

O Josefu Strnadovi: II. *Český denník*, 9. 3. 1912, roč. 1, č. 69, ISSN 1801–2620.

Elektronické zdroje

PFLEGEROVÁ, Štěpánka – SKALOVÁ, Alena. *Josef Strnad* [online]. 17. 4. 2020 [cit. 2020-10-23]. Dostupné z www: https://encyklopedie.plzen.eu/home-mup/?acc=profil_osobnosti&load=146.

SARTORIUSOVÁ, Eliška. *Historie školy – Gymnázium, Plzeň, Mikulášské nám.* 23 [online]. In: [cit. 2020-09-25]. Dostupné z www: <http://old.mikulasske.cz/historie/historie.pdf>

SOUPIS VYBRANÝCH OSOBNOSTÍ ZE STRNADOVY KORESPONDENCE

Čelakovský Jaromír * 21. 3. 1846, † 16. 10. 1914

Právník, archivář a právní historik, který byl poslancem v zemském sněmu a říšské radě. Po Josefu Emlerovi se stal archivářem hlavního města Prahy. Po předčasné smrti jeho otce Františka Ladislava Čelakovského byl vychováván rodinou svého strýce Josefa Friče. Publikoval množství článků a snažil se o syntézu českých právních dějin. Čelakovského stěžejním dílem jsou *Povšechné dějiny právní*.

Více viz: HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80-7277-023-3. s. 125–126.

Emler Josef * 10. 1. 1836, † 10. 2. 1899

Byl prvním českým absolventem vídeňského Institutu pro rakouský dějepyt. Navzdory této skutečnosti byl přesto ovlivněn Palackým, kterého velmi uznával. Emler se stal jakýmsi spojujícím článkem mezi Palackého a Gollovou generací historiografů. Proslul zejména jako editor několika řad pramenů. Od roku 1871 působil jako archivář hlavního města Prahy. Byl prvním řádným profesorem PVH na nerozdělené pražské univerzitě, kde vyučoval i Josefa Pekaře.

Více viz: KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978-80-7106-402-2. s. 304–305.

Franc František Xaver * 3. 12. 1838, † 20. 1. 1910

Působil jako zahradník na zámku Kozel, kde vytvářel anglický park pro hraběte Waldsteina. Koncentroval se zejména na archeologii. Zkoumal mohylová pohřebiště z doby bronzové a doby halštatské v okolí Plzně. Na Kozlu vytvořil rozsáhlou sbírku předmětů, která byla hojně navštěvována odborníky. V letech 1883–1904 byl sekretářem Městského historického musea v Plzni.

Více viz: HORÁK, Bohuslav František. Fr. X. Franc. In: MACHÁČEK, Fridolín – STRNAD, Josef – PURKYŇ, Cyril (ed.). *Sborník Městského historického musea císaře a krále Františka Josefa I. v Plzni*. sv. II, Plzeň: Městské historické museum, 1911. s. 1–8.

Jireček Josef * 9. 10. 1825, † 25. 11. 1888

Pedagog, historik a politik a od roku 1871 ministr kultu a vyučování. Po neúspěchu Fundamentálních článků odpustil politiku a vrátil se do Prahy, kde začal více rozvíjet svou publikační činnost. Zároveň byl i od roku 1875 předsedou královské společnosti nauk. Badatelskou činnost orientoval zejména na dějiny české literatury. Jeho díla vynikají právníkou precizností a statistickou faktografičností.

Více viz: KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978–80–7106–402–2. s. 332–334.

Köpl Karel * 14. 9. 1851, † 15. 12. 1932

Českobudějovický archivář v letech 1880–1884 a zároveň první správce tamního Městského muzea. V letech 1884–1918 působil jako ředitel Místodržitelského archivu v Praze. Věnoval se zejména historii jižních Čech v 16. století. Od roku 1893 byl členem Královské společnosti nauk a roku 1898 se stal držitelem Řádu Františka Josefa I.

Více viz: HOFFMANNOVÁ, Jaroslava – PRAŽÁKOVÁ, Jana. *Biografický slovník archivářů českých zemí*. Praha: Libri, 2000. ISBN 80–7277–023–3. s. 331.

Krofta Kamil * 17. 7. 1876, † 16. 8. 1945

Přední český historik a diplomat, který působil jako velvyslanec ve Vatikánu, Vídni a Berlíně. V letech 1936–1938 byl ministrem zahraničních věcí ČSR. Narodil se a studoval v Plzni, kde navázal vztah s profesorem Strnadem. Krofta byl ovlivněn pozitivistickou historiografií. Jeho díla mají velký tematický záběr, ale zejména se věnují dějinám české reformace a agreární problematice.

Více viz: MORÁVKOVÁ, Naděžda. *Plzeňan Kamil Krofta*. Plzeň: Koniáš, 2016. ISBN 978–80–86948–25–6. s. 88–263.

Piň Josef Ladislav * 19. 1. 1847, † 19. 12. 1911

Jeden z hlavních představitelů české moderní archeologie. Shromáždřoval nálezy z celých Čech, ze kterých postupně vyrostla první moderní archeologická expozice Národního muzea. Jeho celoživotním odkazem se stalo šestisvazkové dílo *Starožitnosti země české*, které bylo opravdu monumentální a mělo nahradit práci Jana Erazima Vocela *Pravěk*.

Více viz: KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978–80–7106–402–2. s. 590–592.

Rezek Antonín * 19. 1. 1847, † 19. 12. 1911

Historik politických dějin novověku a politik. V letech 1900–1903 byl ministrem pro české záležitosti. Ve své funkci pomohl a podporoval český kulturní život, školství i vědu. Byl redaktorem Historického sborníku od roku 1886 a spoluzakladatelem ČČH. Svým vysokým politickým postavením se postupně odcizil českému prostředí. Byl podporovatelem konzervativních politických postojů a po odchodu z politiky se již do vědeckého aktivního života nezapojil. Publikoval monografie a analyticky zaměřená díla, zejména na problematiku nástupu Habsburků na český trůn, například *Zvolení a korunování Ferdinanda I. za krále českého*. Téma líčil v širokých obrysech a s působivou rétorikou a dramatičností.

Více viz: KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978–80–7106–402–2. s. 404–407.

Sedláček August * 28. 8. 1843, † 14. 1. 1926

Historik, který proslul vytvořením monumentálního souboru *Hrady, zámky a tvrze království českého*, kde se nevěnuje jen objektům, ale i genealogii, topografii a heraldice. Tento soubor se stal nepostradatelným základem pro další bádání už jen díky spolehlivosti zmíněných faktů, navzdory jeho romantizujícímu pohledu. Zároveň je Sedláček Autorem množství dějin měst, příruček a pomůcek. Za celý život nashromáždil množství materiálu, který na konci života publikoval v hrubém zpracování.

Více viz: KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978–80–7106–402–2. s. 413–416.

Schiebl Jaroslav * 13. 9. 1851, † 5. 3. 1933

Novinář, statistik a historik Plzeňska, který sepsal velké množství prací, avšak často více než na hodnotu kladl důraz na jejich množství. Svými články se snažil o podporu zájmu veřejnosti o minulost a kulturní tradice Plzeňska. Upozorňoval v nich na mizející památky, muzeum a archivní doklady. Jeho historické práce neměly přílišnou objevnou hodnotu. Jejich význam tkví hlavně v popularizaci plzeňské minulosti.

Více viz: BĚLOHLÁVEK, Miloslav. *Plzeň a její dějepisci*. Plzeň: Městský archiv, 1959. s. 12–13.

Schwarz František * 8. 5. 1940, † 6. 5. 1906

Redaktor *Plzeňských novin* a od roku 1865 tajemník okresního zastupitelstva v Plzni. V roce 1901 ukončil činnost po 35 letech služby jako ředitel kanceláře okresního výboru. Svými články podporoval rozvoj národního cítění na Plzeňsku. Byl literárně činný a byl prvním předsedou Spolku přátel vědy a literatury české. Aktivně však působil ve více než deseti spolcích. V letech 1891–1903 byl poslancem na říšské radě za obě politické strany, ale dlouhodobě přilehl k mladočechům.

Více viz: KUMPERA, Jan. *Osobnosti západních Čech, aneb, Šlápěje milénia*. Plzeň: Vltava-Labe-Press, 2002. 120 s. ISBN 80–239–1568–1.

Šťastný Jaroslav

Pedagog na c. k. Vyšším reálném gymnáziu, kde působil společně s Josefem Strnadem. Později odešel do Prahy na žižkovskou reálku. Společně se Strnadem inicioval vydání knihy o plzeňském básníku Josefu Františku Smetanovi.

Tomek Václav Vladivoj * 31. 5. 1818, † 12. 6. 1905

Přední český historik, který byl dvakrát rektorem pražské univerzity. Byl vychovatelem v rodině Pavla Josefa Šafaříka, budoucího spisovatele. V práci byl výrazně ovlivněn Františkem Palackým, který ho naučil zásadám kritického dějepisectví. Ve své historiografické práci se koncentroval zejména na soupis dějin Prahy. Stavěl se záporně k husitství, a naopak kladně oceňoval Bílou horu a následující období. Těmito myšlenkami byl poplatný politickým tendencím vídeňského absolutismu. Angažoval se v politice a byl poslancem horní komory Říšského sněmu, tedy Panské sněmovny.

Více viz: KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978–80–7106–402–2. s. 287–290.

Vojtíšek Václav * 9. 8. 1883, † 22. 8. 1974

Historik, archivář a přední odborník v oboru PVH. Zabýval se zejména diplomatikou, sfragistikou, heraldikou a dějinami Karlovy univerzity. Stal se znalcem českých středověkých městských knih radních a soudních. Při jejich studiu uplatňoval právněhistorické prvky po vzoru Jaromíra Čelakovského. Měl blízký vztah k Praze, které věnoval i množství až patrioticky laděných článků.

Více viz: KUTNAR, František – MAREK, Jaroslav. *Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století*. Praha: NLN, Nakladatelství Lidové noviny, 2009. ISBN 978–80–7106–402–2. s. 839–842.

Winter Lev * 26. 1. 1876, † 29. 8. 1935

Sociálnědemokratický politik, právník, publicista a národohospodář, který byl v letech 1918–1920 a 1925–1926 ministrem sociální péče. Už roku 1904 vydal společně s Alfrédem Meissnerem pojednání *Úrazové pojištění dělnické podle práva rakouského*. Jako ministr inicioval množství novel v oblasti nemocenské, pojištění a omezení pracovní doby na 8 hodin. Publikoval množství odborných monografií o sociální politice a byl mezinárodně uznáván. Roku 1927 založil Mezinárodní ústřednu svazu pojišťoven, ve které působil jako první předseda předsednictva.

Více viz: CHURANĚ, Milan. *Kdo byl kdo v našich dějinách ve 20. století*. Praha: Libri, 1994. ISBN 80–901579–5–5. s. 600.

Winter Zikmund * 27. 12. 1846, † 12. 6. 1912

Spisovatel, historik, autor historických studií, historické prózy a beletrie. Proslul svými knihami *Mistr Kampanus* a *Nezbedný bakalář*. Věnoval se zejména městskému životu v 16. a 17. století, zejména v knize *Kulturní obrazy českých měst*. Psal na základě podrobného zkoumání archivních pramenů, ke kterému ho inspiroval jeho učitel V. V. Tomek.

Více viz: HAJNÝ, Jiří – AUGUSTA, Pavel. *Kdo byl kdo v našich dějinách do roku 1918*. Praha: Libri, 1996. ISBN 80–85983–06–0. s. 463–464.

SEZNAM PŘÍLOH, TABULEK, GRAFŮ A DIAGRAMŮ

Příloha č. 1: Josef Strnad: fotografie s podpisem a rodný dům

Příloha č. 2: Strnadův život v Plzni: fotografie

Příloha č. 3: Strnadův pohřeb: fotografie

Příloha č. 4: školní budovy 1906–1914: fotografie

Příloha č. 5: školní budova Mikulášské náměstí 23: fotografie

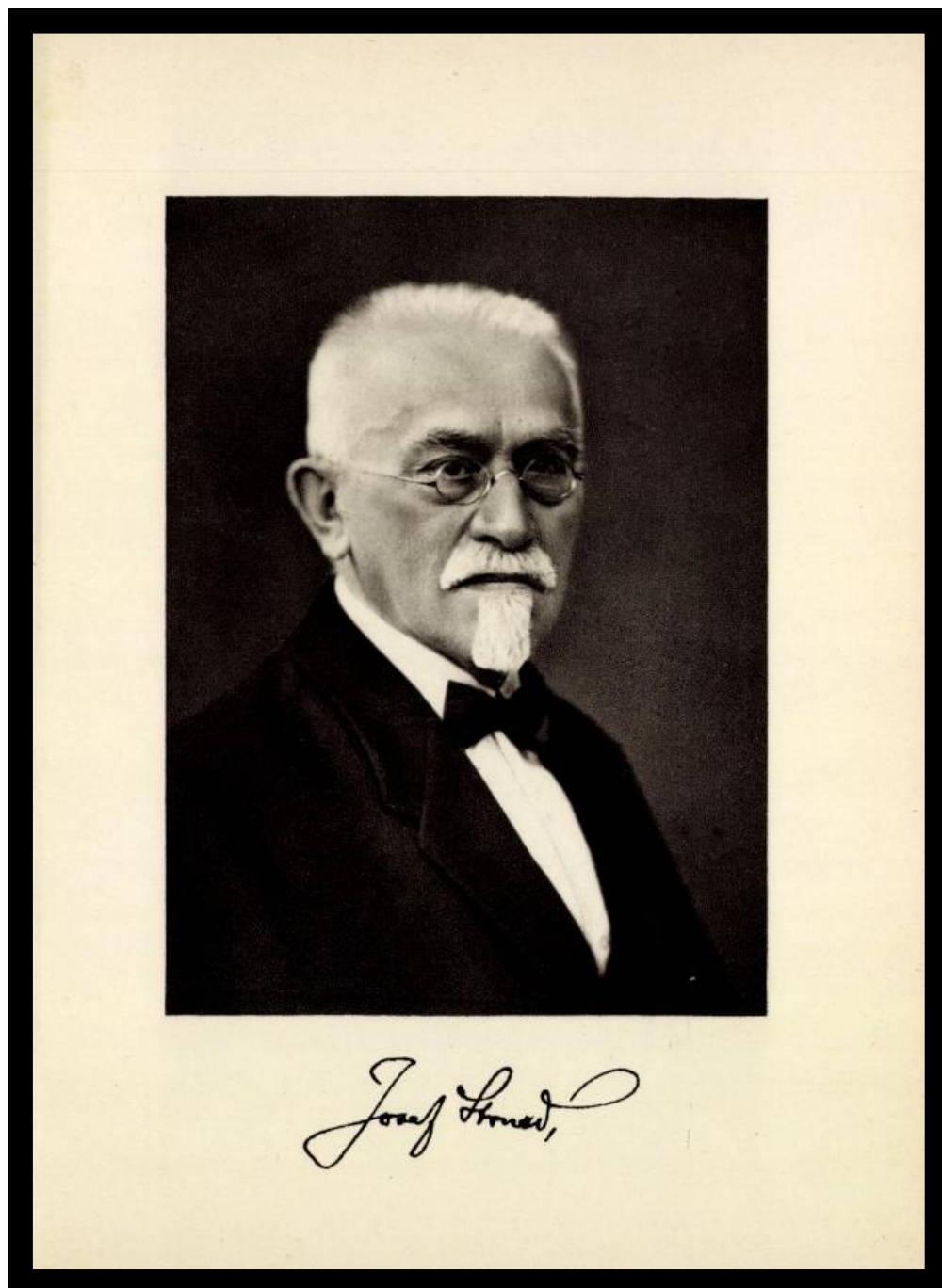
Příloha č. 6: Tabulka přednášek

PŘÍLOHY

Příloha č. 1

Fotografie – Josef Strnad

Fotografie č. 1 Josef Strnad: fotografie s podpisem³⁶⁴

³⁶⁴ NOVOTNÝ, Václav. Josef Strnad. In: Almanach České akademie věd a umění. roč. XLI, Praha: Akademie věd a umění, 1931, roč. 41, č. 2, ISSN 0862–3023. s. 897.

Fotografie č. 2 Josef Strnad: rodný dům³⁶⁵

Fotografie č. 3 Josef Strnad: Strnad v archivu³⁶⁶

³⁶⁵ Archiv města Plzně, i. č O550, sign. LP260/26.

³⁶⁶ Archiv města Plzně, i. č O5385, sign. LP350/130.

Příloha č. 2

Fotografie – Strnadovi v Plzni

Fotografie č. 4 Strnadův život v Plzni: Paní Strnadová³⁶⁷

Fotografie č. 5 Strnadovi v Plzni: dům čp. Purkyňova 1024/21 dnes, vlastní foto

³⁶⁷ Archiv města Plzně, i. č O5405, sign. LP350/150.

Příloha č. 3

Fotografie – Strnadův pohřeb

Fotografie č. 6 Strnadův pohřeb: posmrtná fotografie ředitele J. Strnada³⁶⁸

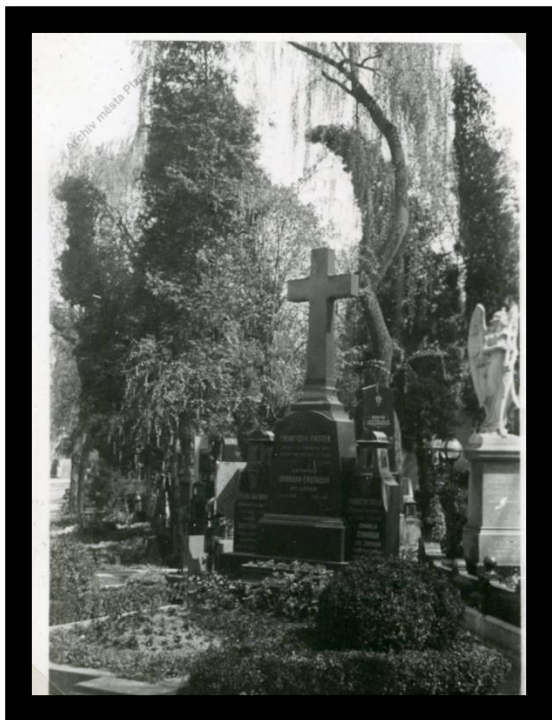
Fotografie č. 7 Strnadův pohřeb: vůz před muzejní budovou (dnes Západočeské muzeum)³⁶⁹

³⁶⁸ Archiv města Plzně, i. č O546, sign. LP260/22.

³⁶⁹ Archiv města Plzně, i. č O549, sign. LP260/25.

Fotografie č. 8 Strnadův pohřeb: rodinný hrob Částek-Strnad, Ústřední hřbitov Rokycanská, dobová fotografie³⁷⁰

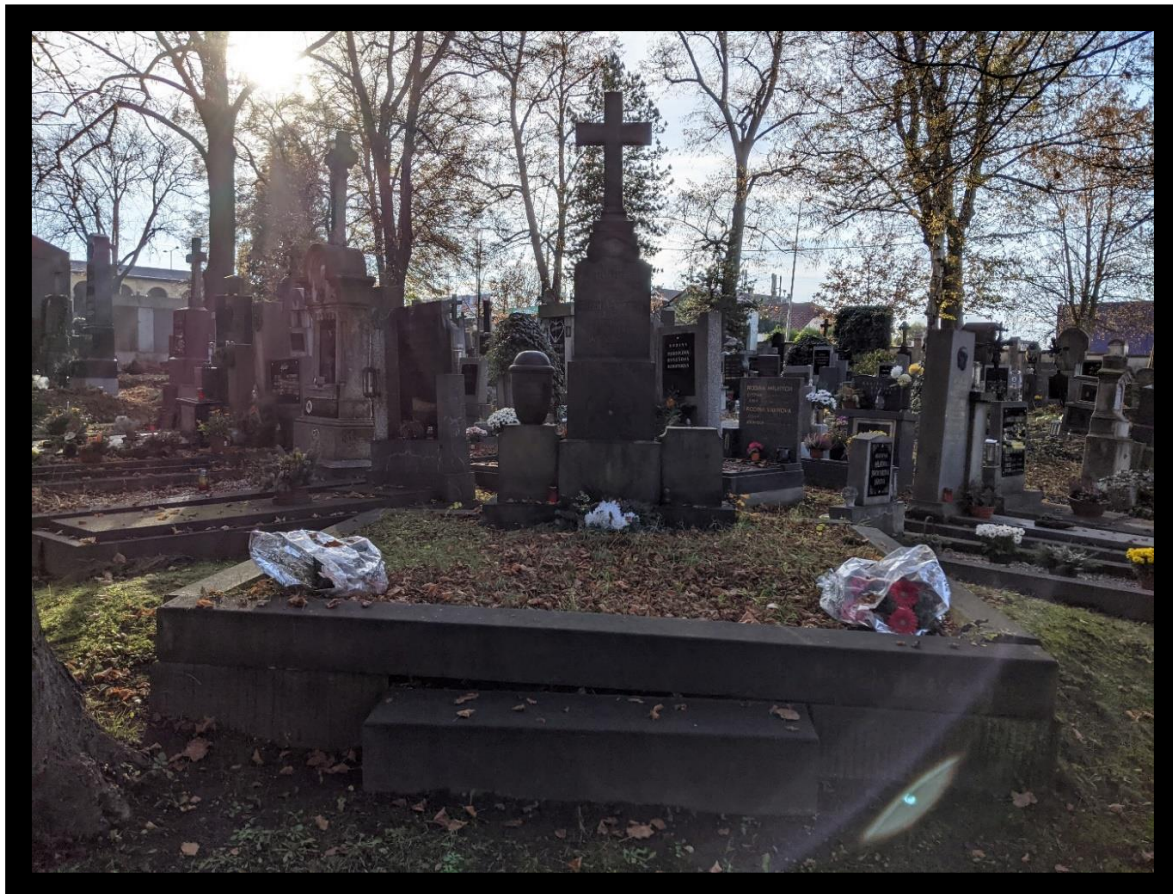

Fotografie č. 9 Strnadův pohřeb: dnes již zrušený rodinný hrob Částek-Strnad, Ústřední hřbitov Rokycanská, dnes, vlastní foto (oddělení 4 řada O číslo 31)

³⁷⁰ Archiv města Plzně, i. č O1462, sign. LP267/25.

Fotografie č. 10 Strnadův pohřeb: společný hrob, kam byl uložen popel Josefa Strnada o jeho exhumaci v roce 1974, Ústřední hřbitov Rokycanská, vlastní foto (oddělení 13 řada O číslo 24)

Příloha č. 4

Fotografie – školní budovy 1906–1913

Fotografie č. 11 školní budovy 1906–1914: dům Jablonského čp. 520, kde byla reálka umístěna od září roku 1906 do konce školního roku 1907/1908³⁷¹

Fotografie č. 12 školní budovy 1906–1913: Jablonského čp. 520 dnes, vlastní foto

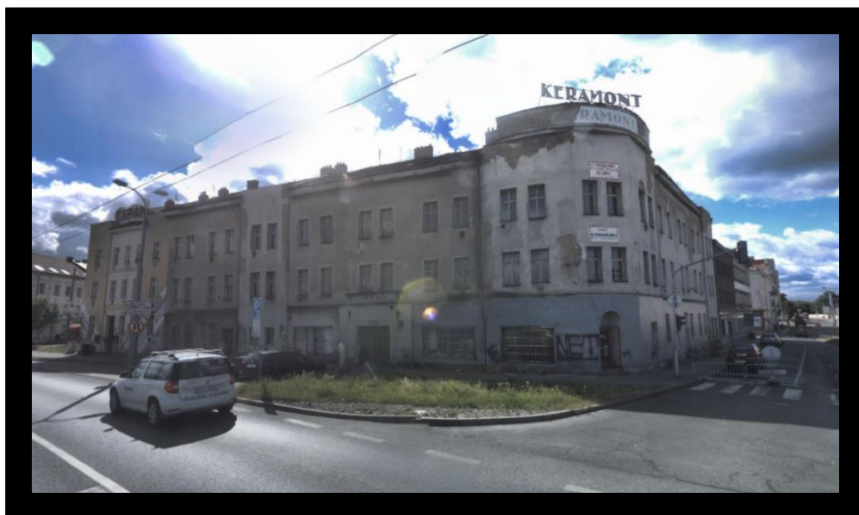

³⁷¹ VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 13.

Fotografie č. 13 školní budovy 1906–1914: budova Železniční čp. 176, kde byla škola umístěna od školního roku 1908/1909 do konce prvního pololetí školního roku 1913/1914. Tato budova byla z důvodu dezolátního stavu zbourána a nyní je pozemek parcelou.³⁷²

Fotografie č. 14 školní budovy 1906–1914: budova Železniční čp. 176/2. Tato budova byla z důvodu dezolátního stavu zbourána a nyní je pozemek volnou parcelou. Její stav, nedlouho před demolicí je zachycen zde.³⁷³

³⁷² VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906–1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 14.

³⁷³ [online]. [cit. 2020-10-27]. Dostupné z www:

<https://mapy.cz/zakladni?x=13.3865204&y=49.7420495&z=17&pano=1&source=addr&id=9065906&pid=55021977&yaw=2.389&fov=1.570&pitch=0.005>

Příloha č. 5

Fotografie – školní budova Mikulášské náměstí

Fotografie č. 15 školní budova Mikulášské náměstí 23: dobová fotografie³⁷⁴

Fotografie č. 16 školní budovy Mikulášské náměstí 23: dnešní fotografie, vlastní foto

³⁷⁴ VENDL, Václav Karel. Dějiny druhé státní čsl. reálky v Plzni (1906–1931). In: VENDL, Václav Karel – VLK, Bohuslav – PLEVA, Eduard – VONDRUŠKA, Felix. *Dvacet pět let druhé reálky v Plzni 1906-1931*. Plzeň: Ředitelství a sbor druhé státní československé reálky v Plzni, 1932. s. 1.

Příloha č. 6

Tabulka č. 1 - Přehled Strnadových přednášek.³⁷⁵

Přehled přednášek Josefa Strnada ve Spolku přátel vědy a literatury české		
Číslo	Datum	Název přednášky
1. období (1878–1886)		
27.	27. 11. 1878	Referát o činnosti historického odboru spolku
40.	13. 1. 1879	Staré listiny a jejich historický význam
49.	10. 3. 1879	Plzeň a okolí za doby husitské
53.	31. 3. 1879	Přehled spisů o dějinách města Plzně
61.	16. 6. 1879	O archeologii vůbec a pro Čechy zvláště
66.	15. 9. 1879	Zápisy v deskách zemských o Plzni
96.	26. 4. 1880	O novějším básnictví epickém a o Zeyerově Vyšehradě
101.	7. 6. 1880	O listinách chovaných v měst. hist. museu v Plzni
104.	21. 6. 1880	Význam Karlova Týna
107.	19. 7. 1880	Mohyly u Ejpovic a Horomyslic
158.	26. 9. 1881	M. Šimon Plachý z Třebnice a jeho Paměti Plzeňské
167.	21. 11. 1881	O působení fantasmie v životě
171.	19. 12. 1881	Pokus o založení jezuitské kol. v Plzni v II. pol. XVI. stol.
197.	10. 10. 1882	Plzeň v odboji proti králi Jiřímu
260.	7. 1. 1884	Dějiny kostela sv. Bartoloměje v Plzni
289.	24. 11. 1884	Dobytí Plzně Mansfeldem a útrapy Plzně od roku 1621, I. část
290.	1. 12. 1884	Dobytí Plzně Mansfeldem a útrapy Plzně od roku 1621, II. část
2. období (1886–1899)		

³⁷⁵ Sestavil autor dle zdroje: STRNAD, Josef – VONDRUŠKA, Felix Adam. *Padesát let Spolku přátel vědy a literatury české v Plzni: od roku 1878 do roku 1928*. Plzeň: Spolek přátel vědy a literatury české, 1928. s. 47–95.

358.	24. 1. 1887	Obyvatelstvo v Plzni do válek husitských
392.	27. 2. 1888	Místopis král. města Plzně v I. pol. XV. stol.
431.	28. 10. 1889	O hradišti u Bukovce a o výsledcích kopání tam podniknutého
488.	1. 2. 1892	Vznik města Plzně
490.	22. 2. 1892	Dějiny Staré Plzně čili Plzence
511.	16. 1. 1893	Správa farního kostela sv. Bartoloměje v Plzni
535.	7. 5. 1894	O zaniklých osadách v okolí Plzně
544.	28. 1. 1895	Dům Říhovský a nikoli templářský ani německý v Plzni
557.	11. 11. 1895	O bývalém opevnění města Plzně, I. část
558.	25. 11. 1895	O bývalém opevnění města Plzně, II. část
577.	5. 4. 1897	Útrapy města Plzně za 30leté války, I. část
578.	12. 4. 1897	Útrapy města Plzně za 30leté války, II. část
3. období (1899–1918)		
639.	16. 2. 1903	Městská škol v Plzni od XIV. do XVIII. století
647.	12. 10. 1903	O činnosti spolu literárního za minulých 25 let (slavnostní večer)
701.	4. 12. 1905	V. V. Tomek, jeho život a práce
729.	11. 3. 1907	O významu Plzence ve středověku
770.	18. 1. 1909	Význam pětistého jubilea Kutnohorského dekretu